

Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2018. évi tevékenységéről

Őriszentpéter, 2019. május 23.

PH.

.....
Dr. Markovics Tibor
igazgató

A jelentést elfogadom.

.....
Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

Összeállították:

Dr. Markovics Tibor, igazgató

Dr. Németh Csaba, általános igazgatóhelyettes

Pál Éva, gazdasági igazgató-helyettes

Harsányi Krisztián, észak-vasi területkezelési osztályvezető

Kovács-Mesterházy Viktória, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető

Dr. Szentirmai István, természetmegőrzési osztályvezető

Tanner Tibor, természetvédelmi őrszolgálati osztályvezető

Törő Eszter, megbízott őrségi területkezelési osztályvezető

Faragó Ádám, monitorozási szakfelügyelő

Fera Gábor, zoológus

Havas Márta, erdészeti szakfelügyelő

Heffenträger Gábor, erdészeti csoportvezető

Dr. Szépligeti Mátyás, botanikai szakfelügyelő

Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	7
2. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY.....	10
3. OLTALOM ALATT ÁLLÓ TERMÉSZETI TERÜLETEK ADATAI, INFORMÁCIÓI.....	14
3.1 ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI, NATURA 2000 ÉS EGYÉB TERÜLETEK ÉS EZEK VÁLTOZÁSAI.....	14
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek.....	14
3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek.....	14
3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek.....	15
3.1.4 Natura 2000 területek.....	15
3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek.....	15
3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei.....	15
3.2 TERÜLET NÉLKÜLI, EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT ÉS VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK..	16
3.2.1 Védett mesterséges üregek.....	16
3.3 EGYÉB SPECIÁLISAN MEGKÜLÖNBÖZTETETT VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK.....	16
3.3.1 Országos Ökológiai Hálózat.....	16
3.3.2 Erdőrezervátumok.....	16
3.4 MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK.....	18
3.5 TERÜLETVÁSÁRLÁSOK, KISAJÁTÍTÁSOK ADATAI.....	19
3.6 SAJÁT VAGYONKEZELÉSŰ TERÜLETEK.....	19
4. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS.....	34
4.1 KUTATÁS.....	34
4.2 MONITOROZÁS.....	35
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok.....	35
4.2.1.1 Országos programok.....	35
4.2.1.2 Helyi programok.....	40
4.3 TIR-BE BETÖLTÖTT ÉS BETÖLTÉSRE ELŐKÉSZÍTETT ADATOK MODULONKÉNT.....	44
4.4 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG.....	44
5. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG.....	50
5.1 A) TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVEK.....	50
5.1 B) NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERVEK.....	51
5.2 ÉLŐHELY-FENNTARTÁS, KEZELÉS.....	52
5.2.1 Élőhelyeket érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	52
5.2.2 Élőhely-fenntartás, kezelési tevékenységek ismertetése.....	53
5.3 ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ.....	57
5.4 FAJMEGŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK.....	61
5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	61
5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése.....	61
5.4.3 Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése.....	65
5.5 IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOKKAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEK.....	65
5.6 GÉNMEGŐRZÉS.....	66
5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében.....	66
5.6.2 Egyéb állatállomány és kezelésük.....	67
5.6.3 Génmegőrző tevékenység növények esetében.....	67
5.7 ERDŐTERÜLETEK, ERDŐGAZDÁLKODÁS.....	69
5.7.1 Nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek.....	69
5.7.2 Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei.....	72
5.7.3 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése.....	72
5.8 VADÁSZTERÜLETEK, VADGAZDÁLKODÁS.....	75
5.9 HALGAZDÁLKODÁSI VÍZTERÜLET.....	75
5.9.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek.....	

.....	75
5.9.2 <i>Védett természeti területen található halastavak</i>	76
5.10 TERMÉSZETVÉDELMI MENTŐTEVÉKENYSÉG.....	76
6. TÁJVÉDELEM.....	85
6.1 EGYEDI TÁJÉRTÉKEK.....	85
6.2 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ÉS TERÜLETRENDEZÉSI TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ÉS TELEPÜLÉSKÉPI RENDELET VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBN.....	85
6.3 FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉS EGYÉB TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBN.....	88
6.4 TÁJVÉDELMI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉG.....	88
6.5 TÁJVÉDELMI JELENTŐSÉGŰ BEAVATKOZÁSOK.....	88
7. PROJEKTEK.....	89
8. JOGI ÉS ÜGYIRATFORGALOMMAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK.....	98
8.1 AZ IGAZGATÓSÁG ÜGYIRATFORGALMA.....	98
8.1.1 <i>Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére</i>	98
8.1.2 <i>Jelentési feladatok az Agrárminisztérium számára</i>	98
8.1.3 <i>Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés</i>	99
8.2 SZABÁLYSÉRTÉS.....	99
8.3 TERMÉSZETVÉDELMI BÍRSÁG.....	99
8.4 BÜNTETŐ ÜGYEK.....	99
8.5 POLGÁRI PEREK.....	99
9. TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT.....	102
9.1 ALAPADATOK.....	102
9.1.1 <i>Személyi feltételek</i>	102
9.1.2 <i>Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák</i>	102
9.1.3 <i>Polgári természetőrök</i>	102
9.2 FELADATELLÁTÁS.....	102
9.2.1 <i>Hatósági feladatellátás</i>	102
9.2.2 <i>Együttműködés más hatóságokkal</i>	103
9.2.3 <i>Nem hatósági feladatok ellátása</i>	103
10. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON.....	105
10.1 KIADÁSOK.....	105
10.2 BEVÉTELEK.....	105
10.3 VAGYON.....	105
11. BEMUTATÁS, OKTATÁS, TÁRSADALMI KAPCSOLATOK.....	109
11.1 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI INFRASTRUKTÚRA.....	109
11.1.1 <i>Látogató- és oktatóközpontok</i>	109
11.1.2 <i>Tanösvények</i>	110
11.1.3 <i>Egyéb bemutatóhelyek</i>	110
11.1.4 <i>Erdei iskolai bázishelyek</i>	111
11.1.5 <i>Szálláshelyek</i>	111
11.1.6 <i>Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények</i>	111
11.2 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMOK, SZOLGÁLTATÁSOK.....	112
11.2.1 <i>Szakvezetéses túrák, speciális túrák</i>	112
11.2.2 <i>Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények</i>	112
11.2.3 <i>Erdei iskolák, erdei óvodák</i>	113
11.2.4 <i>Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások</i>	113
11.2.5 <i>Kiadványok</i>	114
11.2.6 <i>Látogatóstatisztika</i>	115
11.3 TÁRSADALMI KAPCSOLATOK.....	117
11.3.1 <i>Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása</i>	119
11.4 TERVEZETT FEJLESZTÉSEK (2019).....	120
11.5 EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK.....	121

11.6 FONTOSABB ESEMÉNYEK.....	121
11.6.1 Időszaki kiállítások, előadások.....	122
12. KÖZFOGLALKOZTATÁS.....	131
12.1 ALAPFELADATOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK	131
12.2 ELVÉGZETT FELADATOK, EREDMÉNYEK.....	131
12.3 TAPASZTALATOK	133
12.4 JAVASLATOK.....	133
13. BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK.....	137
14. ELLENŐRZÉS.....	140
15. LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	142
16. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE.....	147
16.1 TERMÉSZETMEGŐRZÉSI OSZTÁLY	147
16.2 TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLATI OSZTÁLY	148
16.3 ÉSZAK VASI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	148
16.4 ERDÉSZETI ÉS ÜZEMELTETÉSI OSZTÁLY	149
16.5 ŐRSÉGI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	149
16.6 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI OSZTÁLY	150
16.7 PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI OSZTÁLY	151
16.8 PÁLYÁZATKEZELÉSI OSZTÁLY	151

Táblázatok

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma	12
3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai	22
3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai	23
3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai	24
3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai	25
3.5. táblázat: Natura 2000 területek	26
3.6. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek	30
3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek	31
4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás	45
5.1. táblázat: Kezelési tervek	50
5.2. táblázat: Élőhely fenntartás	56
5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció	58
5.4. táblázat: Fajmegőrzés	64
5.5. táblázat: Saját állatállomány	68
5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztestek	76
5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek	78
7.1. táblázat: Projektek	91
8.1. táblázat: Bíróságok	101
8.2. táblázat: Büntető ügyek	101
8.3. táblázat: Polgári perek	101
9.1. táblázat: Őrszolgálat	104
10.1. táblázat: Kiadások	106
10.2. táblázat: Bevételek	106
10.3. táblázat: Vagyon	106
10.4. táblázat: Befektetett eszközök	107
10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	107
10.6. táblázat: Épületek	107
10.7. táblázat: Eszközök	108
11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra	123
11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás	124
11.3. táblázat: Állandó kiállítás	125
11.4. táblázat: Tanösvények	126
11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok	129
11.6. táblázat: Kiadványok	130
13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel	134
13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel	135
14.1. táblázat: Külföldi együttműködés	138

1. Bevezetés

A 2018-as év mérföldkő volt Igazgatóságunk történetében: európai uniós és hazai kormányzati támogatásból sikerült megépíteni Óriszentpéteren az új irodaépületünket és fogadóközpontunkat. Az év közepén átadott beruházás révén korszerű munkakörülményeket teremtettünk munkatársaink számára, az új kiállítások és a nemzeti parki ajándékbolt létrejöttével pedig méltó módon tudjuk fogadni a hozzánk érkező vendégeket is. Az új központ elhelyezkedése szimbolikus és gyakorlati jelentőséggel egyaránt bír: Óriszentpéter központjába költöztünk, közelebb kerültünk az itt élő emberekhez, közvetlen szomszédunkban pedig az általános iskola alsó tagozata működik. Az itt tanuló gyermekek és az őket iskolába hozó szüleik testközelből tapasztalják meg működésünk mindennapjait, a környezeti nevelés lehetőségei pedig a szomszédság okán szintén kiemelkedően javultak.

Igazgatóságunkat az év során nagy megtiszteltetés is érte: a tizedik éve, sikerrel megrendezett, „Miénk itt a rét” elnevezésű, madarak és fák napi programunk elnyerte a Magyar Turisztikai Ügynökség és az Agrárminisztérium által odaítélt „Az Év Ökoturisztikai Élménye” címet, „Élmény a helyiakkal” kategóriában. A rendezvény az idők során modell-értékűvé vált, sikere pedig a látogatók körében is töretlen: évi nyolcszáz főt meghaladó résztvevője közt nagyon sok a visszatérő vendég.

Rendezvényeink sorában 2018-ban is az Őrségi Tökfesztivál bírt a legnagyobb, minden korábbit meghaladó látogatottsággal. A Széll Kálmán majorban első alkalommal megrendezett Csáládi Élménynapot várakozáson felüli érdeklődés jellemezte, mintegy kétszázötvenen voltak kíváncsiak őshonos állatainkra és a velük kapcsolatos tevékenységünkre.

Nemzeti parki újságunk második számának megjelentetésén túl, a helyben gazdálkodókkal való kapcsolattartásban további fontos, újszerű megközelítésre alapozott döntésünk volt, hogy az Őrség Natura 2000 terület fenntartási tervét negyvenhat érdekelt, helyi gazdálkodó részvételével, saját gazdaságukkal kapcsolatos elképzeléseik figyelembevételével, személyes, helyszíni egyeztetések lebonyolítása mellett készítjük el.

A 2018-as évben igazgatóságunk egy újabb lépést tett abba az irányba, hogy a természetvédelmi célú élőhelykezelést a működési területének minél nagyobb részére terjessze ki. A saját vagyongekezelésű területünket ebben az évben 71 hektárral tudtuk növelni, amivel területeink 5.744 hektárt értek el.

Az élőhelyek fenntartásának érdekében 374 hektár gyepen legeltettünk, 432,48 hektárt kaszáltunk.

Erdeinkben 9 hektáron szálalást, 12 hektáron ápolásokat folytattunk. A Felső-Őrség erdőtervezése során 98 erdőrészletben, mintegy 270 hektáron vezettünk be „Örökerdő” vagy „Faanyagtermelést nem szolgáló” üzemmódot.

Szántóföldi művelést 500 hektáron végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében.

Magyartarka szarvasmarha állományunkat nem növeltük, így a 2018. évi létszám 547 példány volt. Muraközi ménesünk szaporulata 2018-ban 12 csikó volt.

Fejlesztéseink finanszírozásának érdekében tizennégy nyertes pályázat megvalósításán dolgoztunk. A 2018-as év döntően még az előkészítések éve volt, amit jól jelez, hogy a 3,7 milliárd Ft fejlesztési forrásból 481 mFt-ot használtunk fel a tárgyévben. A Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegylánján című projektben elvégeztük a rekonstrukció első ütemét. Megépítettük a Pityerszeri Játszóházunkat és elkészítettük annak berendezését is. A Lepkeháló című projektben

sikeresen létrehoztuk önkéntes lepkefelmérő hálózatunkat, kifejlesztettük a felmérő okostelefon alkalmazást, részt vettünk Németországban az ottani partnerünk munkaértekezletén és fogadtuk nálunk a vezető partner képviselőjét.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló keskenylevelű gyapjúsás 200 egyedét telepítettük vissza két korábbi élőhelyére. A szintén visszaszorulóban lévő tőzegepernek mesterségesen szaporított egyedei közül újabb négy egyedét telepítettük ki egy alkalmas élőhelyre. Folytattuk és továbbfejlesztettük a kereklevelű harmatfű megőrzési programunkat, melynek keretében létrehoztuk a Lápi Növények Szaporító és Bemutató Kertjét a szőcei Lápok Háza udvarán. A hegye boroszlán két állományát segítettük meg cserjeirtás útján, ezáltal helyreállítottunk két csarabos fenyér élőhelyfoltot is. A leánykökörcsin két erősen veszélyeztetett állományának élőhelyén folytattuk a korábbi években elkezdett rekonstrukciót, kis területű, de kiemelkedően értékes gyepterületet állítottunk helyre mintegy 80 ingatlan területén. Megkezdtük a fokozottan védett sápadt szemeslepke élőhelyének fejlesztését. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 62 madárfaj 347 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 168 madár repatriálására került sor. Az emlősök közül 12 faj 76 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 48 példányt repatriáltunk.

Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyonának védelméről. Feladatait 3 tájegységben, 11 fővel látta el, munkájukat pedig további 21 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonsvédelme érdekében. Fentiekben túl az őrszolgálat szemétszedési akciók lebonyolításával, 7 db gólyafészek tartóra emelésével, bíbornebáncsvirág eltávolításával, környezeti nevelési és monitoring tevékenységgel, a kis területű rétek, tanösvények közfoglalkoztatottakkal való karbantartásával járult hozzá eredményes működésünkhöz.

2018-ban rendezvényeinken, szakvezetéseinken, garantált túráinkon mindösszesen 13 217 fő vett részt. Az igazgatóság által működtetett Natura 2000 Látogatóközpont és Fogadóépület - Tourinform Őrség 11 153 főt szolgált ki. A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatottságát 20 %-kal, 32 761 főre növeltük, a Sághegyi Múzeumot 964 fő, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 6 291 fő látogatta. A szőcei Lápok Háza látogatottsága szintén 20 %-kal, 5 052 főre nőtt.

Működésünk során folyamatos létszámhiánnyal küzdöttünk, de ezt valamelyest ellensúlyozni tudtuk a közfoglalkoztatási program segítségével. A program keretében júniusig havonta változó létszámmal átlagosan 30 főt foglalkoztattunk, amely a teljes dolgozói létszám harmadát tette ki. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték. Júniustól a közfoglalkoztatás megszűnt, amely érzékenyen érintette az igazgatóságot, a kieső munkatársak feladatait csak részben tudtuk vállalókkal elvégeztetni. Év végén több, 8-10-15 éve nálunk dolgozó munkatársunk köszönt el tőlünk, köztük két osztályvezető is.

Gyeparterületeinken folytattuk a monitorozási programot, amely a kezelések növényzetre és rovarokra gyakorolt hatásának nyomon követését teszi lehetővé.

2017. évben az igazgatóság 90 millió forintos pályázati támogatást fordított az őrszolgálat eszközellátásának fejlesztésére. Ennek köszönhetően többek között gépjárművek, utánfutók, motorcsónak, távcsövek, spektívek, fényképezőgépek, laptopok, monitoring és alpintechnikai eszközök kerültek beszerzésre, amivel korszerűvé és teljes körűvé vált a szervezeti egység technikai felszereltsége. Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyonának védelméről. Feladatait 3 tájegységben, 11 fővel látta el, munkájukat pedig további 21 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonvédelme érdekében.

2017-ben is megrendeztük az Őrségi Tökfesztivált, az Őrségi Lepkekalandot és a Miénk itt a rét! nevű rendezvényünket, amelyekkel összesen közel 5.300 főt értünk el. Az igazgatóság által működtetett Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont - Tourinform Őrség 7.407 főt szolgált ki. A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest 27.301 fő, a Sághegyi Múzeumot 724 fő, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 6.299 fő, a szőcei Természet-turisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) pedig 4.238 fő látogatta meg. 3.696 fő vett részt szakvezetéseinken, garantált túráinkon pedig 1.158 fő.

Működésünk során folyamatos létszámiánnyal küzdöttünk, de ezt valamelyest ellensúlyozni tudtuk a közfoglalkoztatási program segítségével. A program keretében havonta változó létszámmal átlagosan 38 főt foglalkoztattunk, amely a teljes dolgozói létszám harmadát teszi ki. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

2. Személyi állomány

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 2018-ban 63 fő volt, melyből 30 fő kormánytisztviselő, 33 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló, üres álláshely nem volt az év során. Az átlagos statisztikai állományi létszám 82 fő volt, melyből 30 fő közfoglalkoztatott.

A munkatársaink iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen
Kormánytisztviselő	0	1	29	30
Ügykezelő	0	0	0	0
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	5	19	9	33
Összesen	5	20	38	63

A Kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvénnyel összefüggő alapvizsga követelményének minden érintett eleget tett, a 2 fő szakvizsgára kötelezett kormánytisztviselő közül az egyiknek betegség miatt nem sikerült a vizsgája.

Az Igazgatóság munkatársai az alábbi nyelvtudással rendelkeznek:

Nyelv	Típus	Fő
angol alap	“C” típus	2
angol alap	“B” típus	1
angol közép	“C” típus	19
angol felső	“C” típus	1
francia felső	“C” típus	1
német alap	“C” típus	5
német közép	“C” típus	16
orosz közép	“C” típus	1

Az év folyamán felmerülő munkaerőhiány problémáinkon az előző évekhez hasonlóan enyhített az év első felében a közmunkaprogram. 2018. év folyamán két programot bonyolítottunk a Vas Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával közösen. A résztvevőket végzettségüknek megfelelően foglalkoztattuk Igazgatóságunk minden osztályán.

A 2017. évi közfoglalkoztatás áthúzódott 2018 év első két hónapjába, az érintett közfoglalkoztatottak száma 33 fő volt.

A 2018. évi országos közfoglalkoztatási program 2018.03.01-2018.06.30. időszakban valósult meg, a programban érintett közfoglalkoztatottak száma 34 fő volt.

A Vas Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának TOP, illetve GINOP pályázatainak keretében 4 fő munkavállalót foglalkoztattunk 3 hónapos, illetve 12 hónapos időtartamokban. Létszámstop miatt 2018. 06.20. után nem vehettünk fel új munkavállalót, valamint a 2018. évi közfoglalkoztatási program sem került meghosszabbításra, emiatt nyárra rendkívüli munkaerő-

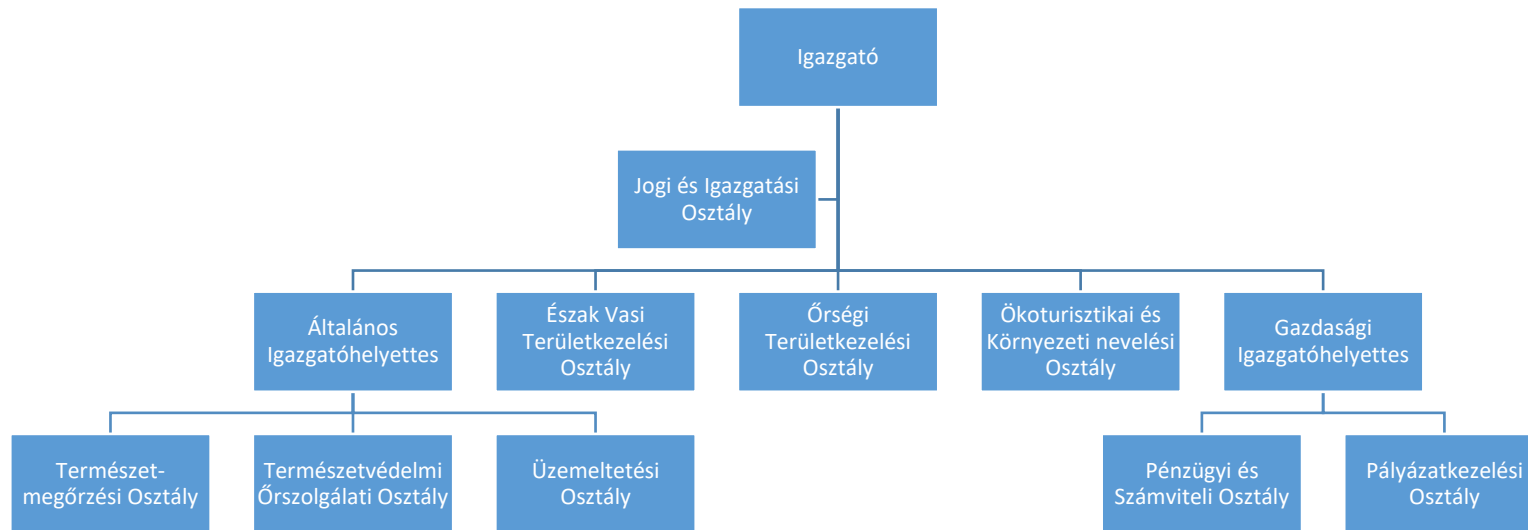
hiánnyal kellett megbirkóznunk a mintegy 30 közmunkás távozását követően. Ezzel a problémával egyik pillanatról a másikra szembesültünk, felkészülési idő nem volt rá, valóban rendkívüli helyzet állt elő. A Sághegyi Múzeumot be kellett zárunk a leírtak miatt, a többi bemutatóhely működtetését munkaerő átcsoportosítással, valamint vállalkozó bevonásával tudtuk megoldani. Az Őrségi Területkezelési Osztályon kieső munkaerő pótlását szintén vállalkozóval oldottuk meg, azonban ez jelentős többletköltséggel járt.

A másik probléma, ami egyre inkább jelentkezik, hogy a kormánytisztviselők illetményalapja nem emelkedett hosszú évek óta. Az illetményeltérítés lehetősége is csak a munkavállalók egy részének kínál megoldást. Azonban, ha új munkaerőt szeretnénk felvenni, egyre többször tapasztaljuk azt, hogy az általunk kínált munkabérért nem jönnek el dolgozni. A kormánytisztviselői illetménytábla hosszú évek óta nem változott. Olyan kormánytisztviselők is mentek el az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságtól, akik már nagyon régóta dolgoztak nálunk. Az illetményeltérítés lehetőségével tudtuk jutalmazni a kiemelkedő munkát végző kollégákat, 20 fő illetménye volt eltérítve a teljesítményértékelése alapján pozitív irányba.

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

1. A nemzeti park igazgatóság részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	5
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	5
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	6
1.5. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.6. MTvK munkavállalók - részmunkaidőben	4
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	34
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	59
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	68
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	72
3.4. Egyéb	88

2.1. ábra: szervezeti diagram

3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

Az igazgatóság működési területe 334.933 ha. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Sághegyi, valamint hét természetvédelmi terület található a működési területen.

Az Igazgatóság működési területén egy védelemre tervezett terület van. A Csörnóc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-től folyik. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6147 ha-os területből 11% szántó, 31% gyeplő, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület.

A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnóc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető lápréteknek.

A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernalis*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyháti erdők különlegességei a tőzegmoha fajok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka fajt pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni.

A Rába és a Csörnóc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kétélű- (13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül számottevő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egyezmény által is védett faj.

Az Igazgatóság működési területén jelenleg 9 védelemre tervezett földtani alapszelvény van: Bérbaltavár Szőlő-hegy, Bögöte homokbánya, a Felsőcsatári kőfejtő, Hosszúpereszteg homokbánya, Kissomlyó vulkáni hegy, Kőszeg Hideg-völgy, Kőszeg Meszes-völgyi kőfejtő, Vaskeresztes szőlőhegyi szerpentinit és kloritpala ásványai földtani képződmény, Velem Borha-völgyi érckutató táró. A védetté nyilvánítási eljárás előkészítése jelenleg is zajlik, melynek során elkészültek a megalapozó dokumentációk és a részletes kezelési tervek első változatai, valamint a területek lehatárolásai és azok térképi megjelenítése.

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása, a védetté nyilvánító/védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján a természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 115 ex lege lappal található. 2015-ben befejeztük az ex lege lappal szisztematikus felmérését és ellenőrzését, amelyből kiderült, hogy a korábban kijelölt

lápok jelentős része ma már nem felel meg a kritériumoknak, mivel például felszántották vagy kiszáradt. 2016-ban a felmérések alapján összesen 75 lápot választottunk ki, amelyek megfelelnek a kritériumoknak és megkezdjük az egyeztetést lehatárolásukról a természetvédelmi hatósággal. 2018-ban a Hegyhátszentjakab 432/1 hrsz-ú ingatlan területét érintően (2030 m²-tekintetében) megállapítást nyert a lápi kritériumoknak való megfelelés. A Vas Megyei Kormányhivatal Körmenyi Járási Hivatal Földhivatali Osztály 36256/2/2018.11.05. számú határozatával a természetvédelmi oltalmat feljegyezte a tulajdoni lapra.

Védett természeti emlékek közül Igazgatóságunk működési területén 96 forrás, 3 kunhalom és 60 földvár található. A források teljes körű felmérését, korábbi adatlapjaik aktualizálását 2017-ben kezdtük meg és 2018 májusában tervezzük befejezni. A kunhalmok közül 2011-ben kettő került be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerébe tájképi elemként megőrzendő objektumként a MePAR-ba. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében illetékességi területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. A területünkön található 41 barlang természetvédelmi helyzetében 2018. évben nem állt be változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén 1 különleges madárvédelmi terület, 2 különleges természetmegőrzési terület és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület található.

A Natura 2000 területek hatósági táblákkal való ellátását és azok karbantartását az igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatja folyamatosan végzi. Tárgyévben összesen 12 db tábla cseréjére került sor Natura 2000 területeken. Futó projektjeink közül kettő, Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása és a Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegyalján című kifejezetten a Natura 2000 területekre irányul.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén egy nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 10.961 ha-nyi területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 km-nyi folyószakasz és az azt ölelő terület a Ramsari Területek Listájára.

3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei

Igazgatóságunk működési területén a Felsőcsatári kőfejtő földtani alapszelvény természeti emlék, a Hosszúperesztegi homokbánya földtani alapszelvény természeti emlék, a Kissomlyó földtani alapszelvény természeti emlék és a Kőszegi Hideg-völgy földtani alapszelvény természeti emlék védetté nyilvánítása van folyamatban.

3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.2.1 Védett mesterséges üregek

Igazgatóságunk működési területén jelenleg nincsenek védett mesterséges üregek és nem is tervezzük egyetlen mesterséges üreg védetté nyilvánítását sem.

3.3 Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.3.1 Országos Ökológiai Hálózat

Az Országos Ökológiai Hálózat felöleli a védett és a Natura 2000 területeket, valamint tartalmazza a jelentősebb természeti területeket is. Összesen 111.362 ha természetes és természetközeli élőhelyet fed le Igazgatóságunk működési területén.

A 2017-es év folyamán megtörtént az ökológiai hálózat felülvizsgálata. A módosító javaslat szerint a magterület 68.305 ha-ról 83.798 ha, az ökológiai folyosó 38.554 ha-ról 23.780 ha, a puffer terület 12.582 ha-ról 3.784 ha kiterjedésűre változott. A módosítások során az ésszerűség elvét követve az állattartó- és iparterületek, roncsterületek, nagy kiterjedésű szántók, beépítésre szánt területek kikerültek az ökológiai hálózatból, valamint a területek besorolását azok állapota alapján pontosítottuk.

3.3.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői Erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Pap-erdő (54) ER

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. szakonyfalusi erdőtömbben. A Szakonyfalu 27-es tag egy állami tulajdonú erdő-zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános-kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános-kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lomelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek túavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszűntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzők az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák (*Sphagnum spp.*), lapos korpafű (*Lycopodium complanatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*) és kapsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), zöldvirágú körtike (*Pyrola chlorantha*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), kislevelű körtike (*Pyrola minor*) és kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*), havasi éger (*Alnus viridis*) található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a hollót (*Corvus corax*), feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gőtének (*Triturus alpestris*)

több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 27/C, 27/D, 27/F, 27/G, 27/H, 69/B

Összesen: 20,4 ha

Védőzóna: Szakonyfalu 27/A, 27/B, 27/E, 69/C, 69/D, 67/A, 67/, 67/C, 71/D

Összesen: 21,8 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42,2 ha

Szabó-völgy (52) ER

A rezervátum Felsőszölnök község külterületének nyugati végén helyezkedik el. Az ER közvetlenül a magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál fekszik, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is. Az erdőrezervátum állami területen van.

Az ER az országhatár és a Halál-völgy közti területen található, lényegében két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz. A magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombhátakon, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves vagy acidofil bükkös. A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vizű részeken és a forrásos helyek környékén láposodó jelleget mutat. Kifejezetten tájidegen fafajok kis területet leszámítva nem találhatók az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatók itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

Az ER és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) viszonylag szép számmal, zalai bükköny (*Vicia oroboides*), fehér acsalapu (*Petasites albus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), hegyi páfrány, buglyos páfrány (*Phegopteris connectilis*), szálkás (*Dryopteris carthusiana*) és széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), bordapáfrány, havasi éger, kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kereklevelű körtike. Helyi viszonylatban ritkának számít a fürtös bodza (*Sambucus racemosa*). Az állatvilágból érdemes kiemelni a felbukkanó fekete gólyát (*Ciconia nigra*), a gyakoribb hollót, fekete harkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi gőtének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a foltos szalamandra is előkerül.

Magterület: Felsőszölnök, 1/E, 1/F, 1/TI1, 1/TI2, 2/E, 2/TI1

Összesen: 26,9 ha

Védőzóna: Felsőszölnök 2/D, 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/ G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/F

Összesen: 39,1 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalfő (53) ER

A 13,2 ha-os erdőfolt „Öserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalfő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátakat borító elegyes- vagy elegyetlen erdeifenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fafajcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionír állományok jellegzetes növényei a közönséges boróka (*Juniperus communis*), a szőrös nyír (*Betula pubescens*), a kutyabenge (*Frangula alnus*). Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és valamennyi körtike fajunk. Az

erdőszegélyek, melyek nyers talajfelszín kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), valamint a csarab (*Calluna vulgaris*). Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk nagy szarvasbogarakat (*Lucanus cervus*), az erdei pocsolyákban pettyes gótékkal (*Lissotriton vulgaris*) és alpesi gótékkal, sárgahasú unkával (*Bombina variegata*) találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) vagy a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*).

Magterület: Szalafő 13 B, 13 I, 13 TI1

Összesen: 13,2 ha

Védőzóna: Erdőrészletek:

Szalafő 11 L, 11 TI2, 12 H, 12 I, 12 TI2, 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 13 J, 13 K, 13 L, 13 TI1, 13 TI2, 14 A, 14 B, 14 C, 14 D, 14 TI1, 71 B

Összesen: 81,5 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94,7 ha

Hosszú-völgy (51) ER

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mészkerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytanilag értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Szegélyükön fecsketarjánics (*Gentiana asclepiadea*) virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza található. Állattani értékei a gyakori nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) és zöld küllő (*Picus viridis*) mellett a bükkerdőkben fekete harkály. A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú harkály (*Dendrocopos leucotos*) is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek (*Erithacus rubecula*) és barátposzáták (*Sylvia atricapilla*), a fenyvesekben búbos cinege költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatók, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak. A korábbi vágásos gazdálkodás eredményeként faállomány szerkezetük meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely: sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16 B, 18 A, 18 B, 18 C

Összesen: 38,4 ha

Védőzóna: Velem 11 A, 11 B, 11 D, 15 A, 15 B, 17 A, 19 A, 19 B, 19 C, 22 A, 22 B

Összesen: 107,3 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145,7 ha

3.4 Magas Természeti Értékű Területek

A korábbi Őrség-Vendvidék ÉTT területét 2009-ben sikerült az Őrségi Nemzeti Park szinte egészére kiterjeszteni. Az Őrség-Vendvidék MTÉT területe így 18.379 ha, amiből 11.591 ha tartozik a támogatható területek közé. Sajnos a gazdák a lehetőséget nem igazán használják ki, a jelenlegi ciklusban is csak 16 résztvevője van a programnak. 2013-ban kezdődött a program felülvizsgálata. Ennek során valamelyest módosítottuk az MTÉT területét, mivel kikerültek belőle a tisztán erdőket vagy nagyüzemi szántókat tartalmazó blokkok, valamint bekerültek a korábban adminisztratív okokból kimaradt blokkok és egy nagyobb tömb, amely értékes kisparcellás extenzív szántókat tartalmaz. A felülvizsgálat eredményeként az MTÉT területe

közel 3.000 ha-ral csökkent (18.209 → 15.548), ugyanakkor a támogatható terület szinte változatlan maradt (10.752 → 10.920). Igazgatóságunk részt vett az Agrár-környezetgazdálkodási Program előírásomagjainak kidolgozásában. Ennek eredményeként a gazdák három gyepes és két szántós csomag közül választhatnak. Az előírások kidolgozásába a helyi gazdákat is bevontuk és igyekeztünk azokat olyan módon kialakítani, hogy számukra is elfogadható legyen. Igazgatóságunk javaslatára a nappali lepkék élőhelyének védelme érdekében új előírásomag jelent meg. Az előírások kedvező alakulása és a támogatási rendszer rugalmasságának növelése ellenére is drasztikusan lecsökkent a program népszerűsége. A túlzott bürokrácia és a sokszor igazságtalannak érzékelt ellenőrzések miatt a gazdák elfordultak az agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszertől.

3.5 Területvásárlások, kisajátítások adatai

2018. évben 45 millió Ft-ot kaptunk földvásárlásra, amiből 53 ha-ral tudtuk növelni a Magyar Állam tulajdonában lévő földterületet. Az ingatlanok mindegyike adásvételi szerződéssel került a Magyar Állam tulajdonába, kisajátítási eljárást nem indítottunk. A saját kezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása, valamint a védett területeken az érdekellentétek csökkentése érdekében is. A térségben jelentős az elhanyagolt, a degradálódás útjára lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni.

3.6 Saját vagyongazdálkodású területek

Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában a többi nemzeti park igazgatóságához viszonyítva elenyészően kevés, mindösszesen 5744 ha terület van. Ezen belül a többi igazgatóságához viszonyítva kiemelkedően magas (93%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. A vagyongazdálkodásban lévő területek jelentős része gyep (1225 ha) és erdő művelési ágban van (3019 ha), melynek kiemelkedő természetvédelmi jelentősége van. Kezelésük fő célja az élőhelyek védett természeti értékeinek megőrzése. Igazgatóságunk 1030 ha szántó művelési ágú területen is vagyongazdálkodik. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Problémát okoz, hogy mind a gyep, mind pedig az erdőterületek birtokszerkezet elaprózott. Sok apró parcella van az igazgatóság kezelésében, illetve sok a résztulajdon. Utóbbi a részarány-felosztási program végrehajtása miatt a szántó és gyepterületek tekintetében jelentősen csökkent, azonban az erdőknél továbbra is ugyanolyan súlyos probléma. A megvásárolt új erdő tulajdonrészek vagyongazdálkodói jogát csak hosszú idő elteltével kapja meg Igazgatóságunk. A résztulajdonú erdők vagyongazdálkodói jogának megszerzése után tudunk csak az erdőgazdálkodói jogkör érdekében lépéseket tenni.

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket, vagy visszagyepesedett szántókat vásároltunk a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény előírásainak megfelelően. A gyep művelési ágú területek jelentős részben degradált, elgyomosodott, gyakran becserjésedett állapotban kerültek át igazgatóságunk vagyongazdálkodásába. Ezek legnagyobb részét helyreállítottuk és kaszálhatóvá tettük. A területek egy részét az igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli, másik részének kaszálását és a széna betakarítását külső vállalkozóval végezteti. 245 hektár gyepet szigorú természetvédelmi előírások mellett haszonbérbe adtunk.

b) Erdő:

Igazgatóságunk kezelésében 2935 hektár erdőterület (erdőművelési ágú) és 84 ha fásított terület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1380 ha állami erdőterületet kezel. A vagyonkezelte erdőterület 63,6 %-a „vágásos”, 35,7 %-a „faanyagtermelést nem szolgáló és 0,7 %-a „örökerdő” (korábban „szálasó”) üzemmódban kezelt erdő. Természetesség szempontjából az erdők csaknem 90%-a természeteszerű vagy származék erdő.

c) Nádas:

Vagyonkezelésünkben nincs nádas.

d) Szántó:

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül közel 500 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás, és az alomszükséglet megtermelésének érdekében.

Szántóföldi kultúráink:

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi búza	40,19	1514	37,6
Őszi borsó	5	0	0
Tavaszi zab	53,15	996	19
Silókukorica	19,34	5092	263
Silócirok	24,31	6008	247
Féherhere	20,49	389	19
Füveshere	107,67	1723	16
Takarmányfű	220,57	4411,4	20
Pihentett terület	2,79	--	--

Szalma szükségletünket saját termelésből és vásárlásból biztosítottuk.

Szalmabálázás: 4.497 q

Trágyázás:

Okszerű és környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatunk, a gazdaságunkban keletkező trágyát szántóföldi növénytermesztésünkben használjuk fel.

Trágyázás (279 q/ha x 116 ha):	19.300 q
Összesen:	19.300 q

A gazdálkodásunk során, tekintettel talajaink sovány termőképességére (9-13 AK/ha), műtrágyát is használunk a kalászos gabonák és a silókukorica termesztése során. Területeinken műtrágyahasználat nélkül nem tudnánk eredményesen előállítani a terményeinket. Jelen gazdasági helyzetben (nincs AKG és öshonos támogatás, kompenzáció minimális) nem engedhetjük meg magunknak, hogy a piaci ár felett termeljünk, vagy a piacról vásároljuk meg a terményeket.

Kijuttatott műtrágya:

Műtrágya féleség	Műtrágya mennyiség (t)	Érintett terület (ha)
N-27%-os	4,2	39,26
N-39%-os	45,5	141,9
NPK 15-15-15	1,3	22,34
NPK 8-24-24	5	47,21

Őszi munkák:

Kaszálókeverék telepítés	
Olaszperje+vöröshere	28,69 ha
fehérhere+kaszáló keverék	12,3 ha
Őszi búza:	40,06 ha
Őszi vetés összesen:	81,05 ha
Őszi mélyszántás:	82,86 ha

3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	334 933
-----------------------	---------

Védettségi kategória	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44 048	3 502	0	1	15
Tájvédelmi Körzet	2	4 608	417	0	1	5 324
Természetvédelmi Terület	7	225	0	0	0	0
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Védelemre tervezett földtani alapszelvények				0	9	8,56
Védelemre tervezett földtani képződmények				0	0	0
Összesen	10	48 881	3 920	0	2	5 393

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45 694	3 084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66 448	3 501	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9 630	21	0	0	0
---------	---	-------	----	---	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdő-rezervátum	4	355	238	0	0	0
Nemzeti Ökológiai Hálózat	1	111 362	3 679	0	0	0

*A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Órségi Nemzeti Park	296/NP/02	44048,27	3064,199
Kőszegi Tájvédelmi Körzet	170/TK/80	4370,669	389,51
Sághegyi Tájvédelmi Körzet	110/TK/75	238,2288	25,411
Jeli arborétum TT	76/TT/60	75,3334	0
Kámoni arborétum TT	20/TT/50	25,0597	0
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	254/TT/93	3,805	3,805
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	209/TT/89	58,0258	0
Sárvári arborétum TT	39/TT/52	9,2	0
Szelestei arborétum TT	43/TT/52	15,3548	0

3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai

Név	Védelemre tervezett terület típusa (bővítés/egyedi)	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)	Védetté nyilvánítás állapota
Csörnök-menti TK	egyedi	6147	1330	kihirdetésre vár

3.4. táblázat: *Ex lege védett természeti területek adatai*

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Lápok	15	72,56	101	928,21
Szikes tavak	0	0	0	0
Kunhalmok	0	0	3	0,16
Földvárak	5	1,81	56	26,9
Források	0	--	96	--
Víznyelők	0	0	0	0

3.5. táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Őrség KMT	45694	<i>Alcedo atthis, Caprimulgus europaeus, Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Haliaeetus albicilla, Ixobrychus minutus, Lanius collurio, Milvus migrans, Pernis apivorus, Picus canus, Porzana parva, Sylvia nisoria, Lullula arborea, Actitis hypoleucos, Columba oenas, Otus scops, Riparia riparia, Motacilla cinerea, Remiz pendulinus</i>			80
HUON20001	Sághegy	238	<i>Lucanus cervus, Cerambyx cerdo</i>		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	<i>Bombina variegata, Cerambyx cerdo, Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Austropotamobius torrentium, Lucanus cervus, Barbastella barbastellus, Myotis emarginatus, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465	<i>Bombina bombina, Triturus dobrogicus, Misgurnus fossilis, Maculinea teleius, Cerambyx cerdo, Ophiogomphus cecilia, Lycaena dispar, Lucanus cervus, Unio crassus, Barbastella barbastellus, Myotis bechsteini</i>		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20005	Váti gyakorlótér	596	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		6510, 3130, 91M0, 91E0	0
HUON20006	Pinka	486	<i>Bombina bombina</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Barbastelle barbastellus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Lutra lutra</i>		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csörnöc-völgy	12146	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Zingel zingel</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Sabanejewia aurata</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Gymnocephalus schraetzer</i> , <i>Gymnocephalus baloni</i> , <i>Gobio kessleri</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Aspius aspius</i> , <i>Cobitis taenia</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Euphydrias maturna</i> , <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Theodoxus transversalis</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Lutra lutra</i>		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20009	Ostffyasszonyfa-csőngei legelő	181	<i>Mustela eversmannii</i>		91E0, 6510	0
HUON20011	Kenyeri reptér	698	<i>Eriogaster catax, Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Spermophilus citellus, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6250	0
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Eriogaster catax, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		91M0, 6210, 40A0, 4030	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454	<i>Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Őrség KTT	44 165	<i>Bombina bombina, Emys orbicularis, Bombina variegata, Triturus carnifex, Gymnocephalus schraetzer, Sabanejewia aurata, Aspius aspius, Zingel streber, Misgurnus fossilis, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Zingel zingel, Euphydrias aurinia, Colias myrmidone, Callimorpha quadripunctaria, Leucorrhinia pectoralis, Maculinea teleius, Ophiogomphus cecilia, Maculinea nausithous, Cordulegaster heros, Cerambyx cerdo, Euphydrias maturna, Barbastella barbastellus, Myotis myotis, Castor fiber, Lutra lutra, Myotis bechsteini</i>	<i>Eleocharis carniolica</i>	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsórét	337	<i>Bombina variegata</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Lutra lutra</i>		6410, 6510, 91E0	100

3.6. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt/kisajátított terület (ha)	Összes kiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	7	1 030	884	86	146	14
Gyep	8	1 225	980	80	245	20
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Erdő	44	3 019	3019	100	0	0
Kivett	12	468	468	100	1,6	0
Összesen	71	5743	5351	93	393	7

3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Borha-völgyi-beomlott táró	Kőszegi TK	37 m	nem	nem jelentős	beomlott
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Borha-völgyi-tározó (Borza-forrási bánya)	Kőszegi TK	100 m	igen	kiemelkedően jelentős	faráccsal lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedús-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lőszeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyoszolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem ismert	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Velemi cserkésztábor 1. bánya	Kőszegi TK	7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges
Velemi cserkésztábor 2. bánya	Kőszegi TK	45 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor 3. bánya	Kőszegi TK	50 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor kürtő	Kőszegi TK	15 m	nem	nem jelentős	bejárata feltöltődött

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Vid alatti Hosszú-táró	Kőszegi TK	36 m	nem	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Vid alatti Rövid-táró	Kőszegi TK	6,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

a) Folyóvizek duzzasztógátjainak hatása az élővilágra

A WeCon elnevezésű, osztrák-magyar együttműködésben zajló projekt keretében indítottuk el a vízfolyásokon létesített duzzasztógátak ökológiai hatásának vizsgálatát 2018-ban, amely 2019 végéig folytatódik. A vizsgálat első szakaszában 5 helyszínen, a Rábán az ikervári duzzasztóműnél, a nicki duzzasztásnál, a magyarlakai duzzasztásánál, a Pinkán a felsőcsatári duzzasztóműnél, valamint a Répcén a gyóroi vízimalom duzzasztójánál történtek terepi mintavételezések. Mindegyik helyszínen 5-5 vizsgálati szakasz került kijelölésre a duzzasztásoktól különböző távolságokra. A mintavételezések során a makrofiton állományok, a vízi makroszkópikus gerinctelenek, a halfauna, illetve vízkémiai vizsgálatok történtek. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy a duzzasztások jelentősen befolyásolják a vízminőséget, mivel a gátak felett lényegesen rosszabb a vízminőség, mint alattuk.

b) Hallépcsők hatékonyságának vizsgálata

A WeCon projekt keretében hallépcsők vizsgálata 3 helyszínen zajlik a Rába folyón: a szentgotthárdi, a felsőcsatári és az ikervári duzzasztóműnél. Ennek keretében 3 halfaj a márna (*Barbus barbus*), a paduc (*Chondostroma nasus*) és a domolykó (*Squalius cephalus*), összesen 3000 egyedének alvízen történő mikrocspes megjelölését és nyomonkövetését tervezzük. A jelölést követően a duzzasztó felvívén jelfogó antennákat helyezünk el, amelyek detektálni képesek a csippel ellátott halak megjelenését a hallépcső felett. megtalálható-e a mütárgyak környezetében. Eddig 180 halegyed jelölése történt a szentgotthárdi hallépcsőnél és 15 különböző egyedről érkezett jel, amelyek így bizonyítottan felúsztak a hallépcsőn. A detektált halak közül 8 márna, 6 domolykó és 1 bodorka (*Rutilus rutilus*) volt.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) A zöld koboldmoha (*Buxbaumia viridis*) elterjedésvizsgálata

Korábban az ÖNPI területén a zöld koboldmohának két adata volt ismert. Majd 2017 nyárelőjén a Kőszegi-hegység két további pontján sikerült kimutatni jelenlétét. A 2019-es felmérések során a zöld koboldmoha 14 sporofitonos telepe került elő, kisebb részt korhadó holtfán (6 telep), nagyobb részt talajon (8 telep). A 2019-es felmérések nyomán az ÖNPI területén összesen 70 db az ismert sporofitonok száma (13 db a Kőszegi-hegységben, 57 db az Őrség & Vendvidéken), de feltehetőleg ennél jóval több állomány és egyed is előfordul a környék mészkerülő erdeiben és ültetett lucosaiban. A terepi tapasztalatok alapján a zöld koboldmohát alapvetően mészkerülő erdőkben, talajon és csak másodsorban korhadó fán, szurdokerdőkben és montán jellegű bükkösökben lehet megtalálni. A holtfán előforduló állományok is erősen korhadt, a talajszintig roskadt, kis darabokra szétesett faanyag, illetve fiatal, kb. 5-20 cm átmérőjű korhadó rönkökön kerültek elő, fiatal, ültetett lucosokban. A mészkerülő erdőkben a fafaj váltás vagy jelentős mértékű fajösszetétel változás, nagyobb erdőfoltok egyidőben történő kitermelése, özönfajok megtelepedése és a túltartott vadállomány nem kedvez a faj túlélésének, ezért ismert és potenciális termőhelyeinek hatásokat mérsékelni szükséges.

b) Védett növényfajok monitorozása

Az NBmR módszertan szerint, 2018-ban 9 faj állományváltozásaival kellett foglalkoznia igazgatóságunknak. A vizsgált fajok és felmérésük következtetései az alábbiak:

A bordapáfrány (*Blechnum spicant*) több korábban ismert élőhelyéről eltűnt feltehetőleg élőhelyének átalakulása következtében, ugyanakkor célzott kutatások eredményeként számos új állománya került elő, így helyzete az igazgatóság működési területén jelenleg stabilnak tekinthető. A Kőszegi-hegységben ugyanaz a két tő található, ami korábbról ismert volt.

A széleslevelű harangvirágnak (*Campanula latifolia*) egyetlen ismert populációja van az igazgatóság működési területén belül, a Kőszegi-hegységben. A kerítéssel védett állomány helyzete kielégítőnek mondható, 31 egyedet számoltunk.

A tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*) állománya Kenyeriben és Vönöckön található, szinte teljes egészében fiatal akácok alatt. A kaszátlan növényzet miatt az egyedek kevesebb fényhez jutnak, amely a növény kihajtását nehezíti. 2018-ban az első felmérés adatainak több mint ötszörösét, közel 15 000 egyedet számoltunk. A növekedés oka inkább az alaposabb, nagyobb területre kiterjedő felmérés, nem feltétlen valós változás.

A kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*) felmérése elmaradt, ezt 2019-ben pótoljuk. A terepi tapasztalatok alapján a faj állományai stabilnak mondhatók.

A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*) esetében 2018-ban arra törekedtünk, hogy az ismert, de korábban még fel nem mért, adatbázisunkból hiányzó állományok közül minél többet felmérjünk.

Ennek megfelelően Nádasd, Döröske, Vasvár, Alsóújlak, Kám, Zsennye és Csöngye települések határában megközelítőleg újabb 4 000 egyed jelenlétét rögzítettük.

A kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) monitorozását két helyszínen végezzük. A csörötneki Csikólegelőn a legutóbbi felméréshez viszonyítva kétszer annyi, pontosan 247 egyedet mértünk fel. A felsőmaráci Avas-mezőn a korábbi érték háromszorosát, 1556 egyedet rögzítettünk.

A szibériai nőszirom (*Iris sibirica*) állományváltozásait egy zalalövői réten monitorozzuk. 2018-ban a korábbi felméréshez képest 10%-kal kevesebb, összesen 7783 virágzó hajtást számláltunk. Ez feltehetőleg a rendkívül száraz és meleg áprilisi időjárással is összefüggésbe hozható.

A heverő iszapfü (*Lindernia procumbens*) a csapadékviszonyoktól és a művelési módoktól erősen függő növényfaj, ezért előfordulási adatainak sora természetsszerűleg jelentős ingadozást mutat. 2018-ban 19 helyszínen 1577 egyedet rögzítették munkatársaink.

Az európai struccpáfrányt (*Matteuccia struthiopteris*) a korábban vizsgált lelőhelyeken megtaláltuk. A Kőszegi-hegységben stabil állomány nagyság mellett 1280 egyedet, a Szakonyfalui- és Grajka-patak mentén a korábbi egyedszámnál mintegy 25%-kal kevesebbet, 331 egyedet számoltunk. A Szölnök-patak menti állomány 92 egyeddal stabilnak mondható.

A vidrafű (*Menyanthes trifoliata*) állománya az elmúlt évek száraz időjárása, és a szukcesz-szió következtében csökkent le. Általunk ismert élőhelyein vegetatívan van jelen, nem hozott virágot egyik egyed sem. Orfaluban a Fekete-tavon a korábbi egyharmadát, mindössze 10 hajtást számoltunk, Szócén, illetve a Kőszegi-hegységben nem került elő a faj. Az alacsony egyedszám a faj kipusztulását vetíti előre.

c) Cönológiai monitorozás

Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2018-ban a bozsoki zsidó réten található kékperjés láprét (*Succisio-Molinietum coeruleae*) felmérését végeztük el. Összesen 121 faj került a mintákba, az 1x1 m-es mintanegyzetek átlagos fajszáma 22,4 volt. A Simpson diverzitás kerékített értéke 0,81, az effektív fajszám 4,45. Ezek az értékek nem térnek el jelentős mértékben a korábbi évek fajszám és diverzitás mutatóitól.

A 2018-as évben Orfaluban, a Fekete-tó nevű tőzegmohalápon sor került a *Carici-echinatae-Sphagnetum* társulás NBmR szerinti monitorozására is, ahol a tőzegmohák (*Sphagnum* sp.) mellett 21 edényes növényfaj került a mintákba. Az átlagos fajszám mintanegyzetenként 3,7, a Simpson diverzitás értéke pedig 0,65. A terület alapvetően természetközeli állapotú, a feltöltődés és a szárazodás jelei azonban továbbra is mutatkoznak.

d) Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2018-ban 3 gyepes és 3 erdei élőhelytípus állapotfelmérését az alábbiak szerint:

6240-9002 Pannon lejtősztyeppék és sziklafüves lejtők (Celldömölk, Sághegy), 6520-9012 Hegyi kaszálórét (Szalafő, Pityerszer), 7140-9007 Tőzegmohás lápok és ingólápok (Szentgotthárd-Farkasfa, Fekete-tó), 9110-9001 Mészkerülő bükkösök (Bozsok 15B), 9180-9001 Törmeléklejtő- és szurdokerdők (Kőszeg 55C), 91H0-9002 Pannon molyhos tölgyesek (Sághegy).

Mindegyik helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelésükre jelenleg még nincs mód. Több esetben az előzetesen kijelölt mintavételi pont közelében nem volt megtalálható a felmériendő élőhelytípus, ezért új mintavételi helyek kijelölésére volt szükség.

A mintavételi helyek közül állapotuk értékelésekor kétharmaduk kapott „kedvező” minősítést (6520-9012, 7140-9007, 9180-9001, 91H0-9002) és egyharmaduk „nem kielégítő” besorolást (6240-9002, 9110-9001).

e) *T-82 Kőszegi-hegységélőhelyterképezése*

A kvadrát élőhelyterképezése még nem zárult le, az eredmények értékelésre a későbbiekben lesz mód.

f) *Nappali lepke monitorozás*

A nappali lepkék monitorozását a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából a Radiola Bt. végezte el. A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) felmérését két-két helyszínen végeztük el. A Szala-réten a becslés szerint a vérfű-hangyaboglárka populációja 11 egyedből áll, a sötétaljú hangyaboglárkáké (*M. nausithous*) pedig 56 egyedből. Az előbbi faj esetében csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest. A Csikó-legelőn a felmérés három napja alatt a vérfű-hangyaboglárkának 7, a sötétaljú hangyaboglárkának 12 egyedét figyelték meg. Bár a populáció mérete nem volt becsülhető, megállapítható, hogy vérfű-hangyaboglárka kisebb, a sötétaljú viszont nagyobb egyedszámban volt jelen a területen az előző évhez képest. Nagy tűzlepkéből a vizsgálat ideje alatt a Máli-réten alkalmanként átlagosan 3,7 egyedét számláltak, ami a 30 hektárra kivetítve 0,12 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A nagyrákosi helyszínen alkalmanként átlagosan 1,7 egyedét számláltak, ami a 10,2 hektárra kivetítve 0,17 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A megfigyelt egyedszámok mindkét terület esetében lényegesen alacsonyabbak az előző évinél. A lápi tarkalepkéből a vizsgálat ideje alatt az gödörházi lár-réten alkalmanként átlagosan 11 egyedét számláltak, ami az 5 hektárra kivetítve 2,2 egyed / ha egyedsűrűséget jelent és szinte teljesen megegyezik az előző évvel. A kercaszomori Szomoróci-réten 1 egyeddel találkoztak a felmérők, ami drasztikus csökkenést jelent az előző évhez képest.

g) *Egyenesszárnyú közösségek monitorozása*

A *Succiso-Molinietum coeruleae* növénytársulás monitorozásához kapcsolódóan az egyennesszárnyú közösségek felmérését Bozsok, Zsidó-rét mintavételi helyszínen Dr. Kenyeres Zoltán folytatja. 2018-ban – a csapadékhiányos időjárásnak köszönhetően – eleve rövidebb fűvű gyepterület kaszálása nagyobb kaszátlan folt visszahagyása nélkül történt meg. Ennek megfelelően a higrofil fajok részarányának kisebb, a mezofil fajok részarányának nagyobb mértékű csökkenése, a mérsékelt-termofil fajok utóbbival arányos növekedése volt megfigyelhető az együttesben. A 2006 és 2018 közötti időszakban az életforma-összetételben a lokális egyennesszárnyú-együttes érdemi változást nem mutatott. Az együttest mindvégig a pratinicol fajok uralták, az arbusticol és silvicol fajok folyamatosan visszaszorultak (feltehetően a rendszeres kezelésnek és a csökkenő csapadékhullás miatt bekövetkező vertikális struktúra-egyszerűsödésnek köszönhetően). Ezen túl a rövidfűvű gyepekhez kötődő graminicol fajok 2014-es átmeneti részesedés-növekedése emelhető ki – mely főképp a *Calliptamus italicus* faj, kaszálást követően időlegesen markáns egyedszámú megjelenésére vezethető vissza. A lokális egyennesszárnyú-együttes szerkezete az eddigi vizsgálatok során azt mutatta, hogy az adott év időjárási viszonyaihoz adaptált kezelés (csapadékhiányos években kaszálás elmaradása, nagyobb foltok felhagyása) a higrofil, mérsékelt-higrofil és mezofil fajokra épülő együttes-szerkezetet az annak kevésbé alkalmas években is képes stabilan fenntartani. Ez megerősíti a klímaváltozáshoz adaptált kezelések szükségességét és lehetőségét az üde és félszáraz élőhelyeken.

h) Kétéltű-hüllő monitorozás

Egyes kétéltűfajok felmérését 2018-ban Igazgatóságunk megbízásából Dankovics Róbert négy helyszínen, a Kis Vadkacsás-tavon, a Hársas-tavon, a Szentgotthárd-Farkasfa melletti Sásos-tavon, és a szakonyfalui Cigányrudasban végezte el. A 14 felmérési napon összesen 26 mintavétel történt, melynek során az alpesi götte (*Ichthyosaura alpestris*), az alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*), a sárgahasú unka (*Bombina variegata*), a barna varangy (*Bufo bufo*), a mocsári béka (*Rana arvalis*) az erdei béka (*Rana dalmatina*) és a gyepi béka (*Rana temporaria*) szaporodó állományainak aktuális állapotát mérte fel. A Kis Vadkacsás-tó alpesi tarajosgöte állománya 2018-ban is sikeresen szaporodott. A tóba került halak azonban veszélyeztetik a kétéltűek lárváit, ezzel az átalakult egyedek számát csökkentik. A palackcsapdázás mellett éjszakai vizuális megfigyeléssel is jól kimutathatók voltak példányai.

A tavalyi évhez hasonlóan a Hársas-tavon éjszakai lámpázással kimutatták az alpesi tarajosgőt, illetve az alpesi gőt is. További eredmény ugyan itt a mocsári béka szaporodó állományának stabilizálódása. A lerakott petéket nem találták meg, de az állomány biztosan szaporodott az idén is. A műút mentén kiépített terelő továbbra is megfelelően működik, töredékére csökkentve az elgázolt kétéltűek – elsősorban a barna varangyok – számát. A barna varangyok szaporodó állománya – remélhetően csak a márciusig elhúzódó télies időjárás miatt – elnyújtottan, és kisebb egyedszámban jelent meg a szaporodóhelyen, mint a korábbi években.

A Sásos-tóban a mocsári béka és a gyepi béka állománya – feltételezhetően szintén csak a márciusi tél miatt – lényegesen később és kisebb egyedszámmal, kevesebb petecsomót rakott, mint az ezt megelőző években. Mindkét faj kiemelt szaporodóhelye a terület, amelyet a keleti szélébe ástott, a Huszászi-patakba vezetett lecsapoló árok vízelvezetése súlyosan veszélyeztet! Az élőhely megőrzése érdekében szükséges az árok mielőbbi végleges feltöltése.

A Cigányrudas mintavételi területen a keréknyomokban szaporodó sárgahasú unka és az alpesi götte kis populációja az időszakos vízterek zsugorodása ellenére is sikeresen szaporodott 2018-ban. A területen tókák kialakítása javasolt az időszakos vízterekben szaporodó fajok állományainak megőrzése érdekében.

i) Götte monitorozás

2018-ban összesen 80 gőt sikerült fognunk palackcsapdás módszerrel. A Bárkás-tónál két faj, az alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*) és a pettyes götte (*Lissotriton vulgaris*) összesen 17, Szalafőn két tókában szintén a fenti két faj 58 egyede került elő. A Grajka-völgyben pedig az alpesi götte (*Triturus alpestris*) 5 példányát találtuk.

j) Pele monitorozás

2018-ban 50 db tartós faodút rendeltünk meg, amelyeket 2019-ben fogunk kihelyezni a Köszegi TK-ban és az Őrségi NP-ban egy-egy helyszínre. A monitorozást 2019-től fogjuk tudni folytatni az új helyszíneken.

k) Ürge monitorozás

Egy mintavételi területen (Kenyeri repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2018-ban összesen 14 ürgelyukat találtunk. Ez további csökkenésre utal a 2017-es felméréshez képest is, és lényegesen kevesebb, mint a 2013-as, amikor még 66 lyukat számoltunk a területen. A lyukszám több éve tartó csökkenése a terület nem megfelelő kezelésének köszönhető, mivel 2013-ban nem történt legeltetés, míg 2014-ben és 2015-ben is csak későn (május-júniusban) kezdődött meg. 2016-ban ugyan pozitív irányba alakult a terület kezelése, ennek hatása még nem érzékelhető.

l) *Épületlakó denevérek monitorozása*

2018-ban Zalai Béla és Dr. Illyés Zoltán végezték el az épületlakó denevérek felmérését 12 helyszínen, zömében templomtornyokban. Összesen 793-883 példányt sikerült feljegyezni, nagyrészt közönséges denevéreket (*Myotis myotis*). A legtöbb állat együtt (450-500 pld.) a csákánydoroszlói szociális otthon padlásterében volt megfigyelhető. Az előző évek gyakorlatához hasonlóan ebben az évben is csupán egy másik faj, a szürke hosszúfülű denevér (*Plecotus austriacus*) bukkant fel három helyen, összesen 9 példány mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park területén a felmért denevérállomány stabil képet mutat. Az apátistvánfalvai templomtornyóból viszont a korábbi években tapasztalt erősebb állomány töredéke mutatkozott (20 pld. *Myotis myotis*).

m) *Kisemlős monitorozás*

2018/2019 telén is gyűjtöttünk az Igazgatóság működési területén bagolyköpeteket. Az elmúlt évekhez képest sokkal nagyobb mennyiségben találtunk elsősorban erdei fülesbagolytól (*Asio otus*), részben pedig gyöngybagolytól (*Tyto alba*), illetve kuviktól (*Athene noctua*) származó mintákat. A feldolgozást külsős szakértők végezték Dr. Horváth Győző vezetésével. Összesen 33 minta 2147 darab bagolyköpetét vizsgálták át, és 3733 kisemlős egyedet tudtak elkülöníteni belőle. A maradványok 18 biztosan meghatározható kisemlős fajhoz tartoztak, érdekesebbek közül a védett törpeegér (*Micromys minutus*), és a mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*) emelhető ki.

n) *Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása*

A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), hamvas rétihéja (*Cyrcus pygargus*), haris (*Crex crex*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), uhu (*Bubo bubo*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), partifecske (*Riparia riparia*), és vetési varjú (*Corvus frugilegus*). Újdonságként, a megyében – tudomásunk szerint - első alkalommal idén megtelepedő cigányréce (*Aythya nyroca*) és dankasirály (*Larus ridibundus*) is bekerült az RTM-fajok beszámolójába. A következőekben fajonként mutatjuk be a 2018-as állapotot.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A 2017-ben Sorkifaludnál, és Csepregen előkerült fészkekkel együtt hatra bővült revírszám idén is gyarapodott. 2018-ban Petőmihályfán bukkantak egy újabbra. Nem volt ismeretlen a fekete gólya jelenléte a környékről, ám a több éve elpusztult régi fészkek után csak most sikerült felfedezni a legfrissebbet. Sajnos költést nem tapasztaltunk itt a későbbiekben, ahogy Nádasdnál, Csepregen, és Szentgotthárdon sem, annak ellenére, hogy az öreg madarak visszaérkeztek tavasszal. Iváncon, Óriszentpéteren, valamint Sorkifaludnál azonban 2-2 fiókát reptettek az öregek. A meghiúsult fészkelések pontos okait egyelőre nem ismerjük.

Cigányréce (*Aythya nyroca*): A rábapatyi kavicsbányatavakon figyelt meg egy fiókáit vezetgető öreg példányt egyik madarásztársunk.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): Összesen öt lakott revírről van tudomásunk Vas megyében. Kotlás mindegyik fészeknél volt, azonban biztos kirepülés (1, ill. 2 fiatal) csak kettőnél volt megállapítható. Egy további helyen a megfigyelők a fióka hangját vélték hallani.

Hamvas rétihéja (*Cyrcus pygargus*): A Marcal-medence vasi oldalán, Kemenesmagasi mellett egy pár fészkelését állapították meg a fajra irányuló, célzott felmérés során.

Igazgatóságunk közreműködésével a fészkek aktív védelme biztosítva volt.

Haris (*Crex crex*): A tavalyihoz hasonló szervezett szinkron nem történt idén, de a legtöbb frekventált helyet ellenőriztük. Különös tekintettel az Őrségi Nemzeti Parkon belülieket, a Kőszegi-hegység alattiakat, a Marcal-medencét, illetve a Rába- és Csörnöc völgy haris számára alkalmasnak látszó gyepeit. Az utóbbi évek leggyengébb szezóján vagyunk túl, mindössze 7 revírt sikerült azonosítani megye szerte.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): A megyében tavaly megtelepedő partimadár ebben az évben is sikeresen fészkel a rábapatyi kavicsbányatavakon. A fészkek pontos felderítése és az egyes példányok együttes összeszámolása a terepviszonyok miatt nem egyszerű, de minimum 6 pár költése valószínűsíthető.

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): A rábapatyi kavicsbányatavakon egy három tojásos fészkekből kettő fiókat nevelt fel sikeresen egy pár.

Dankasirály (*Larus ridibundus*): Szintén a rábapatyi kavicsbányatavakon bukkantak rá madarásztársaink egy sikeresen költő párra, mely a faj első ismert vas megyei fészkelésének tekinthető.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): a Püspökmolnárinál található kavicsbányató-komplexumban valószínűleg 3 pár, a rábapatyi, ideiglenesen üzemén kívüli bányatavakon pedig kb. 10 pár fészkelte ebben az évben.

Uhu (*Bubo bubo*): Az eddig ismert négy revírből háromban biztosan jelen voltak a madarak. Kőszegen 2 fióka kelt, a másik kettőnél pedig csak az öregek hangja hallatszott.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*) és partifecske (*Riparia riparia*): A Rába Szentgotthárd és Csákánydoroszló közötti szakaszáról származó adatokat is beleszámítva összesen 45 pontban talákoztunk fészkelő gyurgyalagokkal és/vagy partifecskékkel. Gyurgyalagból 41 db kisebb-nagyobb telepen összesen körül-belül 150 párt, partifecskéből pedig 12 telepen nagyjából 80-90 párt számoltunk. Az előbbi faj legnagyobb telepei Sorokpolánynál voltak, az utóbbi esetében pedig Olaszfa határában. A Püspökmolnárinál elterülő kavicsbánya-komplexum területén idén kevesebb telep alakult ki az előző évihez képest.

Vetési varjú (*Corvus frugilegus*): A szokott módon április vége felé, madarásztársaink közreműködésével végigjártuk a megyében ismert telepeket. Az állományok túlnyomó része továbbra is Szombathely környékére koncentrálódik, valamint ezektől elkülönülve Szentgotthárdon találhatóak jelentősebb mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park határain belül idén sem észleltük megtelepedését. A megyében 13 telepen összesen 1083 fészket számoltunk. A legnagyobb sűrűségben Táplánszentkereszten (158+62 fészkek), valamint Szombathelyen a Pelikán parkban (277) talákoztunk velük. Utóbbi helyen egy áprilisi viharban néhány platán komolyabban megsérült, ezzel együtt pedig tucatnyi fióka pusztult el.

4.2.1.2 Helyi programok

a) Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése

Vas megye középső és keleti területrészein előforduló védett növényekről az igazgatóság kevés adattal rendelkezik, ugyanakkor az e területeken található szőlőhegyek – a terepi

tapasztalatok szerint – jelentős mennyiségű értéket rejtenek. 2018-ban újabb települések szőlőhegyeinek bejárása történt meg. Az adatgyűjtéssel a Zöld Zala Természetvédő Egyesületet bíztuk meg. Az eredmények az elvárásoknak megfelelően alakultak. A szőlőhegyek általános helyzete, állapota a nyugat-dunántúli aktuális viszonyokat, folyamatokat tükrözi. Eltűnően van egy, a vidéki paraszti élet szerves részét képező életforma, az extenzív kezelés így egyre több a művelésből felhagyott szőlő, gyümölcsös. A ma is művelt területeken többnyire a motoros fűnyíróval való gyepteljesítés valósul meg. Az előregedő gyümölcsösök pótlása nem történik meg, helyette a gyorsan növény, csak vegyszeres kezeléssel fenntartható intenzív gyümölcsösök szaporodnak. Legnagyobb veszély a gesztenyeligetekre leselkedik, ahol az évtizedekkel ezelőtt megjelent betegségek folytán az idős fák sorra száradnak ki. Fiatal, újonnan ültetett gesztenyék száma elhanyagolható a tájban. A felhagyott szőlők, gyepek, gyümölcsösök a szekunder parlagi és erdőszéli szukcesszió különböző fázisaiban találhatók. A folyamat végkifejlete a jellegtelen lomboserdő, vagy akácos. A területen ugyanakkor 12 védett fajt találtunk, melyek néhol országos jelentőségű állományt alkotnak.

b) Védett nagyombák állományfelmérése az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység területén

Az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység hazai viszonylatban különösen gazdag gombavilágnak, ezzel együtt számos védett nagyombafajnak nyújt élőhelyet. Ugyanakkor az említett területeken előforduló védett nagyombafajokról csak nagyon kevés pontos adattal rendelkezik az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság. A gombafajok tényleges védelme nem valósulhat meg azok elterjedési területeinek, környezeti és élőhelyi igényeinek pontos ismerete nélkül, ezért az igazgatóság külső kutató bevonásával 2017-ben célzott kutatási programot indított e tárgyban. A kutatás célja, hogy adatokat szolgáltatson valamennyi, a tárgyi területeken potenciálisan előforduló védett nagyombafaj aktuális élőhelyeiről, élőhelyeik állapotáról és a szükséges természetvédelmi beavatkozások köréről. A kutatásból származó információk alapot nyújtanak a körzeti erdőtervek elkészítéséhez, a védett nagyombafajok megóvásához szükséges általános és erdőrészlet szintű kezelési előírások megfogalmazásához, továbbá a füves élőhelyeken növény nagyombafajok védelme szempontjából is megfelelő gyepteljesítés megtervezéséhez. A 2018-as adatokkal együtt az adatbázis jelenleg 318 gyűjtési adatot számlál, melyek 34 fajhoz tartoznak és az utóbbi 30 évből származnak.

c) Kiemelten értékes gyepterületek cönológiai vizsgálata Szalafő, Kondorfa és Ivánc községek területén

A hatékony és megalapozott természetmegőrzési tevékenység elengedhetetlen feltétele a védendő élőhelyek érdekében végzett beavatkozások eredményességének vizsgálata. Fontos továbbá a természeti rendszerek bonyolult működésének minél jobb megértése, az azokat befolyásoló számtalan tényező vizsgálata, hiszen az ezek hiányában végzett kezelések a céllal ellentétes eredményre is vezethetnek. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a tudományosan megalapozott gyepteljesítési tevékenység érdekében 2016-ban elindította a nemzeti park vagyonkezelésében álló 10 legértékesebb gyepterület intenzív cönológiai monitorozását. 2018-ban a 10 terület közül a szalafői Szala-rét, a kondorfai Máli-rét és az ivánci Lugosi-rét első cönológiai állapotfelmérése történt meg. A vizsgálat nyomán a természetvédelmi kezelőként pontos képet kapunk az érintett területek különböző vegetációtípusainak aktuális állapotáról. A felmérés jövőbeli rendszeres megismétlése tudományos alapot nyújt a kiemelkedően értékes gyepterületek természetvédelmi kezelésének tervezéséhez. A felmérések még jelenleg is zajlanak, kiértékelésükre a későbbiekben lesz lehetőség.

d) *Védett mohafajok felmérése a Kőszegi-hegység területén*

A Kőszegi-hegység különösen gazdag mohavilágnak, ezzel együtt számos védett mohafajnak nyújt élőhelyet. Ugyanakkor az említett területeken előforduló védett mohákról csak nagyon kevés pontos adattal rendelkezik az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság. A mohafajok tényleges védelme nem valósulhat meg azok elterjedési területeinek, környezeti és élőhelyi igényeinek pontos ismerete nélkül, ezért az igazgatóság külső kutató bevonásával célzott kutatási programot indított e tárgyban. A felmérések során 15 védett mohafaj összesen 46 előfordulási pontja vált ismertté, valamint 3 Magyarországra nézve új mohafaj és egy inváziós mohafaj is előkerült.

e) *Saját vagyongazdálkodású gyepek nappali lepke közösségeinek monitorozása*

A 2016-ban elindult transzsekt menti nappali lepke számlálásokat 2018-ban is folytattuk a felmérésre kijelölt 10 db saját vagyongazdálkodású gyepon. Mivel 2017-ben további 10 db, nem saját vagyongazdálkodású gyepra is kiterjesztettük a kutatást (mint kontroll területek), így 2018-ban (az előző évhez hasonlóan) összesen 20 különböző területen folytak a számlálások a Butterfly Conservation Europe által javasolt módszer („Pollard-walk”) szerint. Külsős szakértők bevonására ezúttal is szükségünk volt, hiszen az Igazgatóság saját erőből nem tudta volna elvégezni a felméréseket. Összesen 72 nappali lepke faj 9168 példányát jegyeztük fel, melyből a saját gyepeinken 68 faj 3919 példány, a kontroll gyepeken pedig 67 faj 5249 példány került elő. Az adatok feldolgozása folyamatban van, 2019-ben is folytatjuk a monitorozást.

f) *Közösségi jelentőségű és védett bogárfajok felmérése*

A felmérések a Kőszegi-hegység, és a kőszegi Alsó-erdő területén zajlottak, és az alábbi bogárfajokat érintették: *Rhysodes sulcatus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Cermabyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Carabus irregularis*, *Carabus linnei*, *Carabus auronitens*. Elsődleges célunk a jelenlét/hiány kimutatása volt, nagyszámú mintavételezéssel. A kerekvállú állasbogár előfordulását sikerült megerősíteni a Kőszegi-hegységben, viszont nem került elő az Alsó-erdőben. A skarlátbogár általánosan elterjedtnek bizonyult mindkét területen, úgy ahogy a szarvasbogár is. A nagy hőscincér nagyon ritkának bizonyult a területen és nem is sikerült friss nyomaira bukkanni. Mindenképpen fontos eredménynek tartjuk azonban a fokozottan védett dunántúli vízifutrinka (*Carabus nodulosus*) több területen való megkerülését. A Stájer-házak égeresében kimondottan gyakorinak bizonyult a faj. Hasonlóan fontos eredmény az aranyfutrinka (*Carabus auronitens*) és a sokszínű futrinka (*Carabus arcensis*) megléte is, több élőhelyen is előkerül. A kiemelt célfajok közül sem a *Carabus linnei*, sem a *Carabus irregularis* nem került elő, annak ellenére, hogy a mintavételezések kimondottan a korábban ismertté vált élőhelyeket célozták.

g) *A Sághegy nagylepke faunájának felmérése*

A felmérést az Igazgatóság megbízásából külsős szakértő, Dr. Horváth Bálint végezte a területen. Az ún. nappali-, valamint az éjszakai lepkék meghatározott módszer szerinti monitorozására 10-10 terepi alkalommal került sor 2019 tavaszáig. Az eredményeket 2019 május végéig várjuk.

h) *Védett éjszakai lepkék felmérése az Őrségi Nemzeti Park területén*

Az ŐNPI által 2017-ben elkezdett éjjeli lepke (Heterocera) kutatást 2018-ban is folytattuk. Az előző év gyakorlatától eltérően ezúttal nem elsősorban célfajok után mentünk, hanem inkább célterületeket jelöltünk ki, ahol a felméréseket végeztük. Egyes védett fajok rajzási időszaka azonban befolyásolta, hogy éppen mikor került sor a lámpázásokra. A célterületek

elsősorban olyan gyeppek voltak, melyeken az Igazgatóság más kutatásokat is végez, például nappali lepke transzekt menti számlálásokat is. A különféle mintavételezési módszerek közül az éjszakai lepkészet esetében klasszikusnak mondható ún. lámpázást használtuk. A legtöbb alkalommal 160 W-os, 4000 K színhőmérsékletű kevert fényű izzókat működtettünk vagy aggregátorról, vagy pedig épületek mellett hálózati forrásról. Törekedtünk az összes faj jelenlétének rögzítésére, a védettek esetében a példányszámokat is jeleztük. Összesen 48 különböző napon, illetve 27 különböző pontban történtek a felmérések. A Heterocera csoport összesen 323 fajtát azonosítottuk a felmérési időszakban. Védett fajok közül 11 került elő, ezen kívül még egy védett molyt tudtunk azonosítani. A direkt lámpázások mellett, egyéb terepi munkáink során többször is megfigyeltünk nappali időszakban esetenként elének kerülő, védett éjszakai lepkéket (pl. *A. tau*, *E. quadripunctaria*, *Hemaris tityus*, stb.). Ezek észlelését minden esetben rögzítettük, a biotikai adatbázisban szerepelnek.

i) Kis lile és billegetőcankó monitorozása a Rábán

2018-ban a felmérést május 23-án végeztük, a Rába Szentgotthárd és Csákánydoroszló közötti szakaszán, kenuból. A vízhez és az árteréhez köthető, természetvédelmileg jelentősebb madárfajok észleléseinek pontjait koordináta-szinten rögzítettük.

Az aktuális nagyobb csapadékmennyiségnek köszönhetően a zátonyok felszíni szabad része kisebb volt. A megemelkedett vízszint hatása elsősorban a partimadarak – különösen a kis lilék – számában mutatkozott meg. A kis lilének mindössze 2 egyedét figyeltük meg, továbbá egy pontban két magára hagyott tojást is felfedeztünk az egyik zátonyon. Billegetőcankót alapvetően egyesével lehetett látni, kettő helyen figyeltük meg egynél több példányszámban.

j) Gyöngybagoly és kuvik felmérés

2018-ban is folytatódott a két fokozottan védett éjszakai ragadozómadárfaj vas megyei felmérése. A munkát ezúttal is a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány végezte. Összesen 52 helyszínen, a baglyok számára alkalmasnak tűnő gazdasági épületet próbáltak átvizsgálni, melyek közül csak 25-be tudtak bejutni. 9 esetben találtak gyöngybagolyra, 13 esetben pedig kuvikra utaló nyomokat. Utóbbi fajnál ez azt jelenti, hogy az átvizsgált épületek több, mint felében előfordult. Az Alapítvány az összes hellyel kapcsolatban feljegyezte a veszélyeztető tényezőket, a tulajdonosok, érintettek - többségében pozitív - hozzáállását az esetleges védelmi intézkedésekhez, valamint javaslatot tettek esetleges költőládák kihelyezésére. Igazgatóságunk, szintén az Alapítvány megbízásán keresztül szeretné megtenni a költőládák kihelyezését jelentő gyakorlati védelmi intézkedéseket is a közeljövőben.

k) Tövisszúró gébics és karvalyposzáta felmérés

2018-ban is az MME Vas megyei Helyi Csoportját bíztuk meg a védett közösségi jelentőségű tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), és karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) megyei élőhelyeinek feltérképezésére. Mintaterületek kijelölése nélkül, a random megfigyelési adatok leadását kértük a felmérőktől. Előbbi fajból 70 pontban 101 példányt jeleztek, míg utóbbiból 9 pontban összesen 10 madarat.

*l) Sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) élőhelyfejlesztésének monitorozása*

2018-ban Igazgatóságunk Alsószőlőnön saját erdőiben a sápadt szemeslepke élőhelyének fejlesztésébe kezdett. A patak völgyben található elegyes égerligetekben 5 helyszínen hajtott végre bontást a lombkorona záródásának csökkentésére. A beavatkozásokat megelőzően az 5 pontban, valamint 5 érintetlenül hagyott kontroll területen végeztük el az alapállapot felvételét. Ennek keretében minden helyszínen egy 10 m sugarú körön belül meghatároztuk a célfaj gyakoriságát, a tápnövény (*Carex brizoides*) borítását és a lombkorona záródását. A

bontást megelőzően a kijelölt helyeken a lombkorona záródása lényegesen magasabb, a tápnövény borítása lényegesen alacsonyabb, és ennek következtében a sápadt szemeslepke előfordulásának gyakorisága csak fele-harmada volt a kontroll foltokénak.

m) Természetvédelmi erdőkezelés monitorozása

2018-ban Igazgatóságunk elindította saját erdőkezelési tevékenységének monitorozását. Ennek keretében 300 ha erdő ökológiai alapállapotának felvétele történt meg 617 mintavételi ponton. Az adatok kiértékelés jelenleg folyamatban van, zárójelentés 2019. május 31-én várható.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az OKIR vagyon és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így e modulok esetében csak aktualizálást végeztünk. Szerződések közül 31 db-ot töltöttünk fel a rendszerbe. A védett objektum modulban jelenleg összesen 1582 rekord egyedi tájérték található, 2018. évben 674-et töltöttünk be. A 2017. évig rendelkezésre álló biotikai adatokat feltöltése megtörtént, a 2018-as adatok előkészítése jelenleg is folyamatban van.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a korábbi évekhez hasonlóan az elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról jelentést készít a FM Természetmegőrzési Főosztálya számára.

Az FM Természetmegőrzési Főosztálya koordinációjában megtörtént az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítása megtörtént.

4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
1.	Folyóvizek duzzasztógátjainak hatása az élővilágra	10880	Inno-Water Zrt.	Visszaduzzasztás ökológiai hatásainak vizsgálata három vízfolyás öt gátjánál 2018-2019 között. Az előzetes eredmények szerint a duzzasztó felett lényegesen rosszabb a vízminőség.
2.	Hallépcsők hatékonyságának vizsgálata	1952	Vaskos csabak Bt.	Hatékonyság vizsgálata két vízfolyás három hallépcsőjénél, összesen 3000 db hal egyedi mikroszipes jelölésével 2019-2020 között. Előzetes eredmények szerint a szentgotthárdi hallépcsőn képesek feljutni a halak.
3.	A zöld koboldmoha (<i>Buxbaumia viridis</i>) elterjedésvizsgálata	150	Csiky János egyéni vállalkozó	A 2019-es felmérések során a zöld koboldmoha 14 sporofitonos telepe került elő, kisebb részt korhadó holtfán (6 telep), nagyobb részt talajon (8 telep).
4.	Védett növényfajok monitorozása	43	ÖNPI	9 faj felmérése. Részletes elemzésünket lásd a szöveges részben.
5.	Cönológiai monitorozás	6	ÖNPI	Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2018-ban a <i>Succisio-Molinietum coeruleae</i> , és a <i>Carici-echinatae-Sphagnetum</i> társulások felmérésére került sor. Az adatok kiértékelése jelenleg még folyamatban van, a főbb észrevételek a szöveges részben olvashatók.
6.	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	240	Vidéki Róbert	A mintavételi helyek közül állapotuk értékelésekor kétharmaduk kapott „kedvező” minősítést (6520-9012, 7140-9007, 9180-9001, 91H0-9002) és egyharmaduk „nem kielégítő” besorolást (6240-9002, 9110-9001).
7.	T-82 Kőszegi-hegység élőhelytérképezése	300	Dal-Olló Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	A kvadrát élőhelytérképezése még nem zárult le, az eredmények értékelésre a későbbiekben lesz mód.
8.	Nappali lepke monitorozás	0	FHNPI koordinációban	Három lepkefaj felmérése történt meg 2-2 élőhelyen. Az eredmények enyhe állománycsökkenést mutattak a

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				2017-eshez képest.
9.	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	100	Kenyeres Zoltán	A <i>Succiso-Molinietum coeruleae</i> növénytársulás monitorozásához kapcsolódóan az egyenesszárnyú közösségek felmérését Bozsok, Zsidó-rét mintavételi helyszínen végeztük el. A lokális egyenesszárnyú-együttes szerkezete az eddigi vizsgálatok során azt mutatta, hogy az adott év időjárási viszonyaihoz adaptált kezelés (csapadékhiányos években kaszálás elmaradása, nagyobb foltok felhagyása) a higrofil, mérsékelt-higrofil és mezofil fajokra épülő együttes-szerkezetet az annak kevésbé alkalmas években is képes stabilan fenntartani.
10.	Kétéltű-hüllő monitorozás	555	Dankovics Róbert	A 14 felmérési napon összesen 26 mintavétel történt, melynek során az alpesi göte (<i>Ichthyosaura alpestris</i>), az alpesi tarajosgöte (<i>Triturus carnifex</i>), a sárgahasú unka (<i>Bombina variegata</i>), a barna varangy (<i>Bufo bufo</i>), a mocsári béka (<i>Rana arvalis</i>) az erdei béka (<i>Rana dalmatina</i>) és a gyepi béka (<i>Rana temporaria</i>) szaporodó állományainak aktuális állapotát mérte fel.
11.	Göte monitorozás	10	Tóth Mihály (ÖNPI)	2018-ban összesen 80 gőtét sikerült fognunk palackcsapdás módszerrel. A Bártás-tónál két faj, az alpesi tarajosgöte (<i>Triturus carnifex</i>) és a pettyes göte (<i>Lissotriton vulgaris</i>) összesen 17, Szalafőn két tókában szintén a fenti két faj 58 egyede került elő. A Grajka-völgyben pedig az alpesi göte (<i>Triturus alpestris</i>) 5 pd.-át találtuk.
12.	Pele monitorozás	265	ÖNPI	50 db faodú készíttetése.
13.	Üрге monitorozás	5	ÖNPI	2018-ban összesen 14 ürgelyukat találtunk. Ez további csökkenésre utal a 2017-es felméréshez képest is, és

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				lényegesen kevesebb.
14.	Épületlakó denevérek monitorozása	100	Zalai Béla	Összesen 793-883 példányt sikerült feljegyezni, nagyrészt közönséges denevéreket (<i>Myotis myotis</i>). A legtöbb állat együtt (450-500 pd.) a csákánydoroszlói szociális otthon padlásterében volt megfigyelhető.
15.	Kismelős monitorozás	500	Horváth Győző	Összesen 33 minta 2147 darab bagolyköpetét vizsgálták át, és 3733 kismelős egyeddet tudtak elkülöníteni belőle. A maradványok 18 biztosan meghatározható kismelős fajhoz tartoztak, érdekesebbek közül a védett törpeegér (<i>Micromys minutus</i>), és a mogyorós pele (<i>Muscardinus avellanarius</i>) emelhető ki.
16.	Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése	400	Zöld Zala Természetvédő Egyesület	A területen 12 védett faj került elő, melyek néhol országos jelentőségű állományt alkotnak.
17.	Védett nagygyomok állományfelmérése az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység területén	700	Kutszegi Gergely egyéni vállalkozó	A 2018-as adatokkal együtt az adatbázis jelenleg 318 gyűjtési adatot számlál, melyek 34 fajhoz tartoznak és az utóbbi 30 évből származnak. A kutatásból származó információk alapot nyújtanak a körzeti erdőtervek elkészítéséhez.
18.	Kiemelten értékes gyepterületek cönológiai vizsgálata Szalafő, Kondorfa és Ivánc községek területén	300	Dal-Olló Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	2018-ban a 10 terület közül a szalafői Szala-rét, a kondorfai Máli-rét és az ivánci Lugosi-rét első cönológiai állapotfelmérése történik meg. A felmérések még jelenleg is zajlanak, kiértékelésükre a későbbiekben lesz lehetőség.
19.	Védett mohafajok felmérése a Kőszegi-hegység területén	500	Dr. Baráth Kornél egyéni vállalkozó	A felmérések során 15 védett mohafaj összesen 46 előfordulási pontja vált ismertté, valamint 3 Magyarországra nézve új mohafaj és egy inváziós mohafaj is előkerült.
20.	Saját vagyonkezelésű gyepek nappali lepke közösségeinek	1000	Scherer Zoltán	2018-ban összesen 20 különböző területen folytak a számlálások. Összesen 72 nappali lepke faj 9168

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
	monitorozása			példányát jegyeztük fel, melyből a saját gyepeinken 68 faj 3919 példánya, a kontroll gyepeken pedig 67 faj 5249 példánya került elő.
21.	Közösségi jelentőségű és védett bogárfajok felmérése	500	Dél-Balatoni Természetvédelmi Egyesület	A felmérések a Kőszegi-hegység, és a kőszegi Alsóerdő területén zajlottak, és az alábbi bogárfajokat érintették: <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Cermabyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Carabus irregularis</i> , <i>Carabus linnei</i> , <i>Carabus auronitens</i> .
22.	A Sághegy nagylepke faunájának felmérése	500	Horváth Bálint	Az eredmények május végén várhatóak.
23.	Védett éjszakai lepkék felmérése az Őrségi Nemzeti Park területén	140	Faragó Ádám (ÖNPI)	Összesen 48 különböző napon, illetve 27 különböző pontban történtek a felmérések. A Heterocera összesen 323 fajt azonosítottuk a felmérési időszakban. Védett fajok közül 11 került elő, ezen kívül még egy védett molyt tudtunk azonosítani.
24.	Kis lile és billegetőcankó monitorozása a Rábán	10	ÖNPI	A kis lilének mindössze 2 egyedét figyeltük meg, továbbá egy pontban két magára hagyott tojást is felfedeztünk az egyik zátonyon. Billegetőcankót alapvetően egyesével lehetett látni, kettő helyen figyeltük meg egynél több példányszámban.
25.	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	20	Faragó Ádám (ÖNPI)	A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>), partifecske (<i>Riparia riparia</i>), és vetési varjú (<i>Corvus frugilegus</i>).

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				Újdonságként, a megyében – tudásunk szerint - első alkalommal idén megtelepedő cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) és dankasirály (<i>Larus ridibundus</i>) is bekerült az RTM-fajok beszámlójába.
26.	Gyöngybagoly és kuvik felmérés	500	Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány	25 alkalmasnak tűnő gazdasági épületet próbáltak átvizsgálása történt meg. 9 esetben találtak gyöngybagolyra, 13 esetben pedig kuvikra utaló nyomokat.
27.	Tövisszúró gébics és karvalyposzáta felmérés	500	Chernel István MTE	Tövisszúró gébicsből 70 pontban 101 példányt jeleztek, míg karvalyposzátaból 9 pontban összesen 10 madarat.
28.	Sápadt szemeslepke (<i>Lopinga achine</i>) élőhelyfejlesztésének monitorozása	300	Horváth Bálint	A beavatkozásokat megelőzően az 5 pontban, valamint 5 érintetlenül hagyott kontroll területen végeztük el az alapállapot felvételét. A bontásra kijelölt helyeken a lombkorona záródása lényegesen magasabb, a tápnövény borítása lényegesen alacsonyabb, és ennek következtében a sápadt szemeslepke előfordulásának gyakorisága csak fele-harmada volt a kontroll foltokénak.
29.	Természetvédelmi erdőkezelés monitorozása	3500	Ecolingua Kft.	2018-ban Igazgatóságunk elindította saját erdőkezelési tevékenységének monitorozását. Ennek keretében 300 ha erdő ökológiai alapállapotának felvétele történt meg 617 mintavételi ponton. Az adatok kiértékelés jelenleg folyamatban van, zárójelentés 2019. május 31-én várható.
	Összesen	23 976		

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, a meglévő tíz, egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti területből öt rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel:

- Jeli Arborétum Természetvédelmi Terület: 86/2015. (XII. 21.) FM rendelettel módosított 109/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kámoni Arborétum Természetvédelmi Terület: 162/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Körmendi-kastélypark Természetvédelmi Terület: 20/2016. (III. 30.) FM rendelettel módosított 152/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kőszegi-tőzegmohás Láp Természetvédelmi Terület: 29/2006. (V. 22.) KvVM rendelet;
- Sághegyi Tájvédelmi Körzet: 16/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet.

A Kőszegi TK kivételével a többi védett terület kezelési terve elkészült, de még nem került sor a területi szintű egyeztetés lefolytatására.

2013-ban zajlott az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezeteinek lehatárolása. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe. Az övezeti besorolás ezidáig nem került jogszabályban kihirdetésre.

5.1. táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	43 933	+	+	+
Sághegyi TK	238	+	+	+
Csörnök-menti TK (tervezett)	6 147	+	+	+
Kőszegi TK	4 351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

Az Igazgatóság működési területén a Pinka, a Rába és Csörnöc völgy, a Gércei tufagyűrű és láprét, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csöngői legelő természetmegőrzési területek esetében állnak rendelkezésre fenntartási tervek, amelyek az Igazgatóság honlapján elérhetőek. Ezek a tervek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból kapott támogatásból készítettük el. 2016-ban tovább négy terület esetében készítettünk fenntartási terveket és végeztük el azok társadalmi egyeztetését. A Kölestető, az Öregcser és a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét természetmegőrzési területek fenntartási terveit az FM Szakmai Bizottsága jóváhagyta. Váti gyakorlótér korábban elkészült fenntartási tervét 2019-ben fogjuk frissíteni és benyújtani a Szakmai Bizottsághoz. A Váti gyakorlótér fenntartási tervének elkészítését a Magyarország-Svájc Együttműködési Program támogatta, a többi terv pedig a Földművelésügyi Minisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzatából készítettük el. 2017-ben elkészült a Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Sághegy természetmegőrzési területek fenntartási terve is, amelyeket 2018-ban benyújtottunk a Szakmai Bizottsághoz. Emellett tárgyévben megkezdtük az Őrség kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervének elkészítését is. Év végére elkészült a megalapozó dokumentáció, melyhez frissítettük a terület élőhelytérképét, valamint újabb felméréseket végeztünk el két védett lepkefaj, a szürkés hangyaboglárka és a lápi tarkalepke esetében, valamint védett erdei növényfajokat mértünk fel a Vendvidéken. Az korábbiaktól eltérő módon az Őrség fenntartási tervét teljes egészében részvételi módszerrel készítjük, így nagy hangsúlyt fektettünk a gazdálkodók bevonására. 2018-ban 45 gazdálkodóval készültek részletes interjúk, illetve lebonyolítottunk egy lakossági fórumot is. A kezelési előírások kidolgozására 2019-ben, a gazdákkal közösen kerül majd sor.

5.1 B. táblázat: Natura 2000 fenntartási tervek

A Natura 2000 terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Elfogadott terv (+)	Elfogadásra váró terv (+)	Készülő terv (+)
HUON20006 Pinka	486	+		
HUON20008 Rába és Csörnöc-völgy	12146,75	+		
HUON20009 Ostffyasszonyfa-csöngői legelő	181,33	+		
HUON20011 Kenyeri reptér	699	+		
HUON20012 Kemenessömjéni cserjés legelő	618	+		
HUON20014 Gércei tufagyűrű és láprét	454,85	+		
HUON20013 Öregcser	258,06	+		
HUON20007 Köles-tető	385,41	+		
HUON20020 Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét	337,25	+		
HUON20001 Ság-hegy	238		+	

A Natura 2000 terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Elfogadott terv (+)	Elfogadásra váró terv (+)	Készülő terv (+)
HUON20002 Kőszegi-hegység	4018		+	
HUON20003 Ablánc-patak völgye	1465,45		+	
HUON20005 Váti gyakorlótér	596,56			+
HUON10001 Őrség különleges madárvédelmi terület	45694,33			+
HUON20018 Őrség kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	44165,39			+

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Élőhelyeket érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyeppek és szántók

Az Őrségi Nemzeti Park területén a gyeppek és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik az intenzitás növekedése is. A gyeppek esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másiktól pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyeppek esetében, hogy Igazgatóságunk folyamatosan hajt végre élőhelyrekonstrukciókat, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állít helyre és tesz újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó is elkezdte a korábban felhagyott területeinek helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte. A legeltető állattartás is egyre jellemzőbbé válik a nemzeti park területén, ami részben az igazgatóság állatkihelyezési programjának köszönhető. Számos előnye mellett a legeltetés jelentős természetvédelmi kockázatokat is hordoz, elsősorban az üde gyeppek esetében, ahol a nem megfelelő talajállapotok mellett végzett legeltetés könnyen az élőhelyek leromlását, gyomosodását okozhatja.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyeppek beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. Kivételt képeznek ez alól azok az erdők, ahol a gazdálkodó szándékosan visszaszorítja a lombos fafajokat az erdeifenyő javára. Ennek egyik sajnálatos következménye, hogy még mindig kevés olyan erdő van, amely esetében biztonságosan kivitelezhető a természetes folyamatokra alapozott kezelés és köztük a természetes felújítás. A

kisparaszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos védett növényfaj (pl. körtikék, korpafüvek) élőhelyét jelentő mészkérülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén, azonban ez még nem általános. Sok esetben sajnos még most is bevett gyakorlat az elegyfajok, elsősorban a pionír lombos fajok teljes eltávolítása a tisztítások és gyérítések során. Az erdeifenyves monokultúrákban több ezer köbméteres széltöréseket okozott a tavaly augusztusi szélvihar, a klíma szárazodása következtében pedig a lucfenyő erőteljes visszaszorulása (szűfajok okozta pusztulás) zajlik.

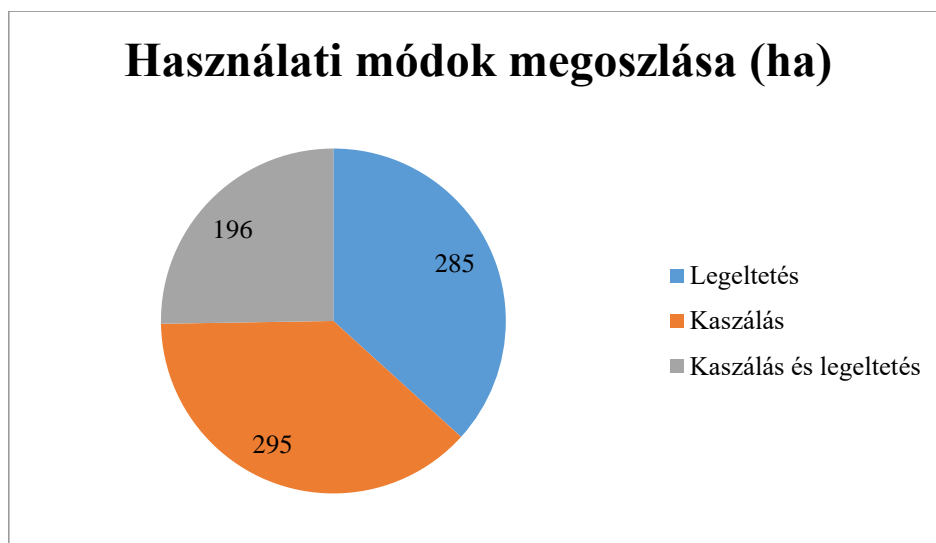
Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokot ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több lépésben készültek vízvisszatartó műtárgyak, amely várhatóan mérsékli majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, ehelyett a kis vízhozammal párosuló növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot. A Zala nemzeti parki szakaszán több alkalommal is előfordult, hogy tisztítatlan szennyvíz került a patakba, ennek hatására pedig a gerinctelen élővilág jelentős részben megsemmisült. A szennyvíz csatornahálózat és a tisztítók elégtelen működése miatt a szennyezések várhatóan a jövőben is elő fognak fordulni.

5.2.2 Élőhely-fenntartás, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Őrségi Nemzeti Park gyepterületei

2018-ban saját használatban lévő gyepterületeink 776 hektárt tettek ki, haszonbérbe adott saját kezelésű gyepterületünk 158 ha volt, így összesen 934 ha gyepterület kezelését oldottuk meg valamilyen módon. A saját használatban lévő területek használati módjainak megoszlását az alábbi ábra szemlélteti.

A legeltetett földrészek egy része egykori parlag szántó volt, amelyeket a folyamatos használat, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. A vegyes művelésű területek első növedékét kaszáltuk, második növedéket legeltettük. A kaszálassal kezelt termőföldjeink között található nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. Bérbeadott területeink között legelők és kaszálók is vannak. A nem kezelt gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárrétegeinek területéből 60 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium kezelt. A vagyonkezelésünkben lévő területeken 2018-ban 5 ha gyeptet haszonbérbe adással hasznosítottunk. A Kőszegi Tájvédelmi Körzet részét képező doroszlói réteken gyeprekonstrukciót végzünk mintegy 70 ha kiterjedésben KEHOP projekt keretében.

A Sághegyi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Sághegyen 2018-ban nem végeztünk gyepterületi tevékenységet.

Natura 2000 területek gyepterületei

A védett területeken kívüli Natura 2000 területeken 138 ha gyeptet kaszáltunk és 82 ha-t haszonbérbe adtunk. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

Az Őrségi Nemzeti Park szántói

Szántóföldi művelést közel 500 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szálastakarmány előállítás érdekében, de jelentős gabona területeink is voltak, melyek mind a gabona, mind az alomszalma igény kielégítése érdekében.

Az Őrségi Nemzeti Park erdői

Igazgatóságunk kezelésében 2935 hektár erdőterület (erdőművelési ágú) és 84 ha fásított terület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1380 hektáron gazdálkodunk. Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők jelentős részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. 2018. évben ápolásokat öt erdőrészletben, összesen 12,00 hektár területen folytattunk. Az erdősítések ápolási munkálatait saját eszközzel (gépi sorközápolóval), vállalkozóval, illetve a közfoglalkoztatásban dolgozó munkatársainkkal végeztük el. Gépi sorközápolást, és kézi sarjleverést alkalmaztunk. Erdőgazdálkodói státuszba kerülés után gépi teljes gépi talajelőkészítést (szárzúzás, mulcsolás) végeztünk saját erőből 1,1 ha felújítás alatt álló szankciós területen.

Lombelegyes erdőfenyves állományban 9,43 ha-on végeztünk szálalást helyenként lécek nyitásával. Fenyőlegyes lomberdőben kisparaszti szálalóerdő kialakításának első bontását hajtottuk végre 3,21 ha-on, elsősorban bemutató és kísérleti céllal. 2018-ban a kitermelt faanyag nettó összterfogatata 613 m³ volt, ebből fűrészipari rönk 330 m³, rostfa (fenyő és lágylomb) 181 m³, valamint vastag tűzifa 102 m³.

A Felső-Órség erdőtervezése során 98 erdőrészletben, mintegy 270 ha-on vezettünk be „Örök-erdő” vagy „Faanyagtermelést nem szolgáló” üzemmódot.
Éves tervünkben fontos szerepet játszott a KEHOP Erdőt természetesen! „Bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója az Órségben” című projekt, amelyre kiírt közbeszerzési eljárásban még nem sikerült vállalkozót találni.

5.2. táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Őrségi NP	934	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
2.	Kőszegi TK	135	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
3.	Sághegyi TK	0	gyep	2018-ban nem történt kezelés.
4.	Natura 2000 területek	220	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi NP	21	erdő	Folyamatos erdőborítás elérése és az erdők természetességének növelése érdekében végzett gazdálkodás.
6.	Őrségi NP	500	szántó	Szántóföldi madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.3 Élőhely-rehabilitáció

2018-ban elkezdtek számos, kezeletlenség miatt leromlott magán, illetve állami tulajdonú területen található gyepterület helyreállítását, melyek több védett növényfaj jelentős élőhelyei is egyben. A kisléptékű élőhelyrehabilitációs munkálatok cserjeirtás, kaszálás és a fehér akác vegyszeres kezelése útján történtek összesen 5,35 ha kiterjedésben. A beavatkozásokkal megcélzott élőhelytípusok: 4030 Száraz fenyérek, csarabosok, 6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyepek, 6240 Pannon lejtőszyeppek és sziklafüves lejtők, 6410 Kékperjés lárétek, 7230 Mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek. Az élőhelyrehabilitációval érintett védett fajok: *Lycopodium clavatum*, *Daphne cneorum*, *Scorzonera humilis*, *Ornithogalum sphaerocarpum*, *Pulsatilla grandis*, *Ophrys sphegodes*, *Adonis vernalis*, *Dycotamnus albus*, *Achillea ptarmica*, *Gladiolus imbricatus*, *Iris sibirica*, *Hemerocallis lilio-asphodelus*, *Schoenus nigricans*, *Epipactis palustris*, *Orchis palustris*.

5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Borgáta 421/4	0,11	6210	6210, Pulsatilla grandis - kaszálás
2	Borgáta 422/a	0,01	6210	6210, Pulsatilla grandis - cserjeirtás
3	Borgáta 423	0,19	6210	6210, Pulsatilla grandis - kaszálás és cserjeirtás
4	Borgáta 424/1	0,12	6210	6210, Pulsatilla grandis - kaszálás, cserjeirtás, kb. 50 db karvastagságú fehér akác egyed (240 m ² , 7 m ³) injektálással való kezelése
5	Borgáta 424/2b	0,03	6210	6210, Pulsatilla grandis - kaszálás, cserjeirtás
6	Borgáta 435/c	0,05	6210	6210, Pulsatilla grandis - 20 db karvastagságú fehér akác injektációs és kenéses kezelése
7	Kissomlyó 1247	0,21	6210	6210, Pulsatilla grandis - Kaszálás és cserjeirtás, kb. 60 db karvastagságú fehér akác egyed injektálással, kenéssel való kezelése.
8	Kissomlyó 1262	0,01	6210	6210 kaszálás és cserjeirtás
9	Kissomlyó 1264/b	0,03	6210	6210, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
10	Kissomlyó 1267	0,04	6210	6210, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
11	Nagytilaj 1449/b	0,1	6210	6210, Pulsatilla grandis, Ophrys sphegodes - cserjeirtás és kaszálás, 15 db 15 cm átm. fa kivágása
12	Nagytilaj 1451	0,13	6210	6210, Ornithogalum sphaerocarpum, Pulsatilla grandis, Ophrys sphegodes - cserjeirtás és kaszálás
13	Nagytilaj 1452	0,2	6210	6210, Pulsatilla grandis, Ophrys sphegodes - cserjeirtás és kaszálás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
14	Szentgotthárd 0807/1	0,05	4030	4030, Lycopodium clavatum, Daphne cneorum, Scorzonera humilis - cserjeirtás
15	Szentgotthárd 0815/15	0,03	4030	4030 élőhelytípus, Daphne cneorum - cserjeirtás
16	Sitke 1200/3	0,04	6240	6240 - cserjeirtás és kaszálás
17	Sitke 1200/4	0,11	6240	6240, Iris variegata, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
18	Sitke 1200/7	0,04	6240	6240, Dictamnus albus, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
19	Gérce 3876/f	0,05	6240	6240, Dictamnus albus, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
20	Gérce 3880/d	0,1	6240	6240, Dictamnus albus, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
21	Gérce 3881/d	0,09	6240	6240, Dictamnus albus, Pulsatilla grandis - cserjeirtás és kaszálás
22	Gérce 3884	0,58	6240	6240 cserjeirtás és kaszálás
23	Sitke 1130	0,56	6240	6240, Dycamnus albus, Adonis vernalis - kaszálás és cserjeirtás, akácvisszaszorítás
24	Sitke 1141	0,2	6240	6240, Dycamnus albus, Adonis vernalis - cserjeirtás és kaszálás
25	Nárai 0129/24	0,3	6410	6410, Achillea ptarmica, Gladiolus imbricatus, Iris sibirica, Hemerocallis lilio-asphodelus - kaszálás
26	Nárai 0129/25	0,22	6410	6410, Achillea ptarmica, Gladiolus imbricatus, Iris sibirica, Hemerocallis lilio-asphodelus - kaszálás
27	Nárai 0130/1	0,16	6410	6410, Achillea ptarmica, Gladiolus imbricatus, Iris sibirica, Hemerocallis lilio-asphodelus - kaszálás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
28	Celldömölk 0142	0,84	7230	7230, Schoenus nigricans, Epipactis palustris, Orchis palustris - cserjeirtás és kaszálás
29	Mesteri 1095	0,33	6240	6240 - cserjeirtás, kaszálás és akácviasszorítás
30	Mesteri 1097	0,34	6240	6240 - cserjeirtás, kaszálás és akácviasszorítás
31	Kőszeg 603	0,08	6210	6210, Himantoglossum adriaticum, Pulsatilla grandis élőhelyének helyreállítása - cserjeirtás

5.4 Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett réti fajokat az élőhelyük kezeletlensége vagy épp ellenkezőleg, a túl intenzív kezelés, elsősorban a túllegettetés veszélyezteti. Ezek következtében továbbra is jellemző a gyepek, forráslápok gyomosodása, cserjésedése, erdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül, a megmaradt élőhelyek egymástól elszigetelődnek. A mészkerülő erdeifenyvesek, csarabosok és védett fajaik a váltógazdálkodás, majd az erdei avargyűjtés megszűnését követően folyamatos visszaszorulást mutatnak. Sajnos a nemzeti park területének túlnyomó részén jelenleg a túl nagy vágásterületekkel dolgozó állami erdőgazdálkodás a jellemző, ami védett fajok tömegeit veszélyezteti. A tájban jellemző méretű vágásokban ugyanis teljesen megváltoznak a növények életkörülményeit meghatározó fény és nedvességviszonyok, agresszíven terjedő és növekedő gyomnövények jelennek meg, ezzel az eredeti erdei növényzet alkotói erősen megritkulnak vagy eltűnnek. Az elegyfajok száma általánosságban véve alacsony, az erdőállományok sematikus kor- és fajösszetételűek, kevés idős és holt fát tartalmaznak, ami kedvezőtlenül hat számos védett faj fennmaradására nézve.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Karcsú pásztorbotmoha (*Hamatocaulis vernicosus*)

A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársainak közreműködésével a szőcei láprétekre megkísérletük visszatelepíteni a hajdan nagy tömegben jelen levő, mára azonban eltűnt karcsú pásztorbotmohát. A kísérlet harmadik éve is biztató eredményekkel szolgált, mert valamennyi kitelepített egyed túlélte és folyamatos növekedést mutat. Ez minden bizonnyal a rendszeres, körültekintő kezeléssel magyarázható.

Keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*)

A keskenylevelű gyapjúsás az elmúlt évtizedek során erősen megritkult az Őrség és a Vendvidék területén, ezért megőrzése érdekében az Igazgatóságunk és az ELTE Fűvészkert munkatársai három helyszínen, összesen mintegy 200 darab, mesterségesen szaporított egyedet ültettek ki olyan élőhelyekre, melyekről korábban ismert volt a növény. A keskenylevelű gyapjúsás visszatelepítését fokozottan védett, az Igazgatóságunk vagyonkezelésében álló forráslápok területén végeztük, így a megfelelő kezelés útján hosszú távon biztosítani tudjuk e faj fennmaradását a nemzeti park területén. A telepítés két helyszíne közül a visszaellenőrzésekkor az egyikén találtuk meg a kiültetett egyedeket, itt tehát sikeres volt a kiültetés. A másik helyszínen újabb állományerősítésre lesz szükség.

Tőzegeper (*Potentilla palustris*)

A Szent István Egyetem közreműködésével megkíséreltük a tőzegeper őrségi helyzetét stabilizálni, ennek érdekében az igazgatóság működési területén egyedüli szőcei populációból dugványszaporítás útján nyert 3 egyedet a Szentgotthárd-farkasfai Sásos-tó lápi zsombékosába ültettünk ki 2015-ben. 2017-ben, majd 2018-ban újabb állományerősítés történt, melynek során további 3-3 egyedet helyeztünk ki. Az újonnan telepített egyedek mindegyike túlélte és virágzott, majd termést is érlelt. A korábban ültetett egyedek láthatóan megerősödtek, vegetatív úton is terjedésnek indultak. A hajtások száma jelenleg 40 körülire tehető.

Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

A leánykökörcsin működési területünkön élő populációi évről évre zsugorodnak. Ennek fő oka a magántulajdonban levő élőhelyeik kezeletlensége. E jelenség ellensúlyozásául, a faj megőrzése érdekében az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Vas megye szerte több mint 30 magántulajdonú ingatlan területén végez cserjeirtást és kaszálást a területtulajdonosokkal együttműködve, külső vállalkozó bevonásával. 2018-ban, feltehetőleg a kezelések hatására is nagy mennyiségben virágzott a faj. Populációinak megerősítése céljából mintegy 200 db magot átadtunk az ELTE Fűvészkertnek, ahol kertészeti körülmények között szaporítják a fajt. A későbbiekben ezek kiültetésével stabilizálhatók jelenlegi kis egyedszámú állományai.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

A korábbi évek tapasztalataiból kiindulva a Szőcei láprétek területén új helyen való magvetéssel igyekeztünk a faj elterjedését elősegíteni. A meglévő állományt speciális módon kezeljük, csak a kisebb állományok felett vágjuk kéthavonta a növényzetet, míg az azokat körülvevő vegetációt a harmat visszatartása érdekében megkíméljük és csak az ősz végén vágjuk le. Szőcén a megfelelő kezelés eredményeként tovább növekedett a faj egyedszáma a korábbi évekhez képest, míg a Sásos-tavon immáron mintegy 1200 egyedet számláló, új populációt sikerült kialakítani. A Grajka-patak völgyébe visszatelepített állomány jelenleg is gyengének mutatkozik, ezért megerősítése szükséges.

Békamentés a Hársas-tó mentén

A Máriaújfalu melletti Hársas-tó legveszélyeztetettebb közútszakasza mentén 2012-óta működik a beton elemekből készült békaterelő és az út alatti átjutást biztosító átjárók. A kétéltűek mentésére itt már nem volt szükség, a vonulás rendben lezajlott, a kétéltűek sikeresen használták a terelőrendszert. A terelőrendszer karbantartását rendszeresen elvégezzük, mert a belecsúszott földtömeg megghiúsítaná a működését. A nemzeti park más útszakaszai mentén nem volt olyan jelentős vonulás 2018-ban, ahol mentésre lett volna szükség.

Haris (*Crex crex*)

Az ismertté vált haris revírek védelme érdekében minden esetben felvettük a kapcsolatot a gazdálkodókkal. A nem védett területeken ebben az évben három helyen kezdeményeztük gazdasági korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóságnál. A nemzeti parki területeken Igazgatóságunk három ún. élőhelyvédelmi ingatlanhasználati megállapodást kötött 2018-ban az érintett gazdálkodóval, melynek értelmében kártérítés (kompenzáció) fejében minimum 2 ha területet hagytak kaszátlanul augusztus 15-ig.

Ragadozómadárvédelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő nappali- és éjszakai ragadozó madárfajok közül a rétisas (*Haliaetus albicilla*), a gyöngybagoly (*Tyto alba*), a kuvik (*Athene noctua*) és az uhu (*Bubo bubo*) kapott kiemelkedőbb figyelmet. 2018-as helyzetükről a ritka- és telepesen fészkelő madárfajoknál, illetve a gyöngybagoly- és kuvik felmérést bemutató pontban teszünk említést. A rétisasok sikeres fészkelések biztosítása érdekében minden esetben elrendeltettük a szükséges korlátozásokat.

Madárodútelepek

A csörötneki odútelepen két odú kivételével az összes foglalt volt. A legtöbben (17 db.) örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) volt található, ezen kívül nyaktekercs, széncinege, kék cinege,

és csuszka fészkelését észleltük. A rábagyarmati telep 40 odújából 37 volt foglalt, és a széncinege (*Parus major*) bizonyult a leggyakoribb megtelepedőnek. Ugyan így ez a faj dominált a szalafői telepen is, ahol a 40 odúból viszont csak 25-ben találtunk fészkelésre utaló nyomokat. A Chernel-kerti odútelep munkálatai a korábbi évekhez hasonlóan a kora tavaszi takarításokkal, valamint a sérült odúk karbantartásával, illetve cseréjével kezdődtek. A költési időszak összesen 42 odúval indult. A költések ellenőrzését áprilistól júliusig, havi egy alkalommal végeztük. Kihasználtságuk a korábbi években tapasztaltakhoz képest alacsonyabb volt, a költő párok 22 odút foglaltak el (52%). A költő fajok között a széncinege (*Parus major*), a kék cinege (*Parus caeruleus*), a mezei veréb (*Passer montanus*), a seregély (*Sturnus vulgaris*) és a csuszka (*Sitta europaea*) szerepeltek. A széncinege 13, a kék cinege 4, a mezei veréb és a seregély 2-2, a csuszka 1 odút foglaltak. Idén legalább 89 fióka repült ki sikeresen. A korábbi évekhez hasonlóan jellemző volt az odúkban a nagy pele (*Glis glis*) jelenléte. A tíz ilyen odúból háromban kölykök is nevelkedtek.

5.4. táblázat: Fajmegőrzés

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Karcsú pásztorbotmoha (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	-	V, Natura 2000	Visszatelepítés a Szőcei láprétekre: valamennyi egyed folyamatos növekedést mutat a megfelelő kezelés hatására.
2.	Keskenylevelű gyapjúsás (<i>Eriophorum angustifolium</i>)	-	V	Egy helyen sikeres, egy helyen bizonytalan eredményű visszatelepítés, két helyszínen 200 darab, előnevelt egyed kiültetése.
3.	Tőzegeper (<i>Potentilla palustris</i>)	-	FV	Sikeres szaporítás, 2018-ban újabb telepítés, a telepített egyedek növekednek, virágoznak és termést is érlelnek.
4.	Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	-	V, Natura 2000	A faj fogyatkozó állományainak megmentése érdekében szükséges cserjeirtási és kaszálási munkálatok.
5.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	+	V	Élőhely kézi kaszálása, sikeres állománynövelés és fenntartás. Növekvő állomány a Sásos-tavon, stagnáló a Grajka-völgyben. Szaporítókert sikeres létrehozása a Lápok Háza udvarán, Szőcén.
6.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	A kételtűek sikeresen használták a terelőrendszert
7.	Ragadozómadárvédelem	-	FV, V	Rendszeres megfigyelés, fészektérképezés, a fészkek védelme az erdőgazdálkodás során.
8.	Haris (<i>Crex crex</i>)	-	FV, Natura 2000	Költőhely kaszátlanul hagyatása.
9.	Madárodútelepek	-	V	Karbantartás, ellenőrzés.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.4.3 Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

Tárgyévben két esetben derítettünk fel védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekményt. Mészlen község területén észleltük egy vetési varjú vetése varjú illegális elejtését, amelyről bejelentést tettünk az illetékes természetvédelmi hatóságnak. Az elkövetőt nem sikerült megtalálni, de a település lakosságát közösen tájékoztattuk a varjúra, mint védett állatfajra vonatkozó szabályokról.

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat 2018. november 18-án észlelte, hogy a körmendi MJUS szállodán korábban található 44 db fecskefészkeket eltávolították. A természetvédelmi hatósághoz fordultunk. A 2019. február 18-án hozott határozattal csupán figyelmeztették a céget és - szakmai álláspontunk ellenére - nem kötelezték a fészkelés tűrésére, fecskepelenkák kihelyezésére sem. A döntést megfellebeztük, a másodfokú döntés még nem született meg.

5.5 Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

2018. január elsejével indult el a WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban / Entwicklung des ökologischen Netzwerks der Feuchtlebensräume in der österreichisch-ungarischen Grenzregion projekt, amelyben partnerünk az FHNPI mellett a Land Burgenland - Abteilung 4-III, (Biologische Station Neusiedler See, Illmitz) és a Naturschutzbund Österreich, Landesgruppe Steiermark. E pályázat keretében előirányoztuk a Rába folyó vízgyűjtőjén előforduló inváziós állat és növényfajok (köztük az EU IAS listáján szereplő *Impatiens glandulifera*) felmérését és az- ellenük való fellépés megalapozásához intézkedési terv elkészítését.

2018. május 22-én, valamint 2018. június 6-án az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztályának munkatársai közös terepbejáráson vettek részt Vép városában, melynek célja az ott található az uniós jegyzékben is szereplő kaukázusi medvetalp (*Heracleum mantegazzianum*) növényfaj állományának felmérése. A terepbejárás során Vép 686, 687/4, 784/1, 784/3 és 840 helyrajzi számú ingatlanokon találtak kaukázusi medvetalp töveket (~1000 tő). A kaukázusi medve-talp állományt az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság külső növényvédelmi vállalkozó segítségével, saját költségén 2018. június 27-től ismételt vegyszeres kezelésekkal kezelte, mely eredményeképp a kifejlett növények 100%-a elpusztult. A magbankból újra kihajtó fiatal egyedeket 2019 tavaszán mechanikus úton eltávolítjuk, majd a területen folyamatos monitoring munkát folytatunk a jövőben is.

Területkezelési Osztályunk koordinálásában 120 hektáron valósult meg ürömlévelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) szántóföldeken és szegélyeken történő vegyszeres gyomirtása, mely kiemelten fontos, hiszen ez a legismertebb allergén inváziós növény hazánkban és a mezőgazdasági területeken, parlagokon, nyílt területeken, gyomtársulásokban is országszer-te gyakori.

2018. április 20-án Kistrákos településen egy traktorkeréknyomból előkerült 20 példány kínai razbóra (*Pseudorasbora parva*) 2-10 cm-es testmérettel, melyeket begyűjtés után azonnal kíméletesen elpusztítottunk mechanikai módszerrel.

2018. május 10-én Bejczygyertyános közelében szarvasmarha legelőn találtunk selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományt (50 tő), a későbbiekben a faj kisebb állományait szintén előke- rültek működési területünkön (Kétvölgy, Bérbaltavár). Ezek vegyszeres pontpermetezését 2019

tavaszára beütemeztük.

5.6 Génmegőrzés

5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg a juh, kecske és szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha:

Igazgatóságunk 2003-óta tart és tenyészt magyartarka marhát, amely veszélyeztetett, tradicionális magyar fajta. Igazgatóságunk a húshasznosítású típust tartja, és bikaelőállítású törzstenyészeti rangunk van. Az ellési időszakban 225 ellésünk volt (11,5 %-os borjúelhullás mellett). Az év elején és tavalyi évben választott borjakat ivaruktól függetlenül saját tenyészetünkben tartottuk. Az üszökből tenyészüszőt nevelünk állománynövelési céllal, míg a bikákat hízóba állítottuk, a minőségi magyar hízóállat előállítás érdekében. Az augusztustól leválasztott borjak pedig értékesítésre kerültek, mert helyhiány miatt a téli tartásuk problémát okozott volna.

Mesterséges termékenyítést és természetes fedetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát (3 tenyészbika), továbbá a bika-nevelő tehenekre kijelölt szaporítóanyagot (6 tenyészbika) használtuk. Természetes fedetetésben öt tenyész bikát használtunk hárembe sorolva (29924 Őrségi PÓLÖSKE Hubertus, 24229 Vasvári KONRÁD Hubertus, 29596 Nyögéri PORTRE Iklad, 27149 Nyögéri MÉNES Hubertus, 26532 Derecskei MARCEL Gormo).

2018. esztendőben, feltehetően az aszályos időjárás hatására, a 205 napos választási súlyok elmaradtak az előző évek eredményeitől: bikánál 210 kg, üszőnél 229 kg, állományszinten: 219 kg volt (1 151 g-os életnapra jutó testtömeg-gyapodás mellett).

2018-ban az előző évi bikák nagy részét értékesítettük hízóbikaként: 64 egyed, átlag 663 kg testtömeg mellett.

Az évente megrendezésre kerülő hódmezővásárhelyi kiállításon és a Kaposvári Állattenyésztési Napokon egy borjas tehénnel képviseltük Igazgatóságunkat. Üzemi saját teljesítmény vizsgálat során 4 db tenyész bikát minősítettünk, melyből 3 db értékesítésre került, 1 db pedig a saját tenyészetünkben maradt.

Muraközi ló:

A muraközi ménesünk létszámát 2018-ban sem növeltük. Az újonnan beállított tenyész kancák javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2018-ban 12 csikó volt (6 kanca-, 6 méncsikó). 24 kancát fedettünk, öt tenyész ment használtunk (5698 Őriszentpéter-8 Vazul, 5842 –Őriszentpéter Vérmes, Őriszentpéter Csaba, Őriszentpéter-29 Cimbora, Nyögér Csapodár). Az állományból az értékesítésre kínált egyedeket sikerült eladni, ezek között szerepelt idősebb kanca, illetve általunk a továbbtenyésztésben nem kívánatos egyed, valamint választási csikók és selejt lovak is.

A 2016. évben kidolgozott, és elfogadott „Muraközi kutatási program” 2018. évre vonatkozó feladatait végeztük el:

- egyeztetés a muraközi tenyésztőkkel,
- a kancaállomány értékelése,
- párosítási terv elkészítése,

- párosítási terv végrehajtása,
- a muraközi programban szereplő lovak származáselemzése,
- a muraközi programban szereplő lovaktól nyálkahártya-minta levétele DNS elemzés megtörtént, megállapításai szerint a muraközi ló kismértékben elkülönül a hidegvérű ló típusától.

Hagyományos magyar kutyafajták

Igazgatóságunk 3 hagyományos fajtából vásárolt kutyákat (pumi, mudi, magyar vizsla), ezen állatokat egyrészt a Széll Kálmán majorban, másrészt dolgozóinknál (családi környezetben) helyeztük el. Jelenleg 3 db mudi és 2 db pumi kutya alkotja az állományunkat. Működési, tenyésztői program ezidáig nem készült, így Igazgatóságunk további egyedeket nem szerzett be.

5.6.2 Egyéb állatállomány és kezelésük

Igazgatóságunk egyéb állatállománya bemutatási célokat szolgál. Ezek között megtalálható a baromfi, a kameruni törpekecske, a magyar parlagi szamár és a cigája juh. Ezenkívül eurázsiai vadló és európai bölény is megfigyelhető a Szalafői bemutatóhelyünkön, melyek egyedszáma jelenleg 4 és 16. Az európai bölény állományunkat a jövőben növelni kívánjuk.

5.6.3 Génmegőrző tevékenység növények esetében

Óriszentpéteren, a Csörgőalma és a Keserűszeri Gyümölcsöskertben az őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, pótoltuk a hiányokat, nyáron kétszer kaszáltunk. A fajták megismerését táblák segítik, de az ismertető táblák elöregedtek, cserére lesz szükség. A látogatható gyümölcsöskertekről, a legritkább 20 őrségi gyümölcsfajtaról kiadvány készült. A génmegőrző kertjeinkből szedett oltóvesszőket márciusban megtartott Oltónapunkon hasznosítottuk, biztosítva ezzel a régi fajták szaporítását. Az oltónapon közel 50-an vettek részt, 220 gyümölcsfa oltása történt meg, kerülhetett elültetésre a térségben, magán gyümölcsöskertekbe. Ezek a fácskák magukban hordozzák azt a gazdag genetikai állományt, ami a nemzeti park területén évszázadok alatt alakult ki.

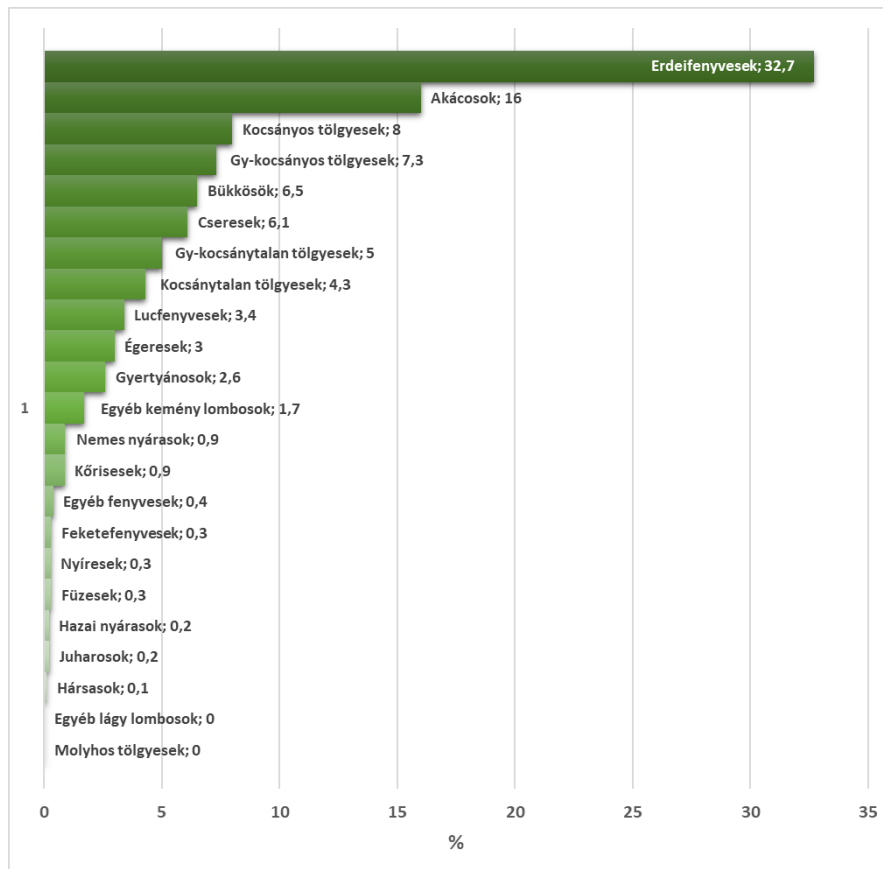
5.5. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2018-ban
Szarvasmarha /magyartarka/	Tehén	220	10
	Tenyészbika	4	1
	Vemhes üsző	0	1
	Növendék üsző	139	2
	Választott üsző	77	-18
	Hízóbika	61	-19
	Szopós borjú	46	17
	Összesen:	547	-6
Ló /muraközi/	Kanca	20	-2
	Szopós csikó	1	-1
	Választási csikó-mén	5	1
	Választási csikó-kanca	5	-2
	Növendék mén	12	-7
	Növendék kanca	12	0
	Tenyészmén	5	-2
	Egyéb kanca	0	0
	Herélt	0	0
	Összesen	60	47
Juh /cigája/	Anyajuh	5	-2
	Szopós bárány	0	0
	Jerke toklyó	0	0
	Növendék kos	4	-2
	Ürü	0	0
	Összesen	9	-4
Szamár/magyar parlagi/	Kanca	1	0
	Mén	1	0
	Növendék csikó	1	0
	Szopós csikó	0	0
	Összesen	3	0

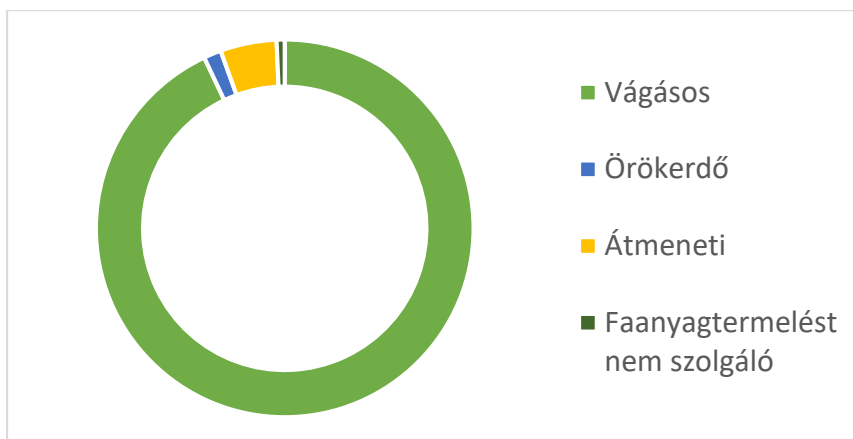
5.7 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1 Nem saját vagyongekezelésben lévő erdőterületek

Működési területünkön az erdőtervezett terület összesen 101.291 ha, amelynek túlnyomó részét vágásos üzem módban, elsősorban gazdasági szempontok alapján kezelnek. Az állami tulajdonú, védett és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességi kategóriákba tartozó erdőkből jelenleg 25% van folyamatos erdőborítást biztosító üzem módban. Az Igazgatóság működési területén legnagyobb arányban – 32,7% - erdeifenyves faállománytípusba tartozó erdők találhatók, amelyeknek csaknem 44 %-a természetes vagy természet szerű.

Igazgatóságunk területén a vágásos üzem módban kezelt erdők aránya mintegy 93%, az átmeneti üzem mód részaránya 5%. Az örök erdő és a faanyagtermelést nem szolgáló üzem módok részaránya kevesebb mint 2%.

Az Igazgatóság működési területén az üzemtervezett erdőkben 63687,36 ha-on van fahasználati előírás, amely mintegy 4 672 699 m³ fakitermelési lehetőséget biztosít az alábbi megoszlásban:

Oszlop1	ha	m ³
Tisztítás	8711,67	13673
Törzskiválasztó gyérítés	16079,92	539155
Növedékfokozó gyérítés	15706,31	901534
Készletgondozó fahasználat	7723,12	414603
Szálalás	1348,38	83439
Egészségügyi	1901,4	132877
Felújítóvágás	6658,2	86236
Szálalóvágás	965,78	442623
Tarvágás	1906,63	1892039
Egyéb	2685,95	166520

A védett és fokozottan védett erdőterületek az Őrségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és Sághegyi Tájvédelmi Körzetben és a Természetvédelmi Területeken található, valamint jelentős a Natura 2000 területen levő erdők mennyisége. Jellemző állománytípusaik a gyertyános-tölgyesek, bükkösök, cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, kisebb területeken fűz-nyár-éger ártéri és ligeterdők, akácok.

Erdők megoszlása a védelem típusa szerint:

Oszlop1	Fokozottan védett	Védett	Nem védett	Összesen
Különleges madárvédelmi	2816,7	26298,2	1413,9	30528,8
Különleges természetmegőrzési	2,6	5,6	373,4	381,7
Kiemelt jelentőségű	3244,9	29866,6	7519,1	40630,5
Összesen	6064,2	56170,4	9306,4	

Az erdőterület 38 %-a bír elsődleges védelmi rendeltetéssel, amelynek zöme az Őrségi Nemzeti Park területén található védett erdő. Jelentős, az erdőterület közel 40 %-át érinti a Natura 2000 kijelölés. A további rendeltetéseket is vizsgálva 1 % fölötti arányban talajvédelmi erdők (jellemzően vízmosásos részek), víz-, part- és településvédelmi erdők is megtalálhatók. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők teljes egészében a faanyagtermelést szolgálják.

Az erdőterület megoszlása elsődleges rendeltetés szerint:

Védelmi	37701,38	ha
Gazdasági	56091,58	ha
Közjóléti	843,47	ha
Egyéb	4545,58	ha

Az összes védelmi rendeltetésű erdő megoszlása a védelem típusa szerint:

Természetvédelmi	32018,13	ha
Talajvédelmi	4781,96	ha
Vízvédelmi	40,21	ha
Part-	418,44	ha
Településvédelmi	54,7	ha
Tájképvédelmi	101,29	ha
Műtárgyvédelmi	17,04	ha
Örökségvédelmi	19,93	ha
Bányászati		ha
Natura 2000	20012,51	ha

Általános elvárás a védett erdőterületeken, hogy az erdőgazdálkodási módszerek közül a törvény által szabályozott mértékben a folyamatos erdőborítást biztosító megoldásokat kell alkalmazni, ezért tarvágás kultúr-, és ültetvényerdőkön kívül csak kivételesen alkalmazható. Elsődlegesen az erdők biológiai és genetikai sokféleségének megőrzése, lehetőség szerinti gazdagítása a cél a megfelelő erdőművelési eljárások alkalmazásával, ehhez az erdészeti beavatkozások során a természetes erdődinamikai folyamatokat kell segítségül hívni.

A természetvédelmi szempontok minél teljesebb érvényesülése érdekében Igazgatóságunk egy útmutatót adott ki az erdőgazdálkodók, erdőtervezők részére. Az útmutató természetvédelmi irányelveket fogalmaz meg, a gyakori erdőtársulásonként bemutatja a főbb természetvédelmi értékeiket, elemzi a veszélyeztető tényezőket, megfogalmazza a természetvédelmi célokat, javaslatokat az erdőgazdálkodó tervezéséhez, a gazdálkodáshoz.

A Natura 2000 területekre vonatkozóan a fő kezelési elvárás a jelölő élőhelyek és fajok figyelembevételével/megőrzésével, a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, valamint a területen előforduló egyéb védett természeti értékek figyelembe vételével történő erdőkezelés végzése.

Az igazgatóság működési területén levő nem védett erdőterületek jelentős részére jellemzőek a monokultúrák, melyek döntően erdei fenyő, akác és nemesnyár fajokból állnak. Ezeken a területeken csak a védett értékek élőhelyének megóvása érdekében van lehetőségünk természetvédelmi célból a gazdálkodásra hatást gyakorolni.

5.7.2 Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei

A Szabó-völgy erdőrezervátum magterületének faállományszerkezeti felmérésének összefoglalója:

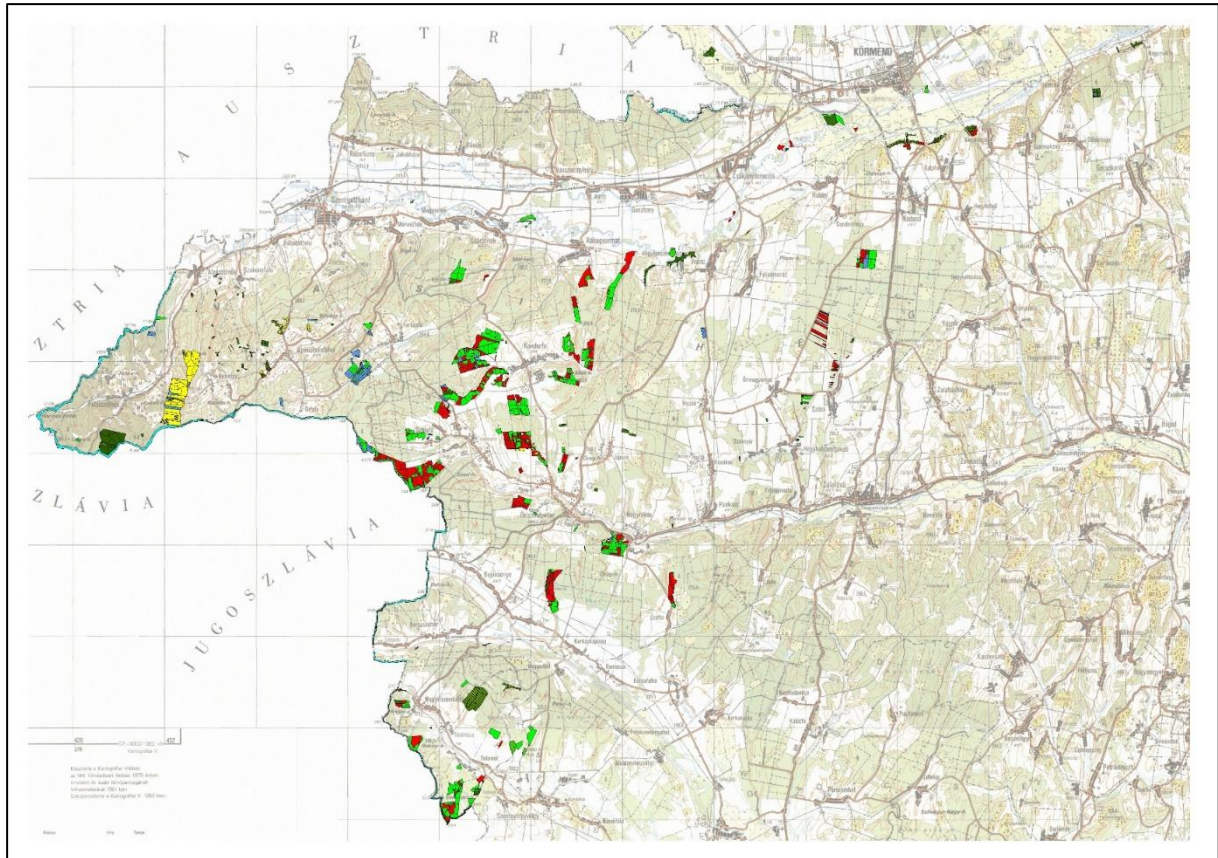
A Szabó-völgy erdőrezervátum magterületének legújabb faállományszerkezeti felmérése 2017. decemberében kezdődött és 2018. májusában zárul le. A felmérés a rezervátum magterületének és az azt alkotó erdőrészek határainak kijelölésével kezdődött. Az erdőrezervátum magterülete a Felsőszölnök 1/E (7,4 ha), 1/F (6,4 ha), 1/TI (0,6 ha) valamint 2/E (9,9 ha) erdőrészekből tevődik össze. Ezt követően került sor az egymástól 50x50 méterre lévő kvadrátpontok kimérése GPS-szel, valamint állandósítása betonvassal, valamint erre rögzített alumínium karikákkal, amiken láthatóak az adott kvadrátpontok jelei (betűvel jelölve a sorok, számmal az oszlopok). A kvadrátpontokhoz legközelebb eső fák sárga festékekkel meg lettek jelölve a könnyebb felkeresést elősegítve. A kvadrátok kijelölését követően kezdődhetett meg a faegyedek felvételezése erdőrészekben belül kvadrátonként. A felvételezések során minden 5cm-t meghaladó fás szárú növényzet felvételezésre került. Ezek során információt kaptunk a következő jellemzőkről: fafaj, eredet, mortalitás, átmérő, magasság, törzsmínőség, szociális helyzetet, odúk számát, károsítások fajtáját, valamint a károsítások mértékét.

A zárójelentés alapján rövid leírás a magterületről:

A 4 erdőreszlet fafajszerkezete jelentősen eltérő. Az 1TI egy természetes úton erdőszülő erdőreszlet, melynek fő fafaja a mézgás éger. A törzsek általában síkgörbék, a szociális helyzetük uralkodó, károsítások kis mértékben találhatóak. Az 1E erdőreszlet fő fafajai a bükk, gyertyán, lucfenyő valamint a mézgás éger. Az 1F erdőreszlet többségében bükk fafaj jellemző, nagyobb arányban található még gyertyán, lucfenyő valamint kocsánytalan tölgy. A 2F erdőreszlet túlnyomó többsége bükk fafajú, nagyobb arányban található még erdei fenyő, lucfenyő, kocsánytalan tölgy valamint gyertyán. Összességében elmondható, hogy a faegyedek általában vitálisak, jó egészségügyi állapotban vannak. Kivétel az erdei fenyő valamint kis mértékben a lucfenyő és a kocsánytalan tölgy. Ezen fafajok lombkoronáit ugyanis a szintikus koronával rendelkező bükk beszorítja, és ez hosszú távon koronaszáradást idéz elő. Ezen faegyedek elszáradása prognosztizálható. Az újulati szintben első sorban gyertyán valamint bükk található. Az újulat vertikális valamint horizontális kiterjedése erdőreszletenként változó. Legtöbb újulat a 2F (bükk újulat), a legkevesebb az 1E erdőreszletben található.

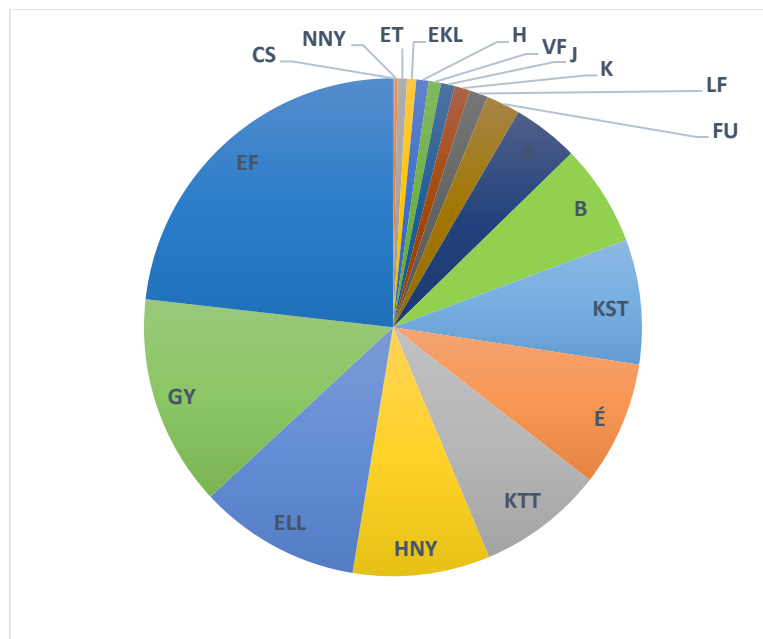
5.7.3 Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése

Igazgatóságunk kezelésében 2935 hektár erdőterület (erdőművelési ágú) és 84 ha fásított terület áll ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1380 ha állami erdőterületet kezel.

A vagyonkezelt erdőterület 58,5 %-a „vágásos”, 39,2 %-a „faanyagtermelést nem szolgáló és 2,3 %-a „örökerdő” (korábban „szálató”) üzemmódban kezelt erdő. Természetesség szempontjából az erdők csaknem 90%-a természeteszerű vagy származék erdő.

Fafajok megoszlása az Igazgatóság gazdálkodásában lévő erdőkben:

Igazgatóságunk a vagyonkezelésében levő erdőterületein általános alapelvként a fenntartható

használat követelményeinek megfelelően, az erdei haszonvételek gyakorlása során olyan módszereket alkalmaz, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét.

A terület természeti adottságait, erdeinek történetét, mai állapotát és a természetvédelmi szempontokat figyelembe véve – a fent részletezett erdőfenntartási szemléletek következményeként – az alábbi általános elvek és célok fogalmazhatók meg:

- A vágásos erdőgazdálkodás visszaszorítása, a folyamatos erdőborítást biztosító módok előtérbe helyezése;
- A természetes erdődinamikai folyamatokra minél nagyobb mértékben támaszkodó erdőkezelés kialakítása és alkalmazása;
- Az erdő(állományok) természetességi állapotának javítása, a természeti értékek megőrzése;
- Az erdőhöz kötődő védett és közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok állományának fenntartása, növelése;
- Érdemi elmozdulás ne csak állományléptékben, hanem táji léptékben is tetten érhető legyen.

Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős nehézséget okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők jelentős részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. Súlyozottan a nemzeti park területén található az erdeink kétharmada. A tömbben lévő erdőterületek Apátistvánfalva, Magyarszombatfa, Kondorfa, Nádasd, Körmend, Katafa községhatárban találhatók.

A Felső-Őrség erdőtervezése során 98 erdőrészletben, mintegy 270 ha saját kezelésben lévő erdőben vezettünk be „Örökerdő” vagy „Faanyagtermelést nem szolgáló” üzemmódot.

2018-ban az erdőgazdálkodásunkba vett osztatlan közös erdőkben több használati megosztást kezdeményeztünk abból a célból, hogy az állami területeket szétválasszuk a magántulajdontól. A használati megosztások lefolytatása 2019-ben is céljaink közé tartozik, ezidáig mintegy 250 ha területet érint.

Tájtörténeti és természetvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőségű kisparaszti szálalóerdőt alakítunk ki. Ebből a célból első lépésként fahasználati munkákat kezdtünk egy elegyfajokban gazdag fenyőelegyes lomberdőben, Apátistvánfalva határában (Apátistvánfalva 28/C). A mostani munka célja, hogy az erdőben kialakuljanak az őrési parasztemberek sokrétű igényeit kiszolgáló állományrészek, és a paraszti eszközökkel kezelhetetlen méretű vagy nem kívánt fafajú egyedek kikerüljenek az állományból. Az erdőképen szeretnénk visszaadni az eltérő állományrészek változatos használati módjait és viszonylagos rendszertelenségét. A kisparaszti szálalóerdőben a későbbiekben gyantászást és rendszeres alomszedést tervezünk végrehajtani. A KEHOP Erdőt természetesen! „Bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben” című projekt szakmai előkészítését végeztük el, amelynek elsődleges célkitűzése a Nemzeti Park területén lévő erdőknek, mint élőhelyeknek a természetességi mutatójának a javítása. A munkák a sikeresen lezárult közbeszerzés után 2019. márciusában indulnak meg. A projekt célja abiotikus és biotikus hatásokkal szemben egyaránt ellenálló, a klímaváltozás hatásait mérsékelni és elviselni képes erdők létrehozása, ill. kialakítása.

Erdőgazdálkodási tevékenységünk 2018-ban az alábbiak szerint alakult:

Ápolási munkák:

Az erdősítéseink ápolási munkálatait saját eszközzel (gépi sorközi ápolóval), vállalkozóval,

illetve a közfoglalkoztatásban dolgozó munkatársainkkal végeztük el. Gépi sorközapolást, és kézi sarjleverést alkalmaztunk 5 erdőrésztletben 12,1 ha-on 2 alkalommal. Erdősítéseinkben jelentős biotikus vagy abiotikus kár nem keletkezett, várhatóan a befejezési határidő előtt átadásra fognak kerülni.

Nevelővágások és fakitermelések végzése:

Szállalóvágást végeztünk 2 erdőrésztletben Kondorfa és Apátistvánfalva határában mintegy 12,64 ha-on 15 és 20 százalékos eréllyel. Igazgatóságunk fakitermelései után nettó 330 m³ fenyő fűrészipari rönköt és 179 m³ rostfát értékesített valamint 104 m³ vastag tűzifát raktároztunk be saját felhasználási céllal épületeink téli tüzelőjének a fedezésére.

Saját vagyonkezelésű, de nem az Igazgatóság erdőgazdálkodásában lévő erdőterületek

Igazgatóságunk vagyonkezelésében mintegy 1045 ha olyan állami tulajdonú terület van, amelyek osztatlan közös erdőterületek részeit alkotják és erdőbirtokosságok, vagy magánszemélyek a bejegyzett erdőgazdálkodók. Ezekben az erdőkben az állami tulajdoni hányad jellemzően 50% alatti. Egyik legfőbb törekvésünk, hogy a jogszabályi lehetőségeinket kihasználva ezeknek a területeknek az erdőgazdálkodását kontroll alatt tartjuk, évenként szakmai és pénzügyi elszámolást kérjünk a mintegy 77 különböző erdőgazdálkodótól. Célunk, hogy minden erdőgazdálkodóval szerződésünk legyen, amelyben biztosítjuk az állami területek kezelésének és a gazdálkodásnak a kereteit. Amely esetekben indokolt és lehetséges ott használati megosztási megállapodást kötünk a tulajdonostársakkal és elválasztjuk az állami és a magán területek gazdálkodását.

Ezen felül az Igazgatóság kezelésében 447 ha – 166 db erdőrésztlet - rendezetlen erdőgazdálkodói jogviszonyú erdőterület áll, amelyekben az alacsony állami tulajdoni hányad és a nehezen megszólítható tulajdonosi közösség miatt a gazdálkodás megkezdése akadályozott. Ezek felszámolása a megfelelő jogszabályi környezet miatt igen lassú folyamat.

5.8 Vadászterületek, vadgazdálkodás

Igazgatóságunk önálló vadászterülettel nem rendelkezik, vadgazdálkodási tevékenységet nem folytatott az elmúlt évben.

5.9 Halgazdálkodási vízterület

Igazgatóságunk működési területén összesen 31 db jelentősebb halászati víztérként nyilvántartott vízfolyás és tó található, amelyeket az 5.7 táblázat mutat be. A halászati vízterek hasznosítása az Igazgatósággal egyeztetett módon történik, mind a haltelepítési tervek, mind a horgászatra vonatkozó szabályok előzetes egyeztetés után kerülnek engedélyezésre. A 44/2015. (VII. 28) FM rendeletnek megfelelően igazgatóságunk kezdeményezésére 18 halgazdálkodási vízterületet nyilvánított a hatóság különleges rendeltetésűvé. Ezen vízterületek halgazdálkodási joga igazgatóságunkhoz került (lásd 5.6. táblázat).

5.9.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Az Igazgatóság működési területén összesen 32 víztér áll védettség alatt, amelyből 18 van igazgatóságunk halászati kezelésében. Javaslatunk alapján a halászati hatóság ezeket a vízterületeket különleges rendeltetésűvé nyilvánította. Igazgatóságunk a területeken semmilyen

gazdálkodási tevékenységet nem folytat.

5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztestek

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
1.	Szakonyfalui-patak	7,2	18-067-1-1
2.	Grajka-patak	4,8	18-065-1-1
3.	Hársas-patak	11,5	18-066-1-1
4.	Huszászi-patak	13,1	18-068-1-1
5.	Lugosi-patak	15,0	18-069-1-1
6.	Szentgyörgyvölgyi-patak	3,6	18-070-1-1
7.	Kerca-patak	10,7	18-071-1-1
8.	Kerka-patak	7,7	18-072-1-1
9.	Alsószölnök 029/1a hrsz holtág	0,4	18-073-1-1
10.	Csörötnek kavicsbánya-tó	7,5	18-085-2-1
11.	Rábagyarmat kavicsbánya-tó	12,6	18-086-2-1
12.	Rátóti kavicsbánya-tó 1	6,3	18-087-2-1
13.	Szerdahelyi-patak teljes szakasza, eredetétől a Gyöngyös-patakig	6,0	18-088-2-1
14.	Cáki-patak teljes szakasza, eredetétől a Doroszlói-patakig	1,2	18-089-2-1
15.	Bozsoki-patak teljes szakasza, eredetétől az Arany-patakig	3,5	18-090-2-1
16.	Rátót kavicsbánya-tó 2	6,7	18-092-2-1
17.	Rátót kavicsbánya-tó 3	9,0	18-093-2-1
18.	Csörötnek kavicsbánya-tó	6,6	18-095-2-1
Összesen:		133,4	

A jóváhagyott halgazdálkodási terv szerint e vízterületeken sem halászati sem horgászati tevékenység továbbra sem folyik. Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

5.9.2 Védett természeti területen található halastavak

Az Igazgatóság működési területén összesen három védett természeti területen lévő tó van, a Himfai-tó a Szombathelyi Erdészeti Zrt., a Vadása-tó magán, a Hársas-tó pedig önkormányzati vagyonkezelésben van. A tavak mindegyike horgászati hasznosítás alatt áll, halászat nem folyik rajtuk. Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

5.10 Természetvédelmi mentőtevékenység

Igazgatóságunk Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontjába 62 madárfaj 347 sérült vagy elárvult egyede került be 2018 folyamán. A leggyakoribb fajok a vörös vércse (32), a molnárfecske (26), a fekete rigó (24) és a széncinege (24) voltak. A szabad életre alkalmatlan, a telepen élő és párba álló fehér gólyánál 3, a vörös vércsénél 4 fióka kelt ki a tojásokból és mindegyikük sikeresen felcseperedett. 168 madár repatriálására került sor, ebből 18 fokozottan védett faj

példánya volt (9 fehér gólya, 1 törpegém, 1 gulipán, 1 darázsölyv, 1 hamvas rétihéja, 4 kuvik, 1 uhu). A madarak mellett 76 emlőst fogadott a mentőközpont, a leggyakoribb fajok a keleti sün (24) és az európai mókus (19) voltak. Az emlősök közül 48 egyedet sikerült repatriálni.

5.10. táblázat: Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontba bekerült állatfajok

Faj	Egyed- szám	Faj	Egyed- szám	Faj	Egyed- szám
Dankasirály	5	Hamvas küllő	1	Erdei szalonka	1
Fehér gólya	20	Házi rozsdafarkú	15	Fenyőrigó	1
Nagy kócsag	1	Házi veréb	15	Gulipán	2
Törpegém	2	Holló	1	Hamvas rétihéja	1
Barna rétihéja	2	Kakukk	1	Kormos légykapó	1
Egerészölyv	19	Kék cinege	2	Sárgafejű királyka	1
Erdei fülesbagoly	3	Kenderike	1	Sarki bűvár	1
Héja	4	Kis poszáta	1	Süvöltő	2
Karvaly	12	Meggyvágó	2	Szárca	2
Kuvik	2	Mezei veréb	4	Ökörszem	1
Macskabagoly	5	Molnárfecske	26	<i>Emlősök</i>	
Rétisas	1	Nagy fakopáncs	9	Alpesi denevér	2
Uhu	2	Nyaktekeres	1	Európai mókus	19
Vándorsólyom	1	Őszapó	3	Fehérszélű törpedene- vér	11
Vörös vércse	32	Sárgarigó	1	Keleti sün	24
Balkáni fakopáncs	2	Sarlósfecske	14	Közönséges törpedene- vér	1
Barátposzáta	3	Seregély	2	Nagy pele	2
Barázdabillegető	5	Szajkó	1	Rőt korainevér 4	4
Csicsörke	4	Szécinege	24	Törpedenevér faj	6
Csóka	2	Szürke légykapó	4	Borz	1
Dolmányos varjú	1	Tengelic	5	Durvavitorlájú törpede- nevér	2
Énekes rigó	19	Vetési varjú	7	Közönséges denevér	1
Erdei pinty	7	Vörösbegy	2	Mogyorós pele	2
Fekete harkály	1	Zöld küllő	2	Vízi denevér	1
Fekete rigó	24	Zöldike	2	<i>Hüllők</i>	
Füsti fecske	8	Csörgő réce	1	Mocsári teknős	1

5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Abért-tó	mesterséges	25,85	1,5	A két vízterület a Lukácsházi árvízcsúcs csökkentő tározó töltésének anyag-nyerőhelyének rekultivációja során került kialakításra. Az Abért I. tavat a Rába folyó vízrendszeréhez tartozó Gyöngyös-patak táplálja egy vízkivételi műtárgyon keresztül. Az Abért I. tó egy átfolyón keresztül látja el vízzel az Abért II. tavat, melynek felesleges vize egy öblítő-csatornán keresztül ismét a Gyöngyös-patakba folyik. A tavak vízminősége a tápláló Gyöngyös-patakéhoz hasonlóan kiváló.
Csepregi-tó	agyagbányató	0,8	3,5	A tó kialakulása az 1960-as évek végére tehető . A tó eredeti területe 0,5 ha volt, de az 1990-es évek elején kotrással bővítették tovább így érte el mai méretét, mely a 2011.évben egy alapos "felújításon" esett át a Szövetség jóvoltából. A tavon környezetvédelmi okok miatt általános etetési tilalom van érvényben.
Gencs-Perenyei-tó	mesterséges	1,8	1,5	A tó Perenye község határában helyezkedik el. A kicsi, de annál hangulatosabb horgásztó jellemző halai a ponty, és a keszegfélék. Tagolt partját körben nád, sás szegélyezi. A part növényzetére a kisebb bokrok és keskeny fasorok jellemzőek. A tó középső területén egy kis sziget található, melynek környéke kedvelt terület a halak számára.
Gersekarát-Sárvíz-tó	halastó	36	1,5-2	A tó vize horgászat mellett fürdésre is alkalmas, szépen gondozott partján strandolásra és kempingezésre is lehetőség van. Jelzett túra útvonal is áthalad a településen.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Gyöngyös	patak	25	0,3-1,5	Gyöngyös-patak a Rába baloldali mellékvize. Vörösvágás közelében ered, Kőszeg magasságában éri el Magyarországot, ahol délnek fordul. Szombathelyet érintve már újra keleti irányban folyik tovább, Vasszécsenyőtől pedig észak-keletnek tartva Sárvárt veszi célba, ahol, mintegy kilencven kilométer megtétele után a Rábába torkollik. Magyarország legkiválóbb pisztrángos vizeként tartják számon, elsősorban az ideális vízhőmérsékleti mutatók miatt. A nyári kánikulai időszakban is húsz Celsius fok alatt marad a vízhőmérséklet és az oldott oxigén tartalma pedig 11 mg/liter felett van egész évben.
Hársas-tó-Máriaújfalu	völgyzárógátas víztározó	17,4	3	1980-as évek végén a Hársas-patak felduzzasztásával létrehozott völgyzárógátas árvíztározó. A Hársas-tó az Őrségi Nemzeti Park része. A Hársas-tó létesítésekor az elárasztásra szánt völgy jelentős részéhez nem nyúltak hozzá. Ezért a felső, tehát a déli, befolyó környéki területtől számítva körülbelül a tó kétharmada szinte megtartotta az eredeti medret. A befolyó környéke, köszönhetően az adottságainak kiváló ivóhelynek minősített terület. Ezen a részen 100 méter hosszan egész évben tilos a horgászat természetvédelmi és halvédelmi okokból.
Herpenyő	patak	21,85	0,2-1	A Rába folyó jobb parti mellékvize. Kis esésű, lassú folyású víz. Folyása nagyjából párhuzamos a Rába folyóval, melyből Sárvár felett az ikervári erőmű alvívcsatornával egyesülve torkollik bele. A patak teljes hosszában sokféle vízínövény fordul elő, melyek néhol teljesen beborítják a víztükröt. A Vas megyei Horgász Szövetség tervei között szerepel a patak renaturálása, amely többletvíz juttatást jelent a patak számára.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Himfai-tó	körtöltéses tározó	11,2	1,5	A tó az Őrségi Nemzeti Park területén helyezkedik el, melyet a Himfa-patak táplál. A tó közvetlen környezetében található erdő igazi természetes környezetet biztosít. Vas megye igazi süllős vizeként tartják számon.
Kerka-patak	patak	127	változó	Kerka-patak két ágon, a szomszédos Ausztriában ered és 54 km hosszú. Vízyűjtő területe 1762 km ² . Magyarföldnél lép be hazánk területére, délen Kerkaszentkirály után torkollik a Lendvába az országhatárnál, majd Muraszemenye (Csernec) alatt egyesül a Murával. Vízfolyása nagyon ingadozó. A Kerka felső szakasza bővizű, gyors lefolyású, az alsó szakaszon a folyó lelassul. A térségben hegyvidéki jellegű ionszegény források, lápok, gyors lefolyású kis patakok révén sűrű vízhálózat alakult ki. A Kerka mentén évszázadokon át gondot okozott a nagy vízfelesleg elvezetése, a patakok szabályozása. E vidéken 1798 óta többször folyt csatornázás, kisebb folyóvíz-szabályozás. A kanyargós Kerkát teljesen megszelídítették, kanyarulatait levágták, medrét kitisztították. A Kerka élővilága kiemelkedő természeti értékek hordozója. A forrás- és torkolatvidékük között folyamatosan változó környezeti adottságok igen sok, egymástól nagyon különböző igényű faj számára biztosítanak életlehetőséget.
Magyarszecsődi-tó	kavicsbányató	9	2	A több mint 20 éves tó a kavicsbánya múlt ellenére nagyon vadvíz jellegű. Elsősorban a bányászatnak köszönheti ezt a tulajdonságát. A tó egyenetlen parttal és mederviszonnyokkal rendelkezik. A félszigetekkel tagolt part, medencékkel, öblökkel, szorosokkal színesített medret alakított ki, melyben még szigeteket is találunk. A tavat rengeteg bokor, kis sziget és félsziget övezi emiatt rendkívül változatos.

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Marcal	folyó	43	0,5-2	Rába jobboldali mellékvize, a Bakonyban ered több patakból Zala megye É-i részén. A patakban megtalálható halfajok száma 23 db. Hangulatos, csendesen áramló kis folyócska, és sok minden színesíti környezetét. Elsősorban folyami halak jelenléte a jellemző. Érdekesség, hogy szinte teljesen átlátszó, tőzeges, barnás színű víz jellemzi, még a csapadékos időszakokban is.
Mersevát-tó	tőzezbányató	4,24	2	Helyén körülbelül 1955-60-táján kezdték kitermelni (talajjavítás céljára) a tőzeget, Mintegy 15 évi bányászat után a 1970-es években jelent meg a víz a gödörben, eddig tartott a művelés. A vízutánpótlást egy magasabban fekvő lapályos vízgyűjtőterületről a Fekete-árok, egy kis patak szállítja.
Perint	patak	5,2	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatóak ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Pinka	patak	5,2	0,5-3	A Pinka patak a Rába legjelentősebb vasi mellékvize. A magyar-osztrák határhoz közel ered és ezt a tulajdonságát végig megtartva a két ország között kanyarog. Körülbelül 55 km hosszú, legnagyobb mellékvizének a Strém-patak számít. Több malom, duzzasztó települt sebes vizére.
Püspökmolnári-tó	kavicsbányató	4	2-2,5	A Püspökmolnári-kavicsbányató, mint neve is mutatja bányató, kavicskitermelés következtében jött létre. Növényzettel jól körbenőtt partja tagoltnak mondható.
Rába	folyó	790,7	2-5	A Rába vasi szakaszára jellemző az állandó vízszint és a csodálatos vadvízi környezet. Borzasztóan sok arca van, köszönhető a rendkívül sok kanyarnak és mőtárgynak melyekkel útja közben találkozik. Az évtized folyójában megtalálható halfajok száma 53.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Rábasömjéni-tó	kavicsbányató	3,2	1,8	A 84-es főközlekedési út melletti több egységből álló tóegység közül ma már csak 2 tó számít horgászvíznek. Több mint 20 éve a többi tó elmocsarasodott. A tavak párhuzamosak a közúttal, melyhez innen termelték ki a kavicsot. A vízparton jelentős vizinövényzet és fa van.
Répece	folyó	23	0,3-1,5	A Rába baloldali mellékveze. A patakban megtalálható halfajok száma 24 db.
Szombathelyi csónakázó- és horgásztó	mesterséges	12,4	1,5-3	Az egykori agyagbányászat miatt keletkezett kubikgödrök átalakításával hozták létre a hatvanas évek elején a Csónakázó-tavat, és a Horgásztavat. Az Arany-patak táplálta horgásztóból jut a csónakázó tóba a víz, a két tavat mindössze egy sétány választja el egymástól.
Újperint 1. sz. tó	kavicsbányató	4,67	1,3	a kavicsbányászat során 4 kavicsbánya-tó született évtizedekkel ezelőtt. A tó szinte szabályos téglalap formájú, de a mesterséges kinézet ellenére a partot nád szegélyezi.
Vadása-tó	völgyzárógátas víztározó	4	1,8	4 hektár területen, csodálatosan szép környezetben, a hasonló nevű patak vizének felduzzasztásával keletkezett. Elnevezése onnét ered, hogy a környéken sok volt a róka, ezek lyukakat ástak a patak mentén, így lett vad-ásta, Vadása-patak, illetve tó. Vize kristálytisza, a tavat 12 forrás táplálja. A tó kialakulása a 20. század elejére tehető, de az 1920-as évek után teljesen elhanyagolták a területet. az Őrség egyik, ha nem a legismertebb üdülőövezete. Csodálatos környezetben fekszik, mely egyben természetvédelmi terület. Az Őrségi Nemzeti Park jó járható turistaútjai itt futnak össze.
Vasvári csónakázótó	mesterséges	4	1,3	A tó eredete 1965-re tehető mikor a Csörnöc-Herpenyő patak nagy árvízzel öntött ki. Egy következő kiáradást megelőzendően a helyi lakosság hozzájárított egy körtöltés építéséhez, melyhez a földet a

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
				jelenlegi tó helyéről bányászták ki. A szabdalt partú mesterséges tó partját nádasok, bokrok, ligetek teszik változatosabbá.
Strém	patak	1,7	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatóak ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Arany-patak	patak	8,9	0,4 - 0,8	Országhatártól a Soro-Perintig, a felső szakasz viszonylag érintetlen, mezőgazdasági területek között folyik, több település belterületét érintve. Tervezett vízügyi beavatkozás a Dozmat közigazgatási területén tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározó.
Hosszú-víz	patak	6,4	0,2-1,2	Eredetétől időszakos vízfolyás, bővizes évben folyamatos vízborítású, a 86-os számú főúttól a Gyöngyös-műcsatornába torkollásig van stabilabb víztest. A torkolat és a feletti szakaszán a Gyöngyös teljes halállománya megtalálható. Csénye térségében pl. sebes pisztráng fogás is gyakori.
Lánka-patak	patak	37	0,1 - 0,8	A régen malmokat működtető patak mára az eróziós folyamatos és a talajvízszint csökkenése miatt sajnos időszakos vízfolyássá vált, különösen a Gérce környéki szakaszon. Az alsó, Rábába torkolló szakaszán értékes patakparti társulások találhatóak, a kisebb-nagyobb "bögékben" megáll a víz.
Kőrös patak + árapasztó	patak	29,4	0,4 - 1,5	A Kőrös-patak és a vele párhuzamosan folyó árapasztója tipikus kispataki halfaunával rendelkezik, vizinövényzettel jelentősen benőtt, vízhozama változatos a csapadékviszonyok függvényében.
Láhn-patak	patak	13,8	0,6-1,5	Az országhatártól a Vörös-patakba torkollásig tartó vízfolyáson az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a VÍZIG közös LIFE-projektje során több, ökológiai célú beruházás történt, mely során változatos vízi élőhelyek kerültek kialakításra.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Vörös-patak	patak	17,3	0,6-1,5	Az országhatártól a Rába folyóig folyó Vörös-patak a Rábai reofil halfajok régi ivóhelyeként szolgált. A sekélyebb, könnyebben felmelegedő és oxigéndús víz kiváló adottságokkal rendelkezik (rendelkezik) a folyóvízi halfajok természetes szaporodásához.
Szölnöki-patak	patak	6,9	0,4 -1,2	A korábban természetes pszitráng-állományáról híres patak az eróziós folyamatok és a vízhozam csökkenése miatt jelentősen veszített víztestéből. A Rábát tápláló patakként szóba jöhetne természetes ivóhelyként, azonban a hordalékzátonyok, bukók nem teszik lehetővé a halak jelentősebb vándorlását. A patak védett területen található, védett fajok, pl. dunai ingola élőhelyéül szolgál.
Kerka-patak	patak	21,4	0,4 -1,5	Az országhatártól Alsószenterzsébetig (bukógátig) tartó szakaszán az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halászatra jogosultként a természetes állapotok megőrzése mellett elkötelezett. A patak védett területen folyik, a megyében híres a rák állománya, az alsóbb szakaszokon régen híres paduc (podvív) -ívó helyek voltak, melyek mára stabil víztest hiányában nem minden évben adnak lehetőséget az eredményes szaporodásra.

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 96 településen összesen 1.758 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Tárgyévben 10 településen 158 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba.

Település	Értékek száma	változás 2018-ban
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magyarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagyarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalafő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magyarföld	18	-
Magyarlak	9	-

Település	Értékek száma	változás 2018-ban
Nádasd	19	-
Őriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagyarmat	14	-
Szakonyfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szóce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	-
Kemenessömjén	22	-
Kenyeri	27	-
Pápoc	15	-
Vönöck	21	-
Csehimindszent	13	-
Csipkerek	18	-
Mikosszéplak	20	-
Olaszfa	25	-
Pácsony	15	-
Harasztifalu	17	-
Horvátlövő	11	-
Kemestaródfa	26	-
Magyarnádalja	11	-
Nagykölked	13	-
Pinkamindszent	24	-
Pornóapáti	28	-
Rádóckölked	9	-
Szentpéterfa	29	-
Vasalja	17	-
Meggyeskovácsi	23	-
Nemeskolta	14	-
Püspökmolnári	17	-
Rábahídvég	23	-
Rábatöttös	16	-
Zsennye	16	-
Gyanógergye	17	-
Csákánydoroszló	18	-

Település	Értékek száma	változás 2018-ban
Döröske	18	-
Egyházashollós	26	-
Gasztony	18	-
Magyarszecsőd	15	-
Molnaszecsőd	20	-
Nemesmedves	17	-
Rátót	8	-
Rönök	19	-
Vasszentmihály	17	-
Andrásfa	14	14
Felsőcsatár	21	21
Gersekarát	19	19
Halastó	21	21
Hegyháthodász	11	11
Hegyhátsál	15	15
Katafa	8	8
Narda	17	17
Telekes	11	11
Vaskeresztes	21	21
Összesen	1758	158

6.2 *Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben*

Az igazgatóság 2018-ban 196 alkalommal adott ki rendezési tervek véleményezése keretében állásfoglalást. Az ügyiratok megnövekedett számát a jogszabályi változások okozták. A véleményezett tervek minden esetben visszajutnak az igazgatósághoz. Nehézséget szokott okozni a nemzeti parkban levő nem védett belterületeken a lakóépületek felújításánál, ill. az újak tervezésénél a tájképi környezetbe való megfelelő illeszkedés figyelembe vétele (pl. Orfalu belterületén: új faház telepítése meglévő hagyományos épületek szomszédságában). Jelentős feladatot és terhet jelentett a települések részére előírt arculati kézikönyvek és településképi rendeletek elkészítésének kötelezettsége, melyek esetében adatszolgáltatási és véleményezési kötelezettségünk áll fenn. Év végéig a településeknek csak közel 75 %-a készítette el az arculati kézikönyvét, és kb. 20 %-a készítette el a településképi rendeletét. Összesen 102 ilyen megkeresésünk volt.

A településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletekkel kapcsolatos feladatok	Kimenő ügyiratok száma 2018
Települések száma összesen: 216	
adatszolgáltatások a településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletek készítéséhez	2
településképi arculati kézikönyvek	49

véleményezése	
településképi rendeletek véleményezése	51
beérkezett végleges településképi arculati kézikönyv letöltése	16
beérkezett végleges településképi rendelet letöltése	12
Összesen 2018. év végéig:	130

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

2018-ban védett területen új hírközlési torony telepítését Nagyrákos községben tervezik. A megyei gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésével kapcsolatos tervek és a kivitelezés munkálatai is megindultak (M8, M86), valamint jelentősek voltak az agrárágazatot érintő külterületi fejlesztéseket célzó tervezések, egyeztetések. Részt vettünk az előzetes egyeztetésekben, a természetvédelmi, tájképvédelmi szempontból alkalmas helyszínek kiválasztásában, a helyi jogszabályok megalkotási folyamatában.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka segítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2018-ban 95 alkalommal művelési ág váltás, telek alakítás, más célú hasznosítás, gyepterület helyreállításának ügyében adott szakmai állásfoglalást. Az elsődlegesen élővilág-védelmi ügyek véleményezése során is, minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is.

Védett bel- és külterületen 17 esetben adott az igazgatóság építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát családi házak, mintagazdaság, pajta, termény- és géptárolók építése képezte.

6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

2018. évben védett természeti területen jelentős tájképi értéket kedvezőtlenül befolyásoló beruházás nem történt. A 2017. augusztusi viharkárt követően jelentős erdőterületeket kellett teljes mértékben levágni, megtisztítani, újraültetni, ezeken a területeken foghíjassá vált az erdőterület, megváltozott a táj képe, ami évtizedek elteltével fog csak regenerálódni.

7. Projektek

Megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása. 2018-ban a pályázati aktivitásunk az előző évhez képest jelentősen nőtt. Ennek oka, hogy az eredetileg 2015. és 2020. között időarányos elosztás elve szerint benyújtani tervezett KEHOP pályázatainkat központi utasításra 2016-ban be kellett nyújtanunk. Így 2018-ban az összes, 2020-ig megvalósítani tervezett KEHOP pályázatunk fejlesztési szakasza lezárult és mindenhol megkezdődött a megvalósítás.

2018-ban az alábbi eredményeket értük el a források lekötése és a projektek megvalósítása terén:

- A Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegyalján című projektben sikeres közbeszerzési eljárás lebonyolítását követően szerződést kötöttünk a rekonstrukciót végző vállalkozóval, aki az év végéig elvégezte a tevékenység első ütemét.
- A Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése című KEHOP pályázatunkban sikertelen lett az első közbeszerzésünk, a beérkezett ajánlat jelentősen meghaladta mind a rendelkezésre álló forrás mértékét, mind pedig az alkalmazott eljárásrendhez kapcsolódó határértéket. Ezt követően csökkentve annak műszaki tartalmát, áttervezettük az istállót, új építési engedélyt szereztünk be és megkezdtük egy következő közbeszerzés előkészítését.
- Az Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben című KEHOP projektben szintén sikertelen közbeszerzési eljárást folytattunk le, tekintve, hogy egyetlen ajánlat sem érkezett. Ezt követően előkészítettünk és elindítottunk egy második eljárást.
- A Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastrukturális feltételeinek kialakítása című KEHOP projekt esetében sikeres közbeszerzést bonyolítottunk le a kerítésrendszerek kivitelezésére. A munkák során havária helyzet állt elő az extrém száraz talajviszonyok miatt és ennek folyamán módosítottuk a vállalkozási szerződés teljesítési határidejét 2019. év elejére.
- Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása során felavattuk az új látogatóközpont és az igazgatóság központi épületét, ahova be is költöztünk. Elkészültek a kiállítások, megvalósult a Natura 2000 területek ismertségének növelése érdekében folytatott kampány. A projekt maradványának terhére új projektelemmel egészítettük ki a fejlesztést és sikeres közbeszerzési eljárást követően egy Natura 2000 szemináriumi szálláshely létrehozását kezdtük meg, egyúttal kezdeményezve a projekt támogatási szerződésének módosítását.
- A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével című projektünket sikeresen lezártuk.
- A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása című projektben befejeztük a tervezési és engedélyezési munkákat és benyújtottuk a dokumentációt a megvalósítási szakaszra.
- A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Program által támogatott Green Exercise című pályázatunkban elektromos kerékpárokat szereztünk be és túravezető mobiltelefon alkalmazást készítettünk a határtérség értékeinek bemutatására.
- Az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírása által támogatott

PaNaNet+ című pályázatunkban megjelentettük a nemzeti parki újságunk második számát, amely Harmónia címmel a nemzeti park minden háztartásába eljutott és nagyon jó fogadtatásban részesült az olvasók, a lakosság részéről. Megépítettük a Pityerszeri Játsszóházunkat és elkészítettük annak berendezését is.

- A Lepkeháló c. projektben sikeresen létrehoztuk önkéntes lepkefelmérő hálózatunkat, kifejlesztettük a felmérő okostelefon alkalmazást, részt vettünk Németországban az ot-tani partnerünk munkaértekezletén és fogadtuk nálunk a vezető partner képviselőjét.
- A WeCon projektben megkezdjük a Rábán lévő duzzasztóművek hatásának vizsgálatát, valamint beszereztük a halak jelöléséhez szükséges eszközöket.

7.1. táblázat: Projektek

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében (RAPTORSPREYLIFE,NAT/HU/000183)	2014.12.01-2018.12.31.	LIFE13	A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében Az ürge, hörcsög és további zsákmányfajállományok felmérése, ürgetelepítési és áttelepítési tevékenység végrehajtása és kapcsolódó szemléletformáló, tájékoztató akciók kivitelezése.	ŐNPI működési területe		14 789 412	8 421 530	3 419 507
Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeghegyalján KEHOP-4.1.0-15-2015-00002	2015.12.08. - 2020.06.30.	KEHOP	A Kőszegi TK részét képező Doroszlói-rétek megtisztítása a cserjéktől, inváziós növényektől, a terület vízháztartásának rekonstrukciója és a fenntarthatóság érdekében szarvasmarhával történő legeltetés infrastruktúrájának kialakítása.	Gyöngyös-patak és a Kőszegi Alsórét HUON 20020	70,63 ha	221 784 000	221 784 000	78 304 840

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése KEHOP-4.1.0-15-2015-00001	2016.04.01.- 2020.04.30.	KEHOP	Az ÖNP gyepterületeinek megőrzése és génmegőrzés céljából tartott muraközi ló állománya számára istálló és kiszolgáló berendezések létesítése, beszerzése.	Órség HUON 10001, HUON 20018	209,2 ha	443 974 000	443 974 000	15 682 365
A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi	2016.08.01. 2018.01.31.	KEHOP	Terepjáró gépkocsik és monitoring eszközök beszerzése a természetvédelmi őrszolgálat számára.	ÓNPI működési területe	nr.	90 000 000	90 000 000	5 747 225

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
Órszolgálatának komplex fejlesztésével KEHOP-4.2.0-15-2016-00002								
Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása KEHOP-4.1.0-15-2016-00016	2016.08.01. – 2020.03.31	KEHOP	Natura 2000 Fogadó- és Látogatóközpont létesítése Óriszentpéteren, továbbá információs pont létesítése 16 helyszínen, az ŐNPI illetékességébe tartozó Natura 2000 területek mindegyikének központi településein. Szemléletformáló akciók, kiállítások létesítése. Natura 2000 Szemináriumi szálláshely fejlesztése és Natura 2000 szemináriumsorozat lebonyolítása	ŐNPI működési területe	nr.	782 042 640	782 042 640	187 239 911

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben KEHOP-4.1.0-15-2016-00039	2016.09.01. – 2021.06.30.	KEHOP	Elpusztult lucfenyő állományok helyén elegyes, lombos fafajú erdőállományok létrehozása, elegység fokozása erdőfelújításokban, egyetlen, egykorú erdők változatos kor- és fafajszerkezetűvé alakítása.	Őrség HUON 10001, HUON 20018	172,87 ha	379 345 000	379 345 000	9 263 476
Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastrukturális feltételeinek kialakítása KEHOP-4.1.0-15-2016-00060	2017.01.01 – 2021.02.28.	KEHOP	Legelők bekerítése, itatókutak létesítése, legelő állatok bemutatójának kialakítása, gépbeszerzés, szarvasmarha istálló építése.	Őrség HUON 10001, HUON 20018	992,9610 ha	407 982 000	407 982 000	15 717 206
A Rába és ártere közösségi jelentőségű	2017.10.01-2020.12.31.	KEHOP	A Rába- és Csörnöcvölgy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen található természeti	Rába- és Csörnöcvölgy HUON 20008	nr.	611 000 000	611 000 000	12 076 212

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása KEHOP-4.1.0-15-2017-00087			értékek bemutatásának elősegítése, ennek keretében egy természetvédelmi fogadóközpont kivitelezése, valamint a hazai Natura 2000 hálózat ismertségének előmozdítása.					
Green Exercise SIHU18	2016.07.01. – 2019.06.30.	SI-HU Interreg	A projektből rekreációs parkok, kerékpáros pihenőhelyek, jelzett kerékpáros túraútvonalak, elektromos kerékpárok és kisbusz beszerzés valósul meg, továbbá közös kerékpáros túravezető képzésre, természetismeret, egészséges életmód, ökológiai gazdálkodás, stb. témájú műhelymunkákra kerül sor.	ÓNPI működési területe	nr.	69 474 000	69 474 000	29 139 017
PaNaNet + ATHU003	2016.05.01. – 2020.04.30.	AT-HU Interreg	A projektből természetismereti és népi hagyományok játszóháza épül,	ÓNPI működési területe	nr.	144 504 000	144 504 000	81 742 000

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
			határon átnyúló diáknapok és további rendezvények valósulnak meg, kiadásra kerül egy nemzeti parki újság, szakmai tanulmányutakon veszünk részt.					
WeCon ATHU077	2018.01.01.-2020.12.31.	AT-HU Interreg	A táj és az ökoszisztémák ökológiai stabilitásának és ellenálló képességének javítása	ÓNPI működési területe	nr.	108 589 000	108 589 000	23 794 067
Lepkeháló	2017.10.13.-2019.10.12.	Deutsche Bundesstiftung Umwelt	Civilek bevonása a nap-pali lepkeállomány felmérésébe, adatgyűjtő felületek és adatbázis létrehozása.	ÓNPI működési területe	nr.	55 809 300	27 357 500	19 206 000
Pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszútávú megőrzése a Priorizált Intézkedési Terv	2019.01.01.-2026.12.31.	LIFE	A LIFE integrált projekt elsősorban a jelentős környezetvédelmi értékkel bíró féltermészetes gyepterületen élőhelyekre fókuszál, amelyek aktív beavatkozást és élőhely-	ÓNPI működési területe	nr. (beavatkozási terület 100 ha)	344 960 000	344 960 000	0

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2018. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
intézkedéseinek megvalósításával LIFE17 IPE/HU/000018			kezelést igényelnek a kedvező környezetvédelmi állapot elérésének és biztosításának érdekében.					
D2C – DaRe to Connect	2018.06.01. – 2021.05.31.	Danube Transnational Programme Interreg	A Duna Régió ökológiai összeköttetésének támogatása a zöldsővezet mentén a Natura 2000 területek összekapcsolásával	ŐNPI működési területe	nr.	48 000 000	48 000 000	227 027
Összesen						3 722 253 352	3 687 433 670	481 558 853

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Igazgatóságunk központi iratkezelése az IQtató SQL nevű iktatóprogramon zajlik. A Központi Érkeztető Rendszerbe érkező ügyiratok Hivatali Kapun keresztül jutnak el hozzánk. Igazgatóságunk Cégkapu regisztrációval nem rendelkezik.

Az Igazgatóságunknál a munkavállalók rendelkeznek ügyfélkapus tárhellyel. Az új belépők a munkába állás után legkésőbb 15 napon belül nyilatkozatot tesznek a biztonságos kézbesítési szolgáltatásra alkalmas elektronikus elérhetőségükről, valamint hozzájárulnak természetes személyazonosító adataik kezeléséhez. A meghíúsulási igazolásból látható, hogy ki nem veszi át az elektronikus küldeményt. A fizikai állomány tagjai azok, akik elsősorban nem használják az ügyfélkapujukat, ott is az idősebb korosztály, akinek otthon nincs internet hozzáférése, vagy számítógépe sem, és a munkaköréből adódóan a munkavégzéséhez sincs rá szüksége. Ők továbbra is kérik a papír alapú kiadmányozást.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vezetői rendelkeznek elektronikus aláírással.

Az iktatórendszerünk nem alkalmas az e-HR folyamatra. Másik iktatórendszer bevezetése-mely alkalmas lenne az e-HR eljárásra-, nagyon költséges lenne. Az e-személyi anyagok tárolására, valamint biztonsági mentésére szükségünk lenne tárhely bővítésre. Az ügyfélkapu belépéssel több alkalommal problémák voltak. A hivatali kapu jelszó változtatása nagyon nehéz, mivel csak nagyon erős jelszót fogad el, ami megjegyezhetetlen.

8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk a Vas és a Zala Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztálya Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztályának illetékességi területét érinti, valamint egyes ügyekben a Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályának illetékességi területét. A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály végezte. A fenti hatóságok összesen 331 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Megyei és Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Osztálya további 17 ügyben küldött megkeresést. Elővásárlási ügyek közül 286 zajlott az Igazgatóságon.

Igazgatóságunk a 481/2013. (XII. 17.) Kormányrendelet 42. § d) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2018 folyamán Igazgatóságunk 93 eljárásban vett részt.

A kormányhivatali integráció nem volt jelentős hatással az ügyiratforgalomra, az együttműködés a járási hivatalokkal zökkenőmentes.

8.1.2 Jelentési feladatok az Agrárminisztérium számára

Igazgatóságunk a szakmai irányító szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán maradéktalanul határidőre teljesítette. Elkészítette a 2017. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2017-ben elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási főosztály felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. A Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály számára beküldtük 2017. évi vagyonkezelési tervezést és jelentést, valamint havi rendszerességgel a

Természetvédelmi Őrszolgálat működéséről, hatósági feladatairól beszámoló jelentést. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. Humán Erőforrás osztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bérgazdálkodásra vonatkozóan.

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk 2018-ban összesen 417 ügyben levelezett különböző ügyfelekkel különböző témákban. Ezek között a legjelentősebb számban a kaszálási bejelentések (363 db) voltak. Kisebb számban érkeztek területbérletekkel kapcsolatos megkeresések (27 db) és terület felajánlások megvásárlásra (14 db). Emellett voltak engedélyezési eljárásokat megelőző állásfoglalás kérések (10 db), lakossági bejelentések (22 db), valamint szakdolgozó és szakmai gyakorlatos jelöltek megkeresései (8 db).

8.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért a Vas Megyei Kormányhivatalnál vagy az illetékes rendőrkapitányságokon kezdeményezhet szabálysértési eljárást. 2018-ban nem kezdeményeztünk szabálysértési eljárást.

8.3 Természetvédelmi bírság

A Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályán 18 eljárást kezdeményeztünk. Ezek között volt védett ill. Natura 2000 területet érintő illegális szemét elhelyezés, illegális kábelfektetés, lapterület veszélyeztetése, rét engedély nélküli műtrágyázása és hígtrágyázása, fecskefészkek eltávolítás, rétfelszántás, engedély nélküli kaszálás, fokozottan védett rét károsítása faanyag kiszállítása során, vegetációs időben történt engedély nélküli fakitermelés, védett madár (vetési varjú) lelövése, engedély nélküli téli legeltetés.

Az ügyek többségében természetvédelmi bírság nem került kiszabásra. Egy ügyet a Katasztrófavédelem felé jelentettünk, ez szennyvíz rétre folyásának bejelentése volt. Az erdészeti hatóság felé 3 ügyet továbbítottunk, két engedély nélküli fakitermelést és egy erdőtalaj károsítást.

8.4 Büntető ügyek

A rendőrség felé 2 bejelentésünk volt, egy veszélyes hulladék (hullámpala) elhelyezés és egy falopás ügyében.

8.5 Polgári perek

2018-ban két per indult. Egyik egy elővásárlási jog érvényesítése iránti per, melyet Igazgatóságunk indított, ez szünetelés folytán szűnt meg. Az elővásárlási jogot végül Igazgatóságunk tudta érvényesíteni.

A másik per: A Kőszegi Járásbíróság Bárdics Zoltánné (9737 Bozsok, Rákóczi u. 127.) felperesnek, - Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (1149 Budapest, Bosnyák tér 5.) által képviselt Magyar Állam I.r., Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (9941 Óriszentpéter, Siska szer 26/A.) II.r. és Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (1149 Budapest, Bosnyák tér 5.) III.r. alperesek ellen tulajdonjog megállapítása iránt indított 3.P.20.155/2017/37. számú perben a bíróság a keresetet ítéletével elutasította, kötelezte a felperest, hogy saját költségei viselése mellett fizessen meg

II.r. és III.r. alpereseknek személyenként 54.480,- (ötvennégyezer-négyszáznyolcvan) forint perköltséget 15 napon belül. Az ítélet jogerőre emelkedéséről nem kaptunk eddig tájékoztatást, vélhetően felperes megfellebbezte.

8.1. táblázat: *Bírságok*

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás	0	0
Helyszíni bírság	2	40000

8.2. táblázat: *Büntető ügyek*

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	0	0	0	0
Betöréses lopás	1	0	0	1
Hulladékgazd. rendjének megsértése	1	0	1	0

8.3. táblázat: *Polgári perek*

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	2	0	0	1

9. Természetvédelmi őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 3 tájegységben, 11 fővel látta el feladatait, ebből 10 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. A szűk létszám már a nemzeti park területén is nehezé teszi a feladatellátást.

A jogszabályban előírt képesítéssel és asz egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklőfegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német, ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia, 1 főnek angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgája van. Egy fő PhD fokozatot szerzett.

Az egy főre jutó terület tekintetében az országos átlagot 10 fős létszámbővítéssel érünk el.

9.1.2 Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak, társasági egyenruhára nem. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az örök előírászerűen viselik.

Jelenleg 8 gépjármű (3 db Suzuki Jimny, 5 db Toyota Hilux) áll az őrszolgálat használatában, műszaki állapotuk a jó és a kiváló között van. Az Észak-Vasi Területi Osztályon lévő gépkocsikat ugyan nemcsak az Őrszolgálat, hanem a többi dolgozó is használja, ez azonban ott nem okoz fennakadást a munkavégzésben.

Az Őrségi Nemzeti Park területén dolgozó 7 természetvédelmi ör összesen 5 db őrszolgálati gépkocsival rendelkezik, így itt a gépkocsi használat összehangolásával, illetve páros szolgálatokkal igyekszünk megoldani a helyzetet.

Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. 6 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az őrszolgálat használatában van még 13 db digitális fényképezőgép. A mobile mappar-ek sok problémája miatt az Őrszolgálat okostelefonos alkalmazással is gyűjt adatokat, a tervek szerint teljesen erre állunk át.

9.1.3 Polgári természetörök

21 fő polgári természetör segíti munkánkat. Sérült madarak begyűjtésében, monitorozási feladatokban és közös hétvégi szolgálatban is lelkesen részt vesznek.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres terület bejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. A kiemelten kezelt tavaszi tőzike őrzését polgári természetörök és a Vas Megyei Rendőrfőkapitányság munkatársainak segítségével oldottuk meg.

9.2.2 Együtműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyongazdálkodásban lévő erdők vagyongazdálkodása érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival vízfolyásokat érintő hatósági ügyek miatt tartottunk közös bejárást. A Magyar Államkincstár munkatársaival mezgazdasági támogatások ellenőrzése kapcsán 91 esetben bonyolítottunk le helyszíni ellenőrzést, amelyben 9 munkatársunk vett részt.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Vas Megyei Kormányhivatal az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglalt ellenőrzése miatt.

Rendszeresen végeztük a védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját. Emellett az őrszolgálat tagjai végezték a saját vagyongazdálkodásban lévő gyepek gazdálkodásának monitorozását is.

Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkás brigádok munkáját örökterületeinkben. Az osztályunkhoz tartozó közfoglalkoztatottakkal rétszegélyeket, tanösvényeket tartottunk karban és természetvédelmi szempontból fontos területeken végeztünk cserjeirtási munkákat. Rossz időjárás esetén a közfoglalkoztatottakkal madárodúkat készítettünk. A közfoglalkoztatás nyári megszűnése után az őrszolgálat tagjai saját kezűleg végezték el a legfontosabb fizikai munkákat, főleg a szőcei láprét és a hasonlóan kiemelkedő értékű területek kaszálása, szénalehordása tekintetében.

Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.

Két ór az Észak Vasi Területkezelési Osztály munkáját segítette, így ellátták a sérült madarak gondozását, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is részt vettek.

Az invazív bíbor nebcsvirág irtását Magyarszombatfa és Velemér község határában végeztük. Szemétszedési akciókat szinte az egész nemzeti park területén folytattunk, melyben a közfoglalkoztatott dolgozók voltak nagy segítségünkre.

7 db gólyafészek tartóra helyezését, illetve javítását végeztük el. Egy kéményre épített gólyafészket pedig vállalkozótól bérelt kosaras autó segítségével raktunk fészektartóra. Őriszentszépen középületekre fecskepelenkát készítettünk. 4 településen segítettünk a tulajdonosoknak a problémás helyekről kizárni az állatokat azok sérülése nélkül.

Iskoláknak, óvodáknak szerveztünk környezetvédelmi jeles napokkal (Víz Világnapja, Madarak és Fák Napja) kapcsolatos rendezvényeket, amelyeknél célunk, hogy a gyerekek közvetlen kapcsolatba kerüljenek a természettel és aktív tevékenységet végezzenek. Ezért ezeket lehetőleg a természetben, patakparton, parkban, erdőben rendeztük.

Csoportok vezetését is elláttuk, a természetvédelmi örök által vezetett, előre tervezett túrákon kívül felsőoktatási intézmények csoportjait és külföldi csoportokat vezettek természetvédelmi őrreink.

9.1. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	10	1	11

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	30 448	7 084	99641
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	4 986	87	11 624

Helyszíni bírságok száma	2
Szabálysértési eljárások száma	0
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	18
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	2

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

Igazgatóságunk 2018. évi tervezett eredeti előirányzata 403 925 000 Ft volt, ezzel szemben az év végi módosított előirányzat 2 363 906 745 Ft, a kiadási teljesítés 1 204 651 147 Ft.

Az elemi költségvetésben meghatározott kiadási előirányzat közel 60%-a a személyi juttatások tervezéséhez kapcsolódott, 153 millió Ft volt dologi kiadásokra tervezhető, mindössze 7 millió Ft pedig beruházási kiadásokra. Az év folyamán azonban a beérkező agrártámogatások és a saját bevételek előirányzatosítása lehetővé tette az év közben felmerülő kiadások finanszírozását.

Likviditási probléma nem merült fel, a bevételeink kiszámítható időpontban megérkeztek, melyből a kiadásokat ütemezni lehetett.

10.2 Bevételek

Igazgatóságunk 2018. évben 606 269 942 Ft pénzforgalmi bevételt realizált, melyből a 2017. évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 1 401 336 366 Ft volt. Bevételeink túlnyomó részét a költségvetési támogatás (327 498 e Ft), a földvásárlásra kapott keretek maradványa, az EU-s források (KEHOP, közmunkaprogram), tették ki. A tervezett saját bevételi összegek túlteljesültek. Ennek oka egyrészt a vásárolt erdőknek köszönhető, melyből a tervezettnél több bevételünk származott. Másik oka pedig az, hogy a mezőgazdaságban is a tervezettnél több értékesítésre kerülhetett sor (állat, bála stb.) Az idegenforgalom területén aggályosnak tartjuk, hogy a szállásépületünk irodává alakítása következtében továbbra sem tudunk egy osztálynyi csoportot elszállásolni. Ebből adódóan az erdei iskolai programjaink megvalósítása nehézségekbe ütközik.

A mezőgazdasági támogatások a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak segítséget.

KEHOP pályázatok bonyolítása kapcsán 2016. év végén 886 millió Ft előleget kaptunk, mely nem került még maradéktalanul felhasználásra. 2018. év végén 1 068 419 e Ft EU-s pályázati maradvány realizálódott.

10.3 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 10.3. táblázat mutatja. Épületállományunk 2018-ban jelentősen gyarapodott egy Natura 2000 Látogató és Fogadóközponttal, amelyben méltó irodai elhelyezést nyert igazgatóságunk.

10.1. táblázat: Kiadások

		Eredeti előirányzet (Ft)	Teljesítés (Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	200 211 000	273 608 425
	Munkaadót terhelő járulékok	43 401 000	58 711 353
	Dologi kiadások	153 124 000	359 453 190
	Egyéb működési célú támogatások ÁH-on belülre	0	41 938 371
Felhalmozási kiadások	Egyéb felhalmozási célú kiadások	0	500 000
	Intézményi beruházási kiadás	7 189 000	463 006 504
	Felújítás	0	7 433 304
Kiadások összesen		403 925 000	1 204 651 147

10.2. táblázat: Bevételek

		Eredeti előirányzet (Ft)	Teljesítés (Ft)
Támogatások államháztartáson belülről	Működési	114 442 000	292 075 441
	Felhalmozási	0	98 600 030
Működési bevételek		70 000 000	181 845 541
Felhalmozási bevételek		0	6 300 785
Átvett pénzeszközök	Működési	0	19 455 703
	Felhalmozási	0	7 992 442
Központi, irányítószervi támogatás		219 483 000	327 497 987
Maradvány igénybevétele		0	1 401 336 366
Összes bevétel		403 925 000	2 335 104 295

10.3. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték (Ft)	Értékcsökkenés (Ft)	Nettó érték (Ft)
Immateriális javak	26 488 205	19 716 102	6 772 103
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	5 413 373 991	307 046 942	5 106 327 049
Befejezetlen beruházás	44 266 150	0	44 266 150

Gépek, berendezés, felszerelés, Járművek	779 483 270	505 506 038	273 977 232
Tenyészállatok	98 585 577	39 804 808	58 780 769

10.4. táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	1 638	6 772
Immateriális javak összesen	1 638	6 772
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4 664 755	5 106 327
Gépek, berendezések és felszerelések, Járművek	198 961	273 977
Tenyészállatok	43 179	58 781
Beruházások, felújítások	349 947	44 266
Tárgyi eszközök összesen	5 256 842	5 483 351
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mindösszesen	5 258 480	5 490 123

10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Vásárolt készletek	11 331	15 088
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	56 203	84 194
Növendék-, hízó és egyéb állatok	88 991	86 452
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök:	156 525	185 735

10.6. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	2	0
Információs Centrum	1	0
Kóstolóház	1	0
Vendégház	1	0
Látogatóközpont	3	1
Múzeum (Ság hegy)	1	0
Műemlék együttes	1	0

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Fedett kerékpártároló	1	0
Szociális épület	1	0
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	3	0
Szarvasmarha istálló	2	0
Natura 2000 fogadóépület	1	1
Játszóház	1	1
Strandfürdő épületegyüttes	1	1
Madárröpdé	2	0

10.7. táblázat: *Eszközök*

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	80	3
Terepjáró	15	0
Egyéb gépjármű	34	10
Motorkerékpár	0	0
Kerékpár	0	0
Vízi jármű	3	0
Videokamera	0	0
Digitális fényképezőgép	31	0
Hagyományos fényképezőgép	1	0
Spektív	7	0
Kézitávcső	37	0
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép (notebook)	73	1
Mobiltelefon	62	20

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Őriszentpéter: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) teljesen elvesztette. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2018-as évben sem tudtunk fogadni. Az erdei iskolai programot más fenntartásban lévő kereskedelmi szálláshely bevonásával tudtuk megoldani. Oktatóközpontunk 2018. júniusáig működött, ezidáig előadóterme több konferencia, természetvédelmi előadás, továbbképzés számára biztosított kulturált előadóteret. A központ szállásépülete mögött egy fedett kerékpártároló szolgálta az ide érkező csoportok kényelmét.

2018 nyarán igazgatóságunk kiköltözött a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont épületeiből. Ősszel megkezdtük a szállásépület bővítéssel egybekötött átépítését komfortos erdei iskolai szálláshellyé.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott 2018. júniusáig naprakész információt, majd a Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpontban működött az év további részében. Az iroda működtetése óta a nemzeti parki szolgáltatások keresettsége, kiejánlási lehetősége, a keretein belül üzemeltetett ajándékbolt forgalma egyértelműen megnőtt. A Tourinform Őrség 11.153 főt szolgált ki személyesen, telefonon, vagy e-mailben 2018-ban. Jó kapcsolatot ápolt a helyi turisztikai szolgáltatókkal. Aktívan vett részt a marketing és promóciós feladatok ellátásában.

Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont

Az első emeletén kialakított kiállítás négy termen keresztül mutatja be interaktív módon az őrségi élőhelyeket. Működésének kezdete óta év végéig 1.986 fő tekintette meg a kiállítást. A fogadóközpont udvarán kerékpártároló és pihenő padok biztosítják a látogatók kényelmét.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A központ mellett található arborétumban madárvédelmi mentőközpont működik: sérült vagy elárvult madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. A látogatószám összesen 6.291 fő volt, ebből 4.923 fő fizető és 1.368 fő ingyenes. A Bechtold István Látogatóközpont egész éves üzemeltetését, karbantartását 2018-ban is elvégeztük. (Ezt a feladatot elsősorban az Észak-vasi Területkezelési Osztály végzi.)

11.1.2 Tanösvények

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő tanösvények:

- Rezgőnyár Tanösvény
- Sárgaliliom Tanösvény
- FÜRGE Cselle Tanösvény
- Szomoróczy Tanösvény
- Szala menti Tanösvény
- Felsőszeri Tanösvény
- Körtike Tanösvény
- Hármashatár Tanösvény
- Rába-menti Tanösvény
- Nyugati Pont Tanösvény
- Rókagomba Tanösvény
- Áfonyás Tanösvény
- Malomgát Tanösvény
- Tőzegmohás láprét Tanösvény
- Védett növényeket bemutató Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Madárvédelmi Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Búbos cinege Élményösvény (Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont)
- Sághegyi Tanösvény (Sághegyi TK)
- Geológiai Tanösvény (Sághegyi TK)
- Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény
- Dobogó-erdő Tanösvény

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2018-as évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban. Ez évi látogatószámunk 32.761 fő, ebből 29.948 fő fizetős és 2.813 fő ingyenes volt. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes 2018-ban is a térség leglátogatottabb bemutatóhelyeként működött, az odaérkezőket felkészült, váltott műszakban dolgozó szakvezetők várták. A Pityerszeren tartott rendezvényeink, foglalkozásaink (tökmagolajútés, őrségi kerekperccs sütés, íjászkodás, mézeskalács díszítés, kincskereső játék, népi játszóház) jelentősen hozzájárultak a látogatószám növekedéséhez. A műemlékegyütteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket bérleményként üzemeltettük. A műemlékegyüttes területét és teljes környezetét egész évben karbantartottuk. A műemlékegyüttes területén a családbarát szolgáltatások biztosítását a Pityerke játszótér szolgáltatta, valamint folytatódott a természetismereti és népi hagyományok ökoaktív élményközpontjának létesítése is. A műemlékegyüttes területén lévő „Élet a kaszálógyümölcsösben” interaktív tanösvény és az éjszakai életet bemutató kiállítás a természetismereti szemléletformálásban töltött be fontos szerepet. A műemlékegyüttestől ebben az évben külön rendszeresített túrák indultak az eurázsiai vadlovak és az európai bölények bemutatására is. Ezek a túrák az egyéb Pityerszeren igénybe vehető kiegészítő szolgáltatásokkal kombinálva sok csoport komplex megismerési igényét szolgálták.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum néhány éve történt teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. A munkaerőhiány miatt néhány hónapig zárva tartó bemutatóhely látogatószáma 964 fő volt.

Ökoturisztikai Információs Centrum

A ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül 2013-ban elkészült és átadásra került az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egységének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. A 2018-as évben az épület számos környezeti nevelési, szemléletformálási eseménynek adott otthont. Elsősorban a helyi, Apátistvánfalván működő általános iskola tanulói, valamint a határ menti szlovéniai, magyar tannyelvű iskolák diákcsoportjai vették részt a természetismereti foglalkozásokon, illetve a vendvidéki szakvezetési túszerű kiindulópontjaként funkcionált.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza)

A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálja a természettudományi és turisztikai információkat. 2018-ban a bemutatóhely április 1-től november 4-ig a hét minden napján nyitva tartott. A látogatószám 2018-ban 5.052 fő volt, ebből 4.463 fő fizetős és 589 fő ingyenes volt. A Lápok Háza szemléletes kiállításának megtekintését a Tőzegmohás láprét tanösvényen a lápi életközösséget bemutató szakvezetések, és a Szőce-patak makrogerinctelen faunájának vizsgálata egészítette ki.

11.1.4 Erdei iskolai bázishelyek

Az erdei iskolai bázis felújítás alatt áll, várhatóan 2019 nyarán kerül átadásra.

11.1.5 Szálláshelyek

Keserűszeri Vendégház és sátorozóhely

A Keserűszeri Vendégház 4 db négyágyas szobával, illetve a vendégház udvarán 30 fős sátorozóhellyel és a hozzá tartozó vizesblokkal, konyhával várta 2018-ban is vendégeit. A vendégházban 186 fő szállóvendégünk volt, összesen 541 vendégéjszakát töltöttek el a szálláshelyen. A sátorozó helyet 485 fő vette igénybe, összesen 973 vendégéjszakát eltöltve.

11.1.6 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont

2018. júniusában nyitottuk meg Igazgatóságunk új látogatóközpontja. Az Őriszentpéter központjában lévő épületegyüttes fogadóközpontjának földszintjén kapott helyet a Tourinform Őrség iroda és a nemzeti park ajándékboltja, kávézója. Az első emeletén kialakított kiállítás négy termen keresztül mutatja be interaktív módon az őrségi élőhelyeket. Az épület második emeletén egy kutatószoba, női, férfi öltöző és egy közösségi terem kapott helyet, ahol a kisebb létszámú óvodás, iskolás csoportok számára tartottunk természetismereti foglalkozásokat. A fogadóközpont udvarán kerékpártároló és pihenő padok biztosítják a látogatók kényelmét. A

látogatóközpontban kapott helyet a működési területünk Natura 2000 területeit bemutató kiállítás és az igazgatóság adminisztratív központja is.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Szakvezetési túrák, speciális túrák

A 2018-as esztendőben 3.479 fő vett részt szakvezetéseinken. Ezek közül a speciális természetismereti túráinkon vettek részt a legtöbben, ahol szakvezetőink egy-egy aktuális természeti látványosságra hívták fel a figyelmet. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak.

11.2.2 Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

A **nyílt napok**, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság környezeti nevelési, ökoturisztikai tevékenységében elsősorban nyílt túrákat jelentettek a 2018-as évben. A nyílt túrák célja egy-egy élőhely, faj vagy fajcsoport népszerűsítő bemutatása volt, fókuszba helyezve természetvédelmi jelentőségét. 2018-ban nyílt túráinkon 694 fő fizetős és 569 fő ingyenesen vett részt.

A 2018-as évben először hirdettük meg a Széll Kálmán majorban a családi nyílt napot, amelyet nagy érdeklődés övezett. A program célja az volt, hogy megismertessük az érdeklődőkkel állattenyésztési, génmegőrzési programunkat. Az év többi napján nem látogatható majorságban testközelből találkozhattak a gyermekes családok a nagytestű legelő állatainkkal, valamint néhány egyéb kisebb háziállatot is bemutattunk.

A **jeles napok** alkalmával a 2018-es évben elsősorban az általános iskolás korosztály szemléletformálását céloztuk meg. Ilyen kiemelt alkalmat jelentett a Víz Világnapja, a Föld Napja és a Madarak és Fák Napja is. Ezen jeles napok alkalmából a térségi iskolákkal való együttműködés alapján több állomásos természetismereti vetélkedőjátékot szerveztünk, illetve segítettük az iskolák témaheti programjának megvalósítását. Madarak és Fák Napján a térségi óvodáknak is segítettünk színesebbé tenni környezeti nevelési programjaikat.

A Madarak és Fák Napján az óvodás és általános iskolai korosztály mellett a hétvégén a családok szemléletformálására helyeztük a hangsúlyt. Ez nyilvánult meg immár hagyományosan az Írottkö Naturparkkal közösen szervezett „Miénk itt a rét” többnapos programnál is.

A **saját szervezésű rendezvények** fő helyszínéül a leglátogatottabb bemutatóhelyünk kínálkózott a Szalafő-Pityerszeren lévő Őrségi Népi Műemlékegyüttes. A festői, mozaikos táj által körülölelt műemlékegyüttes infrastruktúrájával, tájképi adottságaival a rendezvények ideális helyszínét jelentette a 2018-es esztendőben is. Bár a hagyományos, népi műemlékegyüttes szelleméhez illő ünnepek (Húsvét, Pünkösd) jó alkalmat kínálnak a vendégek számára tartalmas rendezvények szervezésére, a 2018-as évben a kedvezőtlen időjárás miatt a húsvéti rendezvényünk helyszíne a szőcei Lápok Háza lett. A műemlékegyüttesnél a kiegészítő rendezvényelemek mellett (őrségi kerek perccs sütés, tökmagolajjütés, játszóház, íjászat, mézeskalács díszítés, kincskereső játék) a fő hangsúly a táj, a környező természeti értékek, a házi és legelő állatok bemutatására épült. Az eurázsiai vadlovak, az európai bölények bemutatása egyre népszerűbb programnak bizonyult a kaszáló gyümölcsösök élővilágának bemutatása, a háziállatok megismerése mellett. Az Őrség több településével közösen szervezett Őrségi Tökfesztivál kétségkívül a leglátogatottabb rendezvényként írható le. Ez a rendezvény jó példája a nemzeti parki

szerepvállalással megvalósított vidékfejlesztés, a helyi turizmusfejlesztés és a természetvédelmi célok összehangolásának. A XIV. Őrségi Tökfesztiválon (2018.09.28-30.) Igazgatóságunk standot állított az inváziós növényfajok ismertetése céljából. A lakosság informálása, valamint a környezeti nevelés az inváziós fajok témakörében kiemelten fontos és szükségszerű, hiszen terjedésükben gyakran játszik szerepet az indirekt terjesztés, ugyanis a lakosság nem ismeri fel a fajok károkozását az őshonos ökoszisztémákban.

A saját szervezésű rendezvények sorába illeszkedik az Őrségi Lepkekaland is, mely a szakmai vonulat mellett egyre erőteljesebben célozza meg az iskolai csoportok számára szervezett programrészeivel a szemléletformálás területét is. A családi lepke nap nyilván a családok főszereplésével, a természetismereti alapú tartalmas hétfégi kikapcsolódási lehetőségek között kínál vonzó alternatívát.

11.2.3 Erdei iskolák, erdei óvodák

Erdei iskolai szállásunk ebben az évben sem tudott üzemelni, hiszen férőhelyeit irodai helyhiány miatt kénytelenek voltunk megszüntetni. Mivel irodáinkat a nyár elején új helyre költöztettük, pályázati támogatásból ősszel megkezdtük a szálláshely komfortnövelő célú bővítési munkálatait.

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az Igazgatóság egész évben folyamatosan ellátta a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat. Jó kapcsolatot ápoltunk a helyi óvodákkal, térségi általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel. Az iskolák részére sok esetben terepi helyszínt, valamint szakmai segítséget nyújtottunk a tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. Igény esetén előadásokat, valamint foglalkozásokat tartottunk a természetismeret és a természetvédelem témaköréhez kapcsolódóan. 2018-ban is tartottunk madárgyűrzési bemutatót a Pöttömsziget Óvodában, a Katica Óvodában és az Őriszentpéteri Körzeti Általános Iskolában. A Csillagséták nemzeti parkjainkban, a Víz Világnapi rendezvények és az éjszaka állatait bemutató programunk egyaránt népszerűeknek bizonyultak.

A nemzeti park területén lévő általános iskolákban téli előadásokat, terepi foglalkozásokat tartottunk, a szaktanárokkal egyeztetett időpontokban. Ezek célja az iskola közvetlen környezetében lévő természeti értékek fókuszba állítása, a természetvédelem népszerűsítése, a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak bemutatkozása, tevékenységük megismertetése volt.

Együttműködési megállapodások, természetismereti vetélkedőprogramok keretében az alábbi iskolák és óvodák környezeti nevelési munkáját segítettük:

- Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Felsőszölnök
- Körzeti Általános Iskola Őriszentpéter
- Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda
- Kölcsey utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Körmend
- Pankasz, Kistrákos, Viszák Általános Iskolája és Óvodája
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Széchenyi István ÁMK Általános Iskola, Nádasd
- Somogyi Béla Általános Iskola, Körmend
- Magyarlak – Csörötnek Általános Iskola és Óvoda
- Zalalövői Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Pöttömsziget Óvoda és Egységes Óvoda - Bölcsöde Bajánsenye
- Katica Óvoda Őriszentpéter

- Zalalövői Napközi Otthonos Óvoda
- Kétnyelvű Általános Iskola Pártosfalva (Szlovénia)
- Izsák Imre Általános Iskola Zalaegerszeg
- Rábagyarmati Általános Iskola

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpont munkatársai 2018-ban 14 alkalommal tartottak madárbemutatót megszerezte.

2018 májusában immár tizenegyedik alkalommal került megrendezésre a Miénk itt a rét! a kőszegi Alsó-réten, mely hagyományosan Vas megye leglátogatottabb természetvédelmi rendezvénye. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesülettel közösen megrendezett iskolai és óvodai, illetve családi vetélkedőnek ezúttal 836 látogatója volt. A rendezvénnyel 2018-ban elnyertük az Év Ökoturisztikai Élménye Díjat „Élmény a helyiakkal” kategóriában.

A Kőszeg melletti víztározónál tartott tavaszi és őszi madármegfigyelő programokon mintegy 200 érdeklődő vett részt.

A környezeti nevelési feladatok ellátása terén, csakúgy, mint az ökoturizmus területén a 2018-as évben is a létszámhiány jelentette a legfőbb problémát. A feladatellátás a közmunkaprogram megszűnésével még inkább erőn felüli teljesítményt igényelt a turisztikai szezon közepén. A szakvezetésekben bővelkedő időszakokban már nemcsak az esetenkénti őrszolgálati segítség igénybevételére volt szükség, hanem a Természetmegőrzési Osztály és az Erdészeti és Üzemeltetési Osztály segítségét is kérnünk kellett.

Így a Víz Világnapja alkalmából 120 szentgotthárdi iskolás tanulónak szerveztünk akadályversenyt.

25 fő őriszentpéteri kisiskolásnak tartottunk előadást a kétéltűekről.

Majorságunk családi nyílt napja előtti pénteken 26 óvodás és 19 iskolás ismerkedhetett legelő állatainkkal. A családi napon 250 fő vett részt.

A „Madarak és Fák Napja” alkalmából 208 zalalövői, 83 nádasdi, 25 bajánsenyei és 58 apátistvánfalvai iskolásnak és 160 körmenői óvodásnak szerveztünk akadályversenyt.

Körmenőn az Olcsai–Kiss Zoltán Általános Iskolában a Föld Napja alkalmából két előadást tartottunk 100 diák számára.

124 fő rábagyarmati, a zalalövői és a csákánydoroszlói általános iskolásoknak tartottunk foglalkozást.

Az Őrségi Lepkekaland akadályversenyen a Csákánydoroszlói Általános Iskola 160 diákja, valamint az őriszentpéteri óvoda 40 kisgyermek vett részt. Az eredményes szereplésért a nyertes csapat 36 fővel a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban tölthetett el jutalomkirándulást.

2018-ban Natura 2000 fotó- és rajzpályázatot is hirdettünk. A fotópályázatra 4 fő adta le pályaművét, a rajzpályázatra pedig 85 alsós diák jelentkezett Vas megye 7 iskolájából. Összesen 36 nyertes vehette át jutalmát a díjkiosztó rendezvényen.

11.2.5 Kiadványok

Igazgatóságunk a 2018-as évben 4-féle kiadványt jelentetett meg két nyelven.

- 5 kihagyhatatlan látnivaló az Őrségi Nemzeti Parkban (8000 db magyar és 1800 db angol)
- Aktívan a zöldben (8000 db magyar és 1800 db angol)
- 6 kihagyhatatlan ritkaság az Őrségi Nemzeti Parkban (8000 db magyar és 1800 db angol)

- Natura 2000 területeket bemutató hálózat az Őrségi Nemzeti Parkban (300 db magyar és 300 db angol)
- Harmónia – Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság lapja (magyar nyelven, 11 000 példányban terjesztve a nemzeti park valamennyi háztartásába).

11.2.6 Látogatóstatistika

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

2018-ban a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban júniusig működő Tourinform Őrség iroda látogatottsága 2.211 fő volt.

Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont

A 2018. júniusától működő új látogatóközpontot összesen 8.942 fő kereste fel. Ebből az épületben létrehozott kiállítást 1.986-an tekintették meg.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: normál jegyből 4.242 darabot, családi jegyből 681 darabot váltottak, így a fizetős látogatók száma 4.923 fő volt. Ingyenesen 1.368 fő látogatta az intézményt, így összesen 6.291 fő látogatót regisztráltunk 2018-ban.

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatóinak száma: 14.291 fő felnőtt, 15.657 fő diák és nyugdíjas, így 29.948 fő belépőjegyet vásárló látogatta a múzeumot. Az ingyenes látogatók száma 2.813 fő volt. 2018-ban így mindösszesen 32.761 főt regisztráltunk. Az újonnan bevezetett gyermek és családi foglalkozások népszerűek voltak, beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. Az év folyamán nagy népszerűségnek örvendtek Pityerszeren a háziállatok, az eurázsiai vadlovak és az európai bölények.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum látogatószáma június 30-ig 344 fő felnőtt és 580 fő diák és nyugdíjas volt, ingyenesen 40 fő tekintette meg. Június 30. után az üzemeltetést Celldömölk Város Önkormányzata végzi.

Szakvezetés, garantált túrák

Szakvezetést 2.216 fő, garantált túrát 1.263 fő vett igénybe, így szakvezetéseinken 3.479 fő látogató volt. Az előzetesen bejelentkező csoportok mellett több tematikus garantált túrát is meghirdettünk, melyre nagy érdeklődés mutatkozott nemcsak a turisták, de a helyiek esetében is. Ezen túrák egy részét a természetvédelmi őrszolgálat segítségével valósítottuk meg.

Fotóstúrák

2018-ban az Őrségi Lepkekaland programsorozat részeként hajnali fotóstúrát is hirdettünk, melyen 11 fő felnőtt és 4 elszánt gyermek vett részt. Volt aki csak a fajismeretét bővítette, volt aki kompakt és volt aki tükörreflexes géppel örökítette meg a lencse elé kerülő pihenő, harmatcseppes nappali lepkéket, vagy a varázslatos hajnali, napkelte természeti jelenségeket.

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény

2018-ban a nyílt napok, jeles napok résztvevői (1367 fő) általában óvodások, iskolások, így e szemléletformálást célzó szolgáltatások ingyenesek. A saját szervezésű rendezvényeink (Húsvétváró, Pünkösödölő, Miénk itt a rét!, Magyar Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkekaland, Őrségi Tökfesztivál) általában a turisták által látogatottabb hétvégékhez, ünnepekhez kötődtek. Ezeken a rendezvényeken, napokon mindösszesen 6.692 fő résztvevőt regisztráltunk.

Erdei iskolai program

A szálláshelyünk megszüntetése miatt nem volt erdei iskolás csoportunk.

Kiállítás, előadás, rendezvények

Az Őrségi Nemzeti Parkot bemutató, illetve természetvédelemi témájú előadást összesen 1150 főnek tartottunk, ebből 287 fő fizetős érdeklődő volt.

Kézműves foglalkozások

Kézműves foglalkozást az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél összesen 2385 főnek tartottunk. Ebből íjászkodást 456 főnek, mézeskalács díszítést 937 főnek, hagyományos tökmagolaj sajtolást 270 főnek, Őrségi kerek perccel sütetést 89 főnek, kincskereső játékot 318 főnek. 315 fő pedig ingyenes kipróbálhatta a népi játékokat.

Keserúszeri Vendégház

A Keserúszeri Vendégház 16, a sátorozó hely 30 fős kapacitásával elsősorban családoknak, baráti társaságoknak, kerékpáros, és bakancsos turistáknak, nyári táborozóknak jelentett ideális szálláslehetőséget. A látogatók zömét a 2018-as évben a családok és a kerékpáros vándortáborosok jelentették. A Keserúszeri Vendégházban 230 fő szállt meg, 575 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2,5 volt. A sátorozó helyen 485 fő szállt meg, 973 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2 volt. 2018-ban az összes szállóvendég 715 fő volt, akik 1548 vendégéjszakát töltöttek nálunk

Bemutatóhelyeink látogatottsága				
Bemutatóhely neve		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
1	Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont (Tourinform Őrség, előadás) – 2018.június 30-ig	0	2211	2211
2	Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpont (Tourinform Őrség, kiállítás) – 2018. július 1-től	1527	7415	8942
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4923	1368	6291
3	Őrségi Népi Műemlékegyüttes	29948	2813	32761
4	Sághegyi Múzeum (2018. június 30-ig)	924	40	964
5	Lápok Háza	4463	589	5052
Regisztrált látogatók összesen:		41785	14436	56221

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői				
Ökoturisztikai szolgáltatások		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
Szakvezetési túra, nyílt túra		2458	1021	3479
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény		4474	1729	6203
Erdei iskolai program		0	0	0
Természetvédelmi táborok		0	0	0
Fotóstúrák		0	15	15
Egyéb:	Kiállítás, előadás, rendezvények	287	863	1150
Egyéb:	Kézműves foglalkozások	2070	315	2385
Regisztrált igénybevevők összesen:		9289	3928	13217
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
Szállóvendégek száma (fő)		715		
Vendégéjszakák száma (éj)		1548		

11.3 Társadalmi kapcsolatok

Igazgatóságunk 2018-ban is folytatta a 2017-ben megkezdett intenzív és kezdeményező kommunikáció megvalósítását. Célunk, hogy széles körben ismertté tegyük a nemzeti park és Vas megye természeti értékeinek megőrzése terén folytatott erőfeszítéseinket, hírt adjunk eredményeinkről, betekintést engedjünk munkánk érdekes pillanataiba, minél több látogatót vonzzunk rendezvényeinkre, bemutatóhelyeinkre és végső soron minél többeket magunk mellé állítsunk az eredmények alapján megvalósult.

Honlapok és facebook oldalak

Átlagosan heti gyakorisággal jelentetünk meg a honlapjainkon új híreket, és azok készítésébe az igazgatóság minden szervezeti egységét bevonjuk. Ugyanezeket a híreket a közösségi

médiában is megjelentettük, ennek köszönhetően 2018-ban 6053-ról 7628 főre nőtt követőink száma. Oldalkedvelésink száma 7636 volt.

Igazgatóságunk a 2018-as esztendőben is több honlapot gondozott. Két saját fenntartású honlapunk a www.orseginemzetipark.hu, az www.orseg.info, melyekre egész évben folyamatosan felkerülnek az aktuális információk (szakmai hírek, rendezvények, aktuális túrák, kiállítások, akcióprogramok), továbbá az érdeklődők betekintheznek a védett természeti területek, a gyakorlati természetvédelem, a kutatás, a monitoring, az agrár-környezetgazdálkodás, a projektek és az ökoturizmus témakörökben felhelyezett anyagokba. Az orseg.info betöltve célját előrevivő módon teremti meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szakmai koordinációjával a nemzeti parki kistájak turisztikai összefogását, ezáltal hatékonyan járulva hozzá a helyi turizmusgazdaság élénkítéséhez.

Az igazgatósági honlapokon szereplő információk frissítését az egyes osztályok jelzése alapján az Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály kijelölt dolgozója, illetve a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapjának frissítését ott szolgálatot teljesítő kolléga végezte.

Turisztikai szakkiállítások, vásárok

A budapesti Utazás Kiállítás 2018 vásáron, egy standon jelentünk meg, a nemzeti parkok központi standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Sopronban és az Őrségi Vásáron, Őriszentpéteren.

Ezen kívül Bükön két rendezvényen is képviseltük az Őrségi Nemzeti Parkot, a Gyógy- és Bornapokon, illetve a Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozóon.

Megjelenéseink szervesen illeszkedtek mind az igazgatóság közvetlen, mind a térségi turizmusban kitűzött közvetett céljaihoz. A közvetlenül az egyes kiállításokon regisztrálható konkrét foglалásokon kívül, másodlagos hozadékként nyugtázható a régiós és országos, határmenti szakmai szervezetekkel való együttműködési kapcsolatok ápolása, kiterjesztése, illetve a természetvédelemi orientációjú bemutatás, a nemzeti parki attrakciók népszerűsítése. Megjelenéseink hozzájárultak a nemzeti parkba érkező látogatók számának megőrzéséhez, bizonyos kiejánlott szolgáltatásoknál (speciális természetismereti programok, hosszú hétvégére időzített szakvezetéssel egybekötött programok) a növekedéshez.

Egyéb kommunikációs csatornák

2018-ban második alkalommal jelentettünk meg saját újságot. A Harmónia címen, 11.000 példában megjelent lapot a nemzeti park minden háztartásába eljuttattuk. Az újság kedvelt a lakosság, a látogatók és a döntéshozók részéről is, következő száma 2019. tavaszán jelenik meg.

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk, hogy a legjobb reklám a személyes pozitív élmény.

A 2014-ben megalakult Vas Megyei Turizmus Szövetség szakmai munkájában az adott szakterületet irányító osztályvezető által aktívan részt vállaltunk, ezáltal segítve elő a nemzeti parki és a megyei fejlesztések összhangját elsősorban az aktív és szelíd turizmus területén.

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe napilap
- Rábavidék térségi hetilap
- Greenfo – honlap
- Körmendi Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Magyar Katolikus Rádió
- Muravidéki Rádió
- A régió rádiója mr6
- Credo Rádió
- GOTTHÁRD TV
- PORABJE szlovén nemzetiségi hetilap
- Kőszeg és Vidéke

A következő médiumokban jelentünk meg:

- MTV1
- DUNA TV
- Life TV
- Szombathelyi TV
- Körmend Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Sopron Rádió
- Frisss FM
- Vas Népe
- Magyar Nemzet
- Magyar Hírlap
- Kőszeg és Vidéke
- Greenfo
- Természetbúvár
- Turista Magazin
- Turizmus Trend
- FigyelőNet
- Fesztivál Kalauz
- Programturizmus
- Erdeiprogramok.hu

11.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a 2018-as évben újabb Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot írt ki, amelynek eredményeképpen a következő 4 pályázó 11 db terméke kapta meg az elsimerést:

- Galambos Gyula (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - gesztenyeméz
- Gyenes Csilla Mária (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - mézes gesztenyekrém, mézes csipkelekvár, mézes kormin szőlő szörp

- Manufaktúra Kulináris Zrt. - őrségi Szent György lány kecskesajt család, őrségi Szent György félkemény kecskesajt család, őrségi félkemény tehénsajt
- Németh Anita Eszter - gomolya sajt, trappista sajt, parenyica sajt, túró

Védjegyseink:

Termelők, és termékeik:

Batha Pál - Kormin szőlő pálinka

Zaicz Tibor - Fűszeres kecskesajt, fűszeres tehénsajt

Kovács-Mesterházy Viktória - Fűszeres almalekvárok

Köcöle Kft. - Őrségi dödölle

Galambos Gyula (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Fenyőrügyes erdei harmatméz; erdei harmatméz; Vendvidék íze vegyes virágméz; virágoros, propoliszos mézkrém, gesztenyeméz

Gyenes Csilla Mária (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Mézes cseresznyedzsem, szilvalekvár, mézes gesztenyekrém, mézes csipkelekvár, mézes kormin szőlő szörp

Kovács-Mesterházy Viktória - fűszeres cseresznye lekvár, vaníliás cseresznye lekvár, fahéjas meggy lekvár

Manufaktúra Kulináris Zrt. - őrségi Szent György lány kecskesajt család, őrségi Szent György félkemény kecskesajt család, őrségi félkemény tehénsajt

Németh Anita Eszter - gomolya sajt, trappista sajt, parenyica sajt, túró

Virág Nikoletta - Mentás csalánszörp, málnaszörp, eperszörp

Szálláshely szolgáltatás:

Ferencz Porta - falusi szálláshely

Kétvölgy Vendégház - falusi szálláshely

Antik Vendégház - falusi szálláshely

Kosbor Panzió - kereskedelmi szálláshely

Fazekasok:

ifj. Albert Attila – hagyományos kézi korongozással készített termékek

ifj. Cseke János – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Kovács Erika – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Vörös Gábor – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Zsohár Gyula – hagyományos kézi korongozással készített termékek

11.4 Tervezett fejlesztések (2019)

A 2019-es év ökoturisztikai munkájának fókuszában a fejlesztés alatt álló turisztikai infrastruktúra szakszerű üzemeltetési feltételeinek megteremtése, az átadott új infrastrukturális létesítmények professzionális üzemeltetése áll.

- a Natura 2000 Szemináriumi Központ (erdei iskola) személyi feltételeinek, üzemeltetési rendjének kimunkálása, napi szintű üzemeltetése;
- a határon átnyúló szlovén-magyar Green Exersice projekt szakmai munkálataiban való közreműködés;
- a határon átnyúló osztrák-magyar PaNaNet projekt szakmai munkálataiban való közreműködés, kiemelten a 2019 tavaszán átadandó Természetismereti és népi hagyományok ökoaktív élményközpontja üzemeltetési feltételeinek megteremtése, az új kínálati elem beillesztése az Őrségi Népi Műemlékegyüttes kínálati rendszerébe;
- A KEHOP keretein belül a Csákánydoroszlóba tervezett fogadóközpont, kikötő és

kerékpárkölsönző tervezési munkálataiban való szakmai közreműködés.

E mellett nagy hangsúlyt fektetünk a nemzeti park természetvédelmi céljait szolgáló térségi, turisztikai kapcsolatok kiterjesztésére, a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésére. Az orseg.info honlap további népszerűsítésére, a költséghatékony marketingelemek fokozott használatára.

A nemzeti parki védjegyes termékek további népszerűsítése, újabb kiírás sikeres végig vitele és a helyi termelők termékeinek helyi szolgáltatáscsomagokba integrálása is a kiemelt célok közt szerepel.

11.5 Együtműködési megállapodások

- Szent István Egyetem Környezettudományi Intézet
- Nyugat–magyarországi Egyetem
- Roth Gyula Erdészeti, Faipari Szakközépiskola és Kollégium Sopron
- Körmendi Rendészeti Szakközépiskola
- Körzeti Általános Iskola Óriszentpéter
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Órallók Alapítvány
- Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Egyesület
- Vas Megyei Turizmus Szövetség

11.6 Fontosabb események

- Március 8-án nemzeti parkunk megjelent a Varázslatos Magyarország gáláján.
- Március 17-én, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban „Bemutatkozik Tilda, a vándorsólyom” címmel madárbemutatót tartottunk.
- Március 24-én a Kőszeg melletti Abért-tónál „Megjöttek a madarak” elnevezésű madármegfigyelési programot szerveztünk.
- Április 20-án részt vettünk a Földművelésügyi Minisztérium szervezésében megvalósuló „Föld Napja” című rendezvényen, Budapesten.
- A csillagos égbolt programsorozat keretében 2016. április 14-én a Hegyháti Csillagvizsgálóban szerveztünk előadást, majd az esti órákban éjszakai csillagsétán vehettek részt az érdeklődők.
- Április 28-án „Szemtől szemben a baglyokkal” elnevezésű programot szerveztünk a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban.
- Május 6-án családi nyílt napot szerveztünk igazgatóságunk Széll Kálmán majorjában.
- Május 11-12-én tizedik alkalommal rendeztük meg a „Miénk itt a rét – Madarak és Fák Napja” elnevezésű programot Kőszegen.
- Részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén május 25-27. között Sopronban.
- Részt vettünk a június 17-én szervezett Hármashatár találkozón Felsőszölnökön.
- Képviseletünk nemzeti parkunkat, illetve óriszentpéteri túravezetést tartottunk az Órségi Vásáron június 23-24-én.
- Június 23-án Kőszegen Gólya Road Showt szerveztünk.
- Igazgatóságunk Natura 2000 Látogatóközpontjának és irodaépületének átadó ünnepségét szerveztük június 29-én.
- Szlovén és magyar résztvevő csapatokkal Parasztoimpiát szerveztünk június 30-án Óriszentpéteren.

- Július 12-én madárbemutatót szerveztünk a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban „A levegő urai” címmel.
- Július 19-én természetismereti játékokkal, családi programokkal részt vettünk a büki Gyógy-Bor Napokon, majd július 27-én a Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozó szintén Bükön.
- Augusztus 16-án „A sötétség vadászai” címmel madárbemutatót szerveztünk a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban.
- Október 6-án az Állatok Világnapja alkalmából a Kőszeg melletti Abért-tónál „Búcsúznak a madarak” elnevezésű madármegfigyelő napot szerveztünk.
- Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a Húsvétváró, a Pünkösödölő, az Őrségi Lepkekaland és az Őrségi Tökfesztivál rendezvényeket szerveztük.
- Október 15-19-ig a Pananet+ projekt keretében szakmai kirándulást szerveztünk a projektben résztvevő nemzeti parkok, natúrparkok, tájvédelmi körzetek munkatársainak, kistermelőinek, ökoturisztikai szolgáltatóinak az olaszországi Emilia-Romagna tartományba.
- A Táj Nemzetközi Napja alkalmából október 20-án Orfaluban szerveztünk túrát.
- Igazgatóságunk adott otthont október 24-26. között az Ökoturisztikai Szakmai Napoknak.
- November 16-17 között részt vettünk Budapesten a Magyar Természettudományi Múzeumban a „Földikutyá Gála és Forgotag” rendezvényen.
- November 23-án tartottuk a Natura 2000 rajz- és fotópályázat ünnepélyes díjátadóját.

11.6.1 Időszaki kiállítások, előadások

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban 6 előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2018.02.15.	Dr. Markovics Tibor – Kőszeg híres madarása Bechtold István	100
2018.03.01.	Az év természetfotósa 2017 kiállítás megnyitó Széll Antal – Amerre a madarak járnak	40
2018.04.04.	Kércz Tibor – Természetes szépségek kiállítás	50
2018.05.17.	Garai Cintia – Bonobókat filmeztem Kongóban	20
2018.09.26.	Keszei Balázs – A Biblia növényei és körülöttünk élő rokonaik	30
2018.10.18.	Simon Attila – Amit lát mindenki és nem lát senki	80
2018.11.15.	Vácz Miklós – Expedíció a turul sólyom hazájában	40
2018.11.19.	Foltvarró kiállítás	40
Összesen:		400

11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István / Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont / Natura 2000 Látogatóközpont	3	150 / 80 / 80	Közepes / Közepes / Kiváló.
Múzeum (szabadtéri)	1	150	A folyamatos állagmegóvó karbantartás ellenére romló.
Tanösvény	13	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.

11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépület	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A		Közepes, korszerűsítésre szorul. 2018. júniusáig működött irodaként, jelenleg felújítás alatt áll.	
Natura 2000 Látogatóközpont	9941 Óriszentpéter, Városszer 57.		Kiváló, új. 2018. júliusától működik.	
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	16	Közepes, korszerűsítésre szorul.	9,84
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	8,88
Bechtold István Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja		Jó, újszerű	

11.3. táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	150	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázzák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.04.: H-V: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: H-V: 10.00-18.00
A Sághegy, az idők tanúja	80	Interaktív kiállítás a Sághegy múltjáról és értékeiről	Szezonális 04.15-10.15.: Sze-P: 12.00-18.00, Szo-V: 10.00-18.00
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	80	Ehető és mérges gombák az Őrségben. (2018. júniusig)	minden munkanap 8.00-16.30 között
Natura 2000 kiállítás	80	Élőhelyek és életközösségek az Őrségben.	egész évben, nyitva tartás szerint
Lápok Háza	30	A lápok titokzatos világát mutatja be.	04.01-05.31.: H-V: 10.00-16.00, 06.01- 08.31.: H-V: 10.00- 17.00, 09.01-11.04.: H-V: 10.00-16.00

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont.

11.4. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Chernel-kerti Tanösvény	Kőszeg	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Búbos cinege Élményösvény	Kőszeg	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Csillaghúr Tanösvény	Kőszegi TK	4 km	természetismereti	Írottkö Natúrparkért Egyesület	készült, elfogyott
Királyvölgyi Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Kőszeg Város Önkormányzata	készült, elfogyott
Sághegyi Tanösvény	Sághegyi TK	200 m	természetismereti	ÖNPI	
Geológiai Tanösvény	Sághegyi TK	600 m	természetismereti	ÖNPI	
Rezgönyár tanösvény	Óriszentpéter	300 m	botanikai	ÖNPI	készült, elfogyott
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6,2 km	természeti-kulturális	ÖNPI	készült, elfogyott
Töllös tanösvény	Szentgyörgyvölgy	2,5 km	erdészeti-botanikai	Értékeinkért Alapítvány	készült, elfogyott
Szala – menti tanösvény	Szalafő-Óriszentpéter	3,8 km	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott
Körtike tanösvény	Szalafő	6,2 km	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott
Felsőszéri tanösvény	Szalafő	1,7 m	néprajzi	ÖNPI	készült, elfogyott
Fürge cselle tanösvény	Kercaszomor	3,2 m	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3 km	kultúrtörténeti	ÖNPI	készült, elfogyott
Hármashatár tanösvény	Felsőszölnök	4,7 km	természetismereti	ÖNPI	
Rába-menti tanösvény	Alsószölnök	5,2 km	természetismereti	ÖNPI	
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2,2 km	természetismereti	ÖNPI	
Rókaomba tanösvény	Apátistvánfalva – Orfalu	3 km	természetismereti	ÖNPI	
Áfonyás tanösvény	Orfalu	5,1 km	természeti-kulturális	ÖNPI	
Malomgát tanösvény	Órimagyarósd	4 km	természetismereti	ÖNPI	
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ÖNPI	
Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény	Szalafő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Dobogó-erdő tanösvény	Horvátnádajla-Dobogó-erdő	2 km	természetismereti	ÖNPI	
Égig érő tanterem tanösvény	Apátistvánfalva	5 km	természetismereti	Általános Iskola Apátistvánfalva	
Hársas tanösvény	Szentgotthárd, Hársas – tó	1 km	természetismereti	Szentgotthárd Város Önkormányzata	
Réti orchideák tanösvény	Kétvölgy	6 km	természetismereti	Kétvölgy Község Önkormányzata	
Oszkói Tanösvény	Oszkó	5 km	természetismereti, kultúrtörténeti	Oszkói Hegypásztor Kör	
Ciklámen tanösvény	Kőszegi TK	4,5 km	természetismereti	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Írottkő tanösvény	Kőszegi TK	2 ,m	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Óriások útja tanösvény	Kőszegi TK	7 km	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Halismereti Tanösvény	Kőszeg	800 m	természetismereti	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Sebes Pisztráng Tanösvény	Lukácsháza	3,2 km	természetismereti	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	
Élő erdő Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Források útja Tanösvény	Kőszegi TK	14 km	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Történelmi panorámaút Tanösvény	Kőszegi TK	-	történelmi, kulturális	Kőszeg Város Önkormányzata	
Kultúrák hegye Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	történelmi, kulturális	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Alpannonia Tanösvény	Kőszeg	100 m	kulturális	Kőszeg Város Önkormányzata	
Kéktúra Tanösvény	Kőszeg	100 m	kulturális	Kőszeg Város Önkormányzata	
Andalgó sétaút Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	történelmi, kulturális	Kőszeg Város Önkormányzata	

11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
<p>Kiállítás, vásár: A budapesti Utazás Kiállítás 2018 vásáron, egy standon jelentünk meg, a nemzeti parkok központi standján. A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényen Sopronban és az Őrségi Vásáron, Őriszentpéteren is részt vettünk. Ezen kívül Bükön a Gyógy-Bor Napokon és a Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozón is képviseltük nemzeti parkunkat.</p>			
Média	helyi	50	58
	regionális	6	43
	országos	5	22
	nemzetközi	2	3
Egyéb			

11.6. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1.	A lápok titokzatos világa	2014	400
2.	Holt fából élő erdő	2014	950
3.	Erdei élőhely – rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein	2014	100
4.	Chernel – kert	2014	1000
5.	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	2014	1000
6.	Magas fák gyöngyei: kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	800
7.	Látogatható kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	850
8.	Ritka, veszélyeztetett gyümölcsfajták az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	800
9.	Az Őrségi Nemzeti Park image kiadvány	2015	2800
11.	Őrségi Hangulatok – Egy nemzeti park képekben (képeskönyv)	2015	500
12.	Az Őrségi Nemzeti Park I-II.	2016	15
13.	5 kihagyhatatlan látnivaló az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar)	2018	2000
14.	5 kihagyhatatlan látnivaló az Őrségi Nemzeti Parkban (angol)	2018	500
15.	Aktívan a zöldben (magyar)	2018	3400
16.	Aktívan a zöldben (angol)	2018	600
17.	6 kihagyhatatlan ritkaság az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar)	2018	3700
18.	6 kihagyhatatlan ritkaság az Őrségi Nemzeti Parkban (angol)	2018	900
19.	Natura 2000 területeket bemutató hálózat az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar)	2018	200
20.	Natura 2000 területeket bemutató hálózat az Őrségi Nemzeti Parkban (angol)	2018	200

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

2018-ban Igazgatóságunk engedélyezett létszáma a szerteágazó feladataink ellátására nem volt elegendő, ezért a közfoglalkoztatási program keretén belül biztosított lehetőség – annak megszűnéséig - jelentősen hozzájárult hatékony és eredményes működésünkhöz. 2018. júniusával számunkra is megszűnt a közmunkaprogram, az ily módon igénybe vett munkaerő az év további szakaszában rendkívüli módon hiányzott a munkavégzéshez. Fizikai dolgozó hiányában Igazgatóságunk nem tudott saját erőből elvégezni minden betervezett munkát. A munka egy részét belső átcsoportosítással, átütemezéssel és feladatok elhagyásával kellett kezelni, azonban maradtak olyan feladatok, amelyek esetében vállalkozó bevonására kényszerültünk.

Kiemelt feladataik:

- A nemzeti parki speciális ismereteket igénylő természetvédelmi kezeléseket megalapozó kutatásokban való részvétel, a kutatásokhoz kapcsolódó számítógépes programok kezelése, monitorozásban való részvétel.
- Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály napi ügyviteli munkájának segítése, a Tourinform iroda munkájának segítése, csoportvezetés, vagyonkezelésünkben lévő ingatlanok bemutatása.
- Az Igazgatóság működéséhez szükséges üzemeltetési, karbantartási munkákat segítve hozzájárultak az Üzemeltetési Osztály feladataink zökkenőmentes ellátásához.
- A saját vagyonkezelésben lévő területeken a területek megművelése (traktoros szakmunkások), az állattartás feltételeink biztosítása (állatgondozók).
- A Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájának segítése (védett területek helyreállítása, kezelése).
- Igazgatóságunkon - munkaerő hiányában - nem megoldott a vagyonvédelem az őriszentpéteri állattartó telepen. A jelentős mennyiségű állami vagyon védelme miatt ezen a helyen, amikor erre lehetőségünk adódott éjjeliőrt alkalmaztunk.
- Az Észak-vasi Területkezelési Osztály munkájának segítése (madárgondozás, terület fenntartás, takarítás, vagyonkezelésben lévő ingatlan bemutatása).
- Saját erdőből származó tűzifa felhasogatása
- Fakivágás és cserjeirtás
- Erdősítések ápolása

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

A program során (a 12.1. pontban részletezett) tervezett feladatokat a közmunkások részben elvégezték. Az Igazgatóság működőképességének fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrségi Területkezelési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály, Üzemeltetési Osztály munkájában való részvétel.

Havi létszám alakulása:

Osztály	Március	Április	Május	Június
Észak Vasi Területkezelési Osztály	3	5	4	4
Üzemeltetési Osztály	13	13	15	14
Természetvédelmi Őrszolgálat	4	4	4	4
Őrségi Területkezelési Osztály	4	3	3	3
Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály	5	6	6	6
Összesen	29	31	32	31

A 2018. évben megvalósult közfoglalkoztatási programban Igazgatóságunk 5 különböző osztálya adott munkát a közfoglalkoztatottaknak.

Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: a túrák szervezése és lebonyolítása, a rendezvények, kitelepülések szervezése, a napi ügyviteli munka folyamatos ellátása. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél is végeztek szakvezetést a közmunkások, ezen felül 4 saját szervezésű rendezvényen és 15 külső rendezvényen segítettek munkánkat.

Természetvédelmi Őrszolgálat: az örök mellett dolgozó közmunkások egész évben az Igazgatóság saját vagyonkezelésben lévő védett területek helyreállításával, kezelésével foglalkoztak. A védett természeti területek, rétek, gyepek, szántók, erdők helyreállítása bozót illetve cserje irtással, erdőszélek, utak tisztítása. Rétek, lápok kaszálása, széna összegyűjtése, lehordása, szemét szedés.

Erdészeti és Üzemeltetési Osztály: látogatóközpont, bemutatóhelyek, a saját vagyonkezelésben lévő ingatlanok és azokhoz tartozó területek karbantartása és kezelése (Harmatfű Látogatóközpont, Keserűszéri Vendégház, Őri Fogadó). Az épületek és a hozzájuk tartozó területek tisztántartásában, fűnyírásban, kaszálásban, illetve rendezvények lebonyolításának segítségével vettek részt. Részt vettek ezen felül szemétszedésben, gyepesítésben és ültetési feladatokban. A folyamatban lévő erdősítéseink ápolását, csemeték pótlását, tanösvények karbantartását, táblák körüli kaszálást végezték el. Elvégezték a tanösvények és egyéb szabadterei bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák környezetének kaszálását is, továbbá részt vettek a KEHOP-4.1.0-15-2016-00039 Erdőt természetesen – Leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben projekt előkészítésében.

Őrségi Területkezelési Osztály: állattartó telepen az állatok ellátásában (takarmányozás, trágyázás, tisztántartás), karámok javításában, az állatok áttelepítésében, beteg állatok gondozásában vettek részt. Továbbá az éjjeliőri és traktoros munkákat végezték (szántás, vetés, kaszálás, szárazzás), a géptelepen pedig a mezőgazdasági gépjárművek karbantartását.

Adminisztrációs ügyintézésben 1 fő segített, a telephelyek tisztántartásában 2 fő.

Észak-vasi Területkezelési Osztály: A madárvédelmi telepen a madarak ellátása, sérült állatok gondozása, tisztántartása volt a feladatuk. A Látogatóközpontban dolgozók az épület karbantartását, tisztántartását, a park gondozását végezték. Chernel-kert kaszálása, karbantartása, sérült madarak kezelése, csoportok vezetése. A Sághegyi Múzeum bemutatása, karbantartása és tisztántartása.

12.3 Tapasztalatok

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnál olyan feladatokra igényeltünk közfoglalkoztatottakat, amelyekre az utóbbi években egyre nehezebb munkaerőt találni, részben az országos tendenciának, részben pedig Ausztria munkaerő elszívó hatásának következtében. A program igen jelentős mértékben járult hozzá saját vagyongazdálkodású területeink megműveléséhez, erdeink természetvédelmi szemléletű kezeléséhez. Közfoglalkoztatottjaink részt vettek idegenforgalmi ágazatunk működtetésében, többek között szakvezetések szervezésével, programok lebonyolításával, természetvédelmi örök mellé beosztva speciális szakmai ismereteket igénylő természetmegőrzési feladatokat is elláttak, alkalmanként kutatási feladatokban is besegítettek. Fontos szerepük volt épületeink üzemeltetésében, takarítási és karbantartási munkálataiban. A közfoglalkoztatottak segítettek az adminisztrációs terhek csökkentésében és hatékony megoldásában.

A természetmegőrzés területén az elmúlt időszakban felsőfokú szakirányú végzettségű kollégák dolgoztak a közfoglalkoztatási program keretében. Tapasztalataink szerint az egyszerűbb feladatok, mint pl. védett növény és állatfajok állományainak felmérése, biotikai adatbázisok feltöltése és kezelése, esetében hasznos segítségben bizonyultak. A frissen végzett szakembereknek a program tapasztalatszerzési lehetőséget nyújtott, de sajnos a rendkívül alacsony bérezés miatt nem volt elég vonzó.

A bemutatás, szemléletformálás területére nehéz volt ebben a programban kvalifikált munkaerőt találni, elsősorban az alacsony bérezés miatt. Akik mégis vállalták a munkát, azok számára lelkesedésük ellenére sem volt hosszútávú perspektíva a program keretén belül biztosított foglalkoztatás, inkább lépcsőként használták a továbblépéshez.

Zöldterület ápolás, segédmunkás és takarító feladatokat ellátó munkakörben jellemzően hosszú idő óta foglalkoztatott munkatársak tipikusan nehéz társadalmi és anyagi helyzetben voltak, perspektíváik koruk, képzettségük, családi állapotuk vagy helyhez való kötöttségük/kötődésük miatt jelentősen beszűkültek.

12.4 Javaslatok

Tekintettel a nemzeti parki közmunkaprogram megszűnésére, javaslatokat nem fogalmazunk meg.

Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

12.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	A Sághegyi Múzeum és a Kemenes Vulkanpark nyitva tartásában működtünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Együttműködés a Kőszegi-hegységet és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont környezetét érintő ügyekben. Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Magyar Turisztikai Ügynökség (Magyar Turizmus Zrt.)	Budapest	Szakmai képzések, kiállítások, ÉDEN promóció
Hermann Ottó Intézet	Budapest	Országos Lepkésztalálkozók szervezése.
Megyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Vas Megyei Kormányhivatal Környezet- és természetvédelmi osztálya	Szombathely	Szakvélemények adása
Magyar Turizmus Zrt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság	Sopron	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Vas Megyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, lőfegyver-tartási ügyekben szabálysértési priorálás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása
Soproni Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
Müllex-Körmend Hulladékgyűjtő és Hasznosító Kft.	Körmend	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Szombathely	Pályázatok kezelése.

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Széchenyi Programiroda	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Új Erdőbirtokosság	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Őriszentpéter önkormányzata	Őriszentpéter	Nemzeti Parki Védjegyes termékek - helyi termelői piac
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Korábbi közös KEOP pályázat
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	Sarród	madármentés

12.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Pályázatok szakmai véleményezésében.
Chernel István Természetbarát Egyesület	Kőszeg	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban
MME Vas megyei HCS	Szombathely	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban, sasszinkron, gyurgyalag és parti fecske felmérés, Banka Program.
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszervezés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszervezés
Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmend	Békamentésben részvétel
Értékeinkért Alapítvány	Zalaegerszeg	Közös kutatási tevékenység, Gomba kiállítási anyag, ÖNPI-hez történő kihelyezése
Természeti örökségünk Alapítvány	Kercaszomor	Közös pályázat benyújtása.
Őri Alapítvány	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őrségi Kerékpáros és Természetbarát Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Írott-kő Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés, Osztrák-Magyar Interreg pályázat közös előkészítése
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Budapest	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest	Közös fotókiállítás
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Közös turisztikai megjelenés
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Folyamatos állatorvosi ellenőrzés a madárvédelmi mentőközpont, valamint a kézre került sérült madarak ellátásában működünk együtt.
Pro Silva Hungária Egyesület	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajsz	Közös pályázatírás.
RÁBA-Műgát és Térségéért Egyesület	Répcelak	együttműködés a környezeti nevelés terén
Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése, közös programcsomagok kidolgozása
Tourinform Lenti	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Zalaegerszeg	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szombathely	Szombathely	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Körmend	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szentgotthárd	Szentgotthárd	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Őrallók Alapítvány	Őriszentpéter	Közös táborok, rendezényszervezés
Vas Megyei Turizmus Szövetség	Szombathely	Turizmusszervezés, Marketing
Körmendi Berek Bárkás Egylet	Körmend	Szemétszedés (Rábatakarítás), vízi túrázás

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

13. Belföldi és külföldi együttműködések

A minden évben megrendezésre kerülő osztrák-magyar-szlovén szervezésű Hármashatár találkozó Felsőszölnökön került megrendezésre június 17-én.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében az előző évi, „Karácsony – természetesen!”, című karácsonyfadísz készítő versenyre beadott pályaművek egy közös e-bookban kerültek kiadásra. 2018 májusában a nyertes gyermekek számára Szlovéniában került sor egy találkozóra.

Az ausztriai Regionalmanagement Burgenland, a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, a Burgenland Tourismus, és a Naturschutzbund Burgenland szervezetekkel folyamatos együttműködésben vagyunk közös térségfejlesztési, rendezvényszervezési és marketing feladatok kapcsán a PaNaNet+ projektnek köszönhetően.

A szlovéniai Javni Zavod Krajinski Park Goričko, a Center za zdravje in razvoj Murska Sobota, az Občina Moravske Toplice, és az Občina Šalovci szervezetekkel, önkormányzatokkal folyamatos együttműködésben vagyunk az „Aktív turisztikai termékek fejlesztése a szlovén-magyar határtérség kulturális és természeti öröksége ismertségének növelése érdekében” elnevezésű Szlovénia -Magyarország Interreg Program 2014-2020 keretén belül.

A Lepke-háló projekt keretében tanulmányúton vett részt három munkatársunk a német partnerszervezeteknél. Ellátogattunk az Eichsfeld-Hainich-Werratal Naturparkba, a Hainich Nemzeti Parkba és Wildkatzendorf Hütscheroda központjában. Részt vettünk a Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung GmbH (UFZ) által szervezett önkéntes lepkemonitoring találkozón.

Az Interreg V-A Ausztria-Magyarország Együttműködési Program WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határrégióban című projektben partnereink az osztrák Biologische Station Ilmitz, és a Naturschutzbund Steiermark szervezetek.

Részt vettünk a 2018-ban Skóciában megrendezett Europarc Konferencián.

2017 óta kapcsolatban állunk a lengyelországi Bialowieza Nemzeti Parkkal. A nemzeti park felügyeli és koordinálja az európai bölény állományának tenyésztését és nyilvántartását.

13.1. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet + projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko, Center za zdravje in razvoj Murska Sobota, Občina Moravske Toplice, Občina Šalovci	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Interreg Program 2014-2020 keretén belül közös pályázatot valósítunk meg, melynek tartalma Aktív turisztikai termékek fejlesztése a szlovén-magyar határtérség kulturális és természeti öröksége ismertségének növelése érdekében
Biologische Station Ilmitz, Naturschutzbund Steiermark	Ausztria	Az Interreg V-A Ausztria-Magyarország Együttműködési Program WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban című projektben partnerek
Wildtierland Hainich GmbH, Tagfalter-Monitoring Deutschland Helmholz-Zentrum für Umweltforschung GmbH – UFZ	Németország	A Deutsche Bundesstiftung Umwelt, által támogatott Tagfaltererfassung mit Bürgerbeteiligung – Citizen Science im Órség Nationalpark (Ungarn) című projektben partnereink.

Naturpark Eichsfeld- Hainich-Werral Nationalpark Hainich		
EUROPARC FEDERATION	Németország	Tagsági viszony, éves rendezvényen való részvétel
Bialowieza Nemzeti Park	Lengyelország	Európai bölény állományunkkal kapcsolatos nyilvántartás és koordináció

14. Ellenőrzés

2018. év során Igazgatóságunknál a következő külső szerv által történt ellenőrzés valósult meg:

Ellenőrzést végző szerv neve; Ellenőrzés ügyiratszám	Ellenőrzés címe, tárgya, ellenőrzött időszak	Ellenőrzési jelentés javaslatjai	Intézkedési terv intézkedések leírása és végrehajtásának határideje	Végrehajtott intézkedések, esetleges elmaradás indoka
EUTAF III/00018/013/2018.	A KEHOP-4.1.0-15-2016-00016 számú KEHOP projekt	-	-	-
EUTAF-VII/00035/001/2018	Green Exercise SI-HU18	-	-	-

A külső szerv által végzett ellenőrzés során intézkedési terv nem készült.

Belső ellenőrzési tevékenység

A belső ellenőrzési tevékenység végzésére 2012. szeptemberében kötött szerződés alapján került sor. A belső ellenőrzés tárgy évben az elfogadott ellenőrzési terv szerinti vizsgálatokat végezte. A vizsgálatok irányát a szakmai függetlenség biztosításával a belső ellenőr dolgozta ki. A 2018. évi belső ellenőrzési munkaterv összesen 6 vizsgálatot tartalmazott.

Az ellenőrzési tervben foglalt feladatok teljesítésének értékelése

Az elvégzett ellenőrzések a tervezett tárgyban kerültek végrehajtásra az év folyamán, a soron kívül elrendelt ellenőrzési és írásbeli tanácsadói feladatok nem merültek fel.

A tárgyévre vonatkozó éves ellenőrzési terv teljesítése, az ellenőrzések összesítése

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sor-száma	Tárgy	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat célja	Ellenőrzés módszere
1	Gépkocsik állapotának ellenőrzése	gépjárművek üzemeltetése során a vagyon biztonság, állagmegóvás megvalósul-e	helyszíni ellenőrzése
2	Épületek állapotának ellenőrzése	ingatlanok üzemeltetése során a vagyon biztonság, állagmegóvás megvalósul-e	helyszíni ellenőrzése
3	Pityerszeri próbavásárlás	Látogatói belépőjegy vásárlás módjának ellenőrzése	helyszíni ellenőrzése

4	Pityerszeri próbavásárlás	Látogatói belépőjegy vásárlás módjának ellenőrzése	helyszíni ellenőrzése
5	Őrkerület ellenőrzése	Tulajdonjog, használati jog megfelelőségének ellenőrzése	Dokumentumok ellenőrzése

Elmaradt ellenőrzés a tervhez képest egy volt.

Terven felüli, illetve soron kívüli ellenőrzésre nem került sor.

A Nemzeti Park Igazgatóságnál a belső ellenőrzést tárgy év során 1 fő megbízott belső ellenőr látta el, szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak. A belső ellenőrt az Országos jegyzékében 5114313 számon regisztrálták.

15. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Természetmegőrzés

A kezeléseket megalapozó monitoring és kutatási tevékenység keretében elvégeztük 11 védett növényfaj felmérését, nagygomba fajok, mohaközösségek, 2 növénytársulás és 6 közösségi jelentőségű élőhelytípus felmérését, a szőlőhegyek védett növényfajainak feltérképezését, a Kőszegi-hegység élőhelytérképezését, nagylepke fajok felmérését a Ság-hegyi Tájvédelmi Körzetben, védett éjszakai lepkék térképezését az Órségi Nemzeti Parkban, a nagy tűzlepke, hangyaboglárka fajok, lápi tarkalepke monitorozását, a haris, a rábai vízimadarak, az ürge, egyenesszárnyú közösségek és fajok, kétéltűek és hullófajok, góték, ritka és telepese-n fészkelő madárfajok, a töviszúró gébics és a karvalyposzáta, gyöngybagoly és kuvik, épületlakó és erdei denevérek és kismillósok felmérését. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas Megyei Helyi Csoportjával közösen több madármonitoring programot is elindítottunk. A WeCon projekt keretében megkezdődött a Rába vízgyűjtőjének részletes feltárása, vízi gerinctelenek, lepkék, halak és kétéltűek felmérése. Elindult a folyó duzzatógátjainak és a hallépcsők hatékonyságának vizsgálata. Folytattuk az igazgatóság gyepterületének botanikai és zoológiai monitorozását. Elindítottuk az Igazgatóság erdőkezelési tevékenységének monitorozását 300 ha erdő állapotának felvételével.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló keskenylevelű gyapjúsás 200 egyedét telepítettük vissza két korábbi élőhelyére az ELTE Fűvészkerttel együttműködésben. A szintén visszaszorulóban lévő tőzegepernek a Szent István Egyetem Botanikus Kertjében mesterségesen szaporított egyedei közül újabb négy egyedét telepítettünk ki egy alkalmas élőhelyre. Folytattuk és továbbfejlesztettük a kereklevelű harmatfű megőrzési programunkat, melynek keretében Colleen Bell, az Amerikai Egyesült Államok egykori nagykövetének adományának segítségével létrehoztuk a Lápi Növények Szaporító és Bemutató Kertjét a szócei Lápok Háza udvarán. A szaporító kertben a kereklevelű harmatfű, keskenylevelű gyapjúsás, sárga sásliliom, fehér májvirág védett lápi növényfajok szaporítását tervezzük végezni. A henye boroszlán két állományát segítettük meg cserjeirtás útján, ezáltal helyreállítottunk két csarabos fenyér élőhelyfoltot is. A leánykőrkörcsin két erősen veszélyeztetett állományának élőhelyén folytattuk a korábbi években elkezdett rekonstrukciót, kaszálás, sarjleverés és a fehér akác vegyszeres visszaszorítása útján. Kis területű, de kiemelkedően értékes gyepterületek helyreállítását, kezelését szerveztük meg vállalkozó megbízása útján mintegy 80 ingatlan területén, összesen több hektár kiterjedésben. Elkészítettük a GRASSLAND-HU LIFE IP projekt igazgatóságunkat érintő projektelemeinek szakmai tartalmát. Ennek keretében 60 ha cserjésedő vagy erősen sásos gyepterület, 30 ha magas aranyvesszővel fertőzött terület helyreállítását, évi 50 környezeti nevelési tevékenység megtartását, egy fő környezeti nevelő és Natura 2000 tanácsadó, 5 fő fizikai dolgozó projektben végzendő munkáját terveztük meg. Megkezdtük a fokozottan védett sápadt szemeslepke élőhelyének fejlesztését, melynek keretében öt beavatkozási területet jelöltünk ki és elvégeztük az alapállapot felmérését is. A haris érdekében egy helyszínen kezdeményeztük a gyepgazdálkodás korlátozását és biztosítottuk a sikeres költést. A Chernelkerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 62 madárfaj 347 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 168 madár repatriálására került sor. Az emlősök közül 12 faj 76 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 48 példányt repatriáltunk.

Elkezdtük a 44.000 ha-os Órség Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítését. Ennek keretében elkészült a teljes megalapozó dokumentáció és megkezdődött a gazdálkodók bevonása a folyamatba. 45 gazdával készült interjú, megvalósult egy lakossági fórum és 11 gazdával történtek részletes egyeztetések.

A nemzeti park igazgatóságok munkatársainak műhelytalálkozót szerveztünk az körzeti erdőtervezésben való részvétellel kapcsolatban. A kétszer félnapos rendezvényen közel 60-an vettek részt és négy témakörben osztották meg egymással tapasztalataikat.

Természetvédelmi őrzés

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 3 tájegységben, 11 fővel látta el feladatait, ebből 10 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. Az Őrszolgálat rendszeresen közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, és az illegális fakitermelés megelőzése érdekében. Elbontottunk illegálisan épített downhill pályákat is. A természetvédelmi örök a nemzeti park gazdálkodóinak kaszálásait is ellenőrzik, ha a védett értékek szükségessé teszik bűvösávokat jelölnek ki, vagy hatósági korlátozást kezdeményeznek. A MÁK agrártámogatásokkal kapcsolatos helyszíni ellenőrzéseiben is közreműködünk.

Az előírt és az őrszolgálatra bízott fajmonitoring vizsgálatok mellett a saját vagyongazdálkodású területek kezelésének hatását is monitorozzuk.

Állandó feladatunk az erdészeti munkák ellenőrzése, melynek célja, hogy a természetvédelmi előírásokat betartassuk, illetve hatásukat megtapasztaljuk.

Az őrszolgálatához tartozó közfoglalkoztatottakkal rétszegélyeket, tanösvényeket tartottunk karban és természetvédelmi szempontból fontos területeken végeztünk cserjeirtási munkákat. Rossz időjárás esetén a közfoglalkoztatottakkal madárodúkat készítettünk. A közfoglalkoztatás nyári megszűnése után a természetvédelmi örök maguk próbálták elvégezni a legfontosabb fizikai munkákat.

Az invazív bíbor nebáncsvirág irtását Magyarszombatfa és Velemér község határában végeztük. Szemétszedési akciókat szinte az egész nemzeti park területén folytattunk, melyben a közfoglalkoztatott dolgozók voltak nagy segítségünkre.

7 db gólyafészek tartóra helyezését, illetve javítását végeztük el. Egy kéményre épített gólyafészket pedig vállalkozótól bérelt kosaras autó segítségével raktunk fészektartóra. Őriszentpéteren középületekre fecskepelenkát készítettünk. 4 településen segítettünk a tulajdosoknak a problémás helyekről kizárni az állatokat azok sérülése nélkül.

Iskoláknak, óvodáknak szerveztünk környezetvédelmi jeles napokkal (víz világnapja, madarak és fák napja) kapcsolatos rendezvényeket, amelyeknél célunk, hogy a gyerekek közvetlen kapcsolatba kerüljenek a természettel és aktív tevékenységet végezzenek. Ezért ezeket lehetőleg a természetben, patakparton, parkban, erdőben rendeztük. Csoportok vezetését is elláttuk, a természetvédelmi örök által vezetett, előre tervezett túrákon kívül felsőoktatási intézmények csoportjait és külföldi csoportokat vezettek természetvédelmi őrök.

Élőhelyfenntartás és génmegőrzés

A saját vagyongazdálkodású területet 2018-ban 53 hektárral tudtuk növelni, így összesen 5.744 ha terület fenntartásáról kellett gondoskodnunk. 2018-ban összesen 374 hektár gyepen legeltettünk, 432,48 hektárt kaszáltunk. Összesen 245 ha gyepet adtunk haszonbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak.

A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 315 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében.

Génmegőrző magyartarka tenyészetünkben 225 ellésünk volt (11,5 %-os borjúelhullás mellett). A választott borjakat az idei évben helyhiány miatt értékesítettük. 2018. esztendőben, feltehetően az aszályos időjárás hatására, a 205 napos választási súlyok elmaradtak az előző évek eredményeitől: bikánál 210 kg, üszönél 229 kg, állományszinten: 219 kg volt. 64 db hízóbikát értékesítettünk átlag 663 kg testtömeg mellett. Részt vettünk az évente megrendezésre kerülő hódmezővásárhelyi kiállításon és a Kaposvári Állattenyésztési Napokon egy borjas tehenünkkel. Üzemi saját teljesítmény vizsgálat során 4 db tenyész bikát minősítettünk, melyből 3db értékesítésre került, 1 egyed pedig a saját tenyészetünkben maradt. A mu-raközi ménesünk létszámát 2018-ban sem növeltük tovább. Az újonnan beállított tenyész-kancák javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2018-ban 12 csikó volt (5 kanca-, 6 méncsikó). Tárgyévben 24 kancát fedeztettünk öt tenyészmenével.

Igazgatóságunk kezelésében 2935 hektár erdőterület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1370 hektáron gazdálkodunk. Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők jelentős részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. 2018. évben ápolásokat öt erdőrészletben, összesen 12,00 hektár területen folytattunk. Az erdősítéseink ápolási munkálatait saját eszközzel (gépi sor-közi ápolóval), vállalkozóval, illetve a közfoglalkoztatásban dolgozó munkatársainkkal végeztük el. Gépi sorközápolást, és kézi sarjleverést alkalmaztunk. Erdőgazdálkodói státuszba kerülés után gépi teljes talajelőkészítést (szárzúzás, mulcsolás) végeztünk saját erőből 1,1 ha felújítás alatt álló szankciós területen. Lombelegyes erdefenyves állományban 9,43 ha-on végeztünk szálalást helyenként lékek nyitásával és fenyőelegyes lomberdőben 3,21 ha-on kisparaszti szálalóerdő kialakításának első bontását hajtottuk végre, elsősorban bemutató és kísérleti céllal. 2018-ban összesen a kitermelt faanyag nettó térfogata 613 m³ volt, ebből fűrészipari rönk 330 m³, rostfa (fenyő és lágy lomb) 181 m³, valamint vastag tűzifa 102 m³.

A Felső-Órség erdőtervezése során 98 erdőrészletben, mintegy 270 ha-on vezettünk be „Örökerdő” vagy „Faanyagtermelést nem szolgáló” üzemmódot.

Éves tervünkben fontos szerepet játszott a KEHOP Erdőt természetesen! „Bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója az Órségben” című projekt, amelyre közbeszerzési eljárásban 2019. márciusi indulással sikerült csak vállalkozót találni.

A Csörgőalma Gyümölcsöskertben az őrsei és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, pótoltuk a hiányokat, nyáron kétszer kaszáltunk. A génmegőrző kertjeinkből szedett oltóvesszőket márciusban megtartott Oltónapunkon hasznosítottuk, biztosítva ezzel a régi fajták szaporítását. Az oltónapon közel 150-en vettek részt, háromszáznál is több gyümölcsfa oltása történt meg, kerülhetett elültetésre a térségben, magán gyümölcsöskertekbe. Ezek a fácskák ma-gukban hordozzák azt a gazdag genetikai állományt, ami a nemzeti park területén évszázadok alatt alakult ki.

Bemutató, környezeti nevelés

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében júniusig működött a Tourin-form Órség iroda, majd június végétől az Igazgatóság új fogadóközpontjában a Natura 2000 Látogatóközpontban várta az érdeklődőket, ahol a nemzeti park területén lévő turisztikai

szolgáltatásokról adott naprakész információt. A Tourinform Őrség összesen 11.153 főt szolgált ki 2018-ban.

A Natura 2000 Látogatóközpontban lévő interaktív kiállítást - mely az Őrségi élőhelyeket mutatja be - 2018. júliusától 1.986 fő tekintette meg.

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest a 2018-as évben 32.761 fő látogatta. A helyszínen kézműves foglalkozásokon 2.385 fő vett részt.

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 6.291-en látogatták meg, a Sághegyi Múzeum látogatószáma 2018. június 30-ig 964 fő volt. Június 30. után a múzeum zárva tartott.

Szócén a Természetújszaki Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) látogatói létszáma 2018-ban 5.052 fő volt.

A 2018-as esztendőben 3.479 fő vett részt szakvezetéseinken és garantált túráinkon.

A Keserűszer Vendégházban 186 fő szállóvendégünk volt, összesen 541 vendégéjszakát töltöttek el a szálláshelyen. A sátorozó helyet 485 fő vette igénybe, összesen 973 vendégéjszakát eltöltve.

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpont munkatársai 2018-ban 14 alkalommal tartottak madárbemutatót megyeszerte. A Miénk itt a rét! iskolai és óvodai, illetve családi vetélkedőnek ezúttal 836 látogatója volt. A Kőszeg melletti víztározónál tartott tavaszi és őszi madármegfigyelő programokon összesen 170 érdeklődő vett részt.

A Víz világnapja alkalmából 120 szentgotthárdi iskolás tanulónak szerveztünk akadályversenyt. 25 fő őriszentpéteri iskolásnak tartottunk előadást a kételtűekről. Majorságunk családi nyílt napja alkalmából 26 óvodás és 19 iskolás ismerkedhetett legelő állatainkkal. A „Madarak és Fák Napja” alkalmából 208 zalalövői, 83 nádasdi, 25 bajánsenyei és 58 apátistvánfalvai iskolásnak és 160 körmendi óvodásnak szerveztünk akadályversenyt. A Föld napja alkalmából 100 körmendi iskolásnak tartottunk előadást. A rábagyarmati, a zalalövői és a csákánydoroszlói általános iskolásoknak 124 főnek tartottunk foglalkozást. Az Őrségi Lepkealand akadályversenyen a Csákánydoroszlói Általános Iskola felsőtagozatának 160 diákja, illetve az őriszentpéteri óvoda 40 gyermekkel vett részt.

Natura 2000 fotó- és rajzpályázatot hirdettünk. A fotópályázatra 4 fő adta le pályaművét, a rajzpályázatra pedig 85 alsós diák jelentkezett Vas megye 7 iskolájából. Összesen 36 nyertes vehette át jutalmát a díjkiosztó rendezvényen.

Projektek lebonyolítása

A Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegyalján című projektben sikeres közbeszerzési eljárás lebonyolítását követően szerződést kötöttünk a rekonstrukciót végző vállalkozóval, aki az év végéig elvégezte a tevékenység első ütemét.

A Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése című KEHOP pályázatunkban sikertelen lett az első közbeszerzésünk, a beérkezett ajánlat jelentősen meghaladta mind a rendelkezésre álló forrás mértékét, mind pedig az alkalmazott eljárásrendhez kapcsolódó határértéket. Ezt követően csökkentve annak műszaki tartalmát, átterveztettük az istállót, új építési engedélyt

szereztünk be és megkezdjük egy következő közbeszerzés előkészítését.

Az Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben című KEHOP projektben szintén sikertelen közbeszerzési eljárást folytattunk le, tekintve, hogy egyetlen ajánlat sem érkezett. Ezt követően előkészítettünk és elindítottunk egy második eljárást.

A Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastruktúrális feltételeinek kialakítása című KEHOP projekt esetében sikeres közbeszerzést bonyolítottunk le a kerítésrendszerek kivitelezésére. A munkák során havária helyzet állt elő az extrém száraz talajviszonyok miatt és ennek folyamánként módosítottuk a vállalkozási szerződés teljesítési határidejét.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása során felavattuk az új látogatóközpont és az igazgatóság központi épületét, ahova be is költöztünk. Elkészültek a kiállítások, megvalósult a Natura 2000 területek ismertségének növelése érdekében folytatott kampány. A projekt maradványának terhére új projektelemmel egészítettük ki a fejlesztést és sikeres közbeszerzési eljárást követően egy Natura 2000 szemináriumi szálláshely létrehozását kezdtük meg, egyúttal kezdeményezve a projekt támogatási szerződésének módosítását.

A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével című projektünket sikeresen lezártuk.

A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Program által támogatott Green Exercise című pályázatunkban elektromos kerékpárokat szereztünk be és túravezető mobiltelefon alkalmazást készítettünk a határtérség értékeinek bemutatására.

Az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírása által támogatott PaNaNet+ című pályázatunkban megjelentettük a nemzeti parki újságunk második számát, amely Harmónia címmel a nemzeti park minden háztartásába eljutott és nagyon jó fogadtatásban részesült az olvasók, a lakosság részéről. Megépítettük a Pityerszeri Játzóházunkat és elkészítettük annak berendezését is.

A Lepkeháló c. projektben sikeresen létrehoztuk önkéntes lepkefelmérő hálózatunkat, kifejlesztettük a felmérő okostelefon alkalmazást, részt vettünk Németországban az ottani partnerünk munkaértekezletén és fogadtuk nálunk a vezető partner képviselőjét.

A WeCon projektben megkezdjük a Rábán lévő duzzasztóművek hatásának vizsgálatát, valamint beszereztük a halak jelöléséhez szükséges eszközöket.

16. Fontosabb célkitűzések a következő évre

16.1 Természetmegőrzési osztály

Monitorozás, kutatás

- Saját vagyonkezelésben lévő gyepek részletes monitorozásának folytatása
- Erdőkezelés-monitorozás folytatása újabb 200 ha-on
- Sápadt szemeslepke élőhelyfejlesztésének monitorozása
- NBmR és Natura 2000 botanikai monitorozás elvégzése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitorozás
- Nappali lepke közösségek hosszú távú monitorozásának folytatása
- Védett éjszakai lepkefajok felmérésének folytatása
- Inváziós növény- és állatfajok elterjedési adatainak rendszeres gyűjtése
- Biotikai adatbázisok aktualizálása

Élőhelyek és fajok védelme

- Kavicsbányatavak védett madárfajainak megőrzése érdekében megállapodások megkötése a bányatársaságokkal
- Védett területeken kívül fészkelő közösségi jelentőségű madárfajok élőhelyének megőrzése a földhasználók tájékoztatásán és közös megállapodásokon keresztül
- Kereklevelű harmatfű visszatelepítési programjának folytatása, mesterséges szaporítókert üzemeltetése
- Veszélyeztetett növényfajok megőrzési programjának folytatása

Élőhelyek kezelése

- ÖNPI által kezelt gyepek kezelési előírásainak kidolgozása, a kezelések irányítása és ellenőrzése, dokumentálása
- Az Őrségi Nemzeti Park erdőkezelési stratégiájának végrehajtásában való részvétel

Védett és Natura 2000 területek

- A Váti gyakorlótér Natura 2000 területek fenntartási tervének véglegesítése
- Őrség Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése, társadalmi egyeztetés folytatása
- A Jáki kardvirágos erdők védett nyilvánításának elindítása

Projektek

- WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban projekt keretében a Rába vízgyűjtőjének komplex kutatása
- D2C - Supporting Danube Region's ecological Connectivity by linking Natura 2000 areas along the Green Belt projekt keretében ökológiai hálózatok fejlesztése
- Lepke-háló projekt keretében további önkéntesek toborzása és képzése, a program eredményeit bemutató kiállítás létrehozása
- A PaNaNet+ projekt lebonyolításában való részvétel
- GRASSLAND HU LIFE IP projekt szakmai koordinálása
- Contracts 2.0 kutatási projekt keretében „innovation lab” felállítása

Népszerűsítés

- Népszerűsítő cikkek megírása
- Őrségi Lepkekaland szervezése
- Csörgőalma gyümölcsnapok alkalmainak megszervezése
- Bemutató madárgyűrzések megtartása

16.2 Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- Az Igazgatóság terület vásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a birtokügyi ügyintéző munkáját. Másrészt az új területek vagyonezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeikben.
- A saját kezelésű gyepterületek monitoringját fontos feladatnak tekintjük, hiszen az ebből származó ismeretek mutatják meg Igazgatóságunk munkájának eredményességét. Az ilyen gyakorlati tapasztalatok nélkül a védett értékek megőrzése csak nagyon esetleges lehet.
- Őrszolgálati nyílt túrák megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot őrreinknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítendő.
- Gólyavédelmi munkákban az E.ON munkatársainak segítségével 5 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

Fejlesztési elképzelések:

- Az Őrszolgálat technikai fejlesztése KEHOP pályázat keretében történt. Ennek keretében a régi gépkocsik cserére kerültek és többek között beszereztünk vadmegfigyelő kamerákat (5 db) és digitális fényképezőgépeket is. A technikai felszereltség így jónak mondható azzal, hogy az őriszentpéteri központhoz tartozó 9 főre 6 gépkocsi jut, így a különböző örkerületekben dolgozó őröknek továbbra is közös gépkocsival kell megoldani a munkavégzést. Az örkerületekben 1-1 fő természetvédelmi őr dolgozik, illetve van olyan őr aki több örkerülettel is bír.
- A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az egyébként is kis létszámot nem tudjuk növelni. Tekintettel arra, hogy a működési területünk északi részén dolgozó őrök sok egyéb, a madármentő telephez, Chernel-kerthez és Látogatóközpontozhoz kötődő feladatot is ellátnak, örkerületeik nagyok (sok Natura 2000 területtel) ezért ezen a területen mindenképpen szükséges a létszámfejlesztés. Szintén elkerülhetetlen a minimális feladatellátáshoz a Felső-Rába Völgye Természetvédelmi Tájegység és az Őrség Természetvédelmi Tájegység 1-1 fő természetvédelmi őrrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez a kiesett státusz pótlása és ezen felül még 10 fős létszám bővítés lenne szükséges.

16.3 Észak Vasi Területkezelési Osztály

- A saját vagyonezelésű védett területeken szükséges időszerű rekonstrukciós és fenntartási munkák elvégzése.
- Legeltetési gyepterület elindításához szükséges munkálatok elvégzése az Alsó-réten.

- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont időszakos karbantartási feladatainak elvégzése, egy új kiállítási és infrastrukturális koncepció kidolgozása.
- A Chernel-kerti arborétum fejlesztése, a cserje- és faállomány frissítése.
- A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpont röpderrendszerének fejlesztése.
- Folyamatos online kommunikáció, a megjelenési módok fejlesztése.
- A Kőszegi-hegység erdősegeire vonatkozó természetvédelmi stratégia kidolgozása, felkészülés a 2020-ban esedékes körzeti erdőtervezésre.

16.4 Erdészeti és Üzemeltetési Osztály

- Osztatlan közös tulajdonban és vagyonkezelésünkben lévő állami területek erdőgazdálkodásának átvétele, használati megosztás készítése
- Az átvett területek esetében az erdőgazdálkodói feladatok ellátása, felújítások megkezdése és folytatása, ápolások, tisztítások elvégzése, kerítésépítés
- Saját vagyonkezelésben lévő erdők természetességének növelése, érintetlen erdők/erdőtömbök kialakítása
- Erdőgazdálkodói tevékenység erősítése az NFA-val megkötött vagyonkezelői szerződések alapján
- Vagyonkezeléssel megbízott erdőterületeken együttműködést megalapozó megállapodás megkötése az erdőgazdálkodókkal
- Pusztuló lucfenyvesek felszámolásának folytatása saját erőből és pályázati forrásból
- A határsávba eső erdőterületek kezelésének megtervezése
- 2019. évi erdészeti munkák tervezése, bonyolítása (folyamatban lévő erdőszítések, pótlások, ápolások, fahasználatok)
- A KEHOP-15-2016-00039. Erdőt természetesen-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben c. projekt végrehajtása.
- Megtermelt faanyag feldolgozottsági szintjének emelése (kalodás tűzifa gyártása), a feldolgozási folyamat gépesítése
- Tűzifa igény biztosítása (Apátistvánfalva, Szőce, Keserűszer, Őriszentpéteri Látogatóközpont)
- Részvétel az erdőrezervátum kutatási programban (faállományszerkezeti felmérések)
- Erdészeti és mezőgazdasági vadkárelhárító kerítések építése, karbantartása
- Nemzeti parkot érintő oktatási programok (pl. Erdészeti szakmunkás, Aranykalászos Gazdaképzés) támogatása

16.5 Őrségi Területkezelési Osztály

- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepterületek természetvédelmi kezelése.
- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő szántókon természetvédelmi szántóföldi művelés megvalósítása.
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (öshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leelletése, újratermékenyítése, borjak felnevelése. A Magyar tarka Tenyésztők Egyesülete szakmai munkájában való részvétel.

- Muraközi lóállományunk, már korábban kidolgozott tenyésztési programjának folytatása.
- A muraközi ló megmentésén fáradozó nemzetközi munkacsoport munkájában való részvétel.
- Muraközi lovak számára istálló megépítése.
- Legelőterületek bekerítése KEHOP támogatással.

16.6 Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

- Az új erdei iskolai központ várhatóan 2019. nyarán kerül átadásra. A modulrendszerű foglalkozások, erdei iskolai programok megvalósítását ennek köszönhetően egy új, a környezeti nevelési szempontokat figyelembe vevő bázishelyen tudjuk biztosítani.
- Az igazgatóságunk által eddig végzett környezeti nevelési programokat (természetismereti szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2019-es esztendőben is. Külön figyelmet szentelve a Hármashatár térségére, az Apátistvánfalván működő ököcentrum kihasználtságának növelésére, valamint a szőcei Lápok Háza nyújtotta lehetőségek kihasználására.
- Nagy hangsúlyt fektetünk továbbra is a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális egyre népszerűbb garantált programok (gyalog, kerékpáron), valamint az elsősorban belföldi látogatóknak szóló Magyar Nemzeti Parkok Hete, valamint a határon átnyúló lehetőséget kínáló, Pannon Természeti Élménynapok rendezvények színvonalas lebonyolítására is.
- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégéken Szalafő-Pityerszeren az Őrségi Műemlékegyüttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztronómiai programok, játszóházak fogják színesíteni a kínálatot: Húsvétváró, Pünkösdőölő, Tökfesztivál. Bővíteni kívánjuk a helyszínen nyújtott kiegészítő foglalkozások tematikáját. Továbbá a családbarát szolgáltatási elemek sorában tovább népszerűsítjük a Pityerke játszóteret és a Játszópajtát, valamint a háziállatok, és a nagytestű legelő állatok megismerésének lehetőségét.
- Folytatjuk az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezendő Hármashatár természeti értékeit középpontba állító rendezvény szervezésében való partneri segítségnyújtást.
- Kínálatbővítéssel a 2019-as évben is aktívan közreműködünk az egyre népszerűbb „Őrségi Lepkekaland” megszervezésében.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést és színvonalas programokat nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- A szőcei Lápok Háza programkínálatában fenntartjuk a szakvezetett séta a lápon és a biológiai vízminőség vizsgálat programelemeket is.
- Hangsúlyt helyezünk az Őrségi Nemzeti Park legelő állatainak bemutatására, a területkezelési tevékenység szerethető elemeinek promotálására, ezzel kapcsolatos népszerűsítő rendezvények megszervezésében való aktív közreműködésre.
- Aktív közreműködést szeretnénk megvalósítani az igazgatóság kommunikációs tevékenységében, kiemelten a mobilapplikációs turisztikai rendszerek fejlesztésében, a bemutatást, az igazgatóság tevékenységét népszerűsítő honlap struktúra fejlesztésében, a professzionális népszerűsítő kiadványok szerkesztésében, terjesztésében.
- A Tourinform Őrség és az ajándékbolt kínálati elemeinek bővítése, népszerűsítése.

16.7 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- A 2014. évtől hatályos államháztartási számvitel magas színvonalú alkalmazása.
- Az EU-s projektek, a közmunkaprogram, valamint a földvásárlási keretek pontos elszámolása.
- Az Igazgatóság fizetőképességének megőrzése.
- A 2018. évben bevezetett vonalkódos leltározás felülvizsgálata, a kísértékű eszközök esetében a vonalkódolás folytatása.

16.8 Pályázatkezelési Osztály

KEHOP, Interreg és egyéb pályázatok végrehajtásának folytatása, így különösen:

- Az ŐNPI működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása című projektben a Natura 2000 szemináriumi szálláshely létrehozása
- A Doroszlói-rétek komplex rekonstrukciója Kőszeg-hegylánján című projekt megvalósítása: vízépítési tevékenységek megkezdése
- Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló épületek létesítése című projekt: itatókutak megépítése, istálló építés megkezdése
- Green exercise című pályázat lezárása
- PaNaNet + pályázatban tanulmányút és médiamegjelenések megvalósítása
- Szalafő Pityerszer infrastrukturális fejlesztésekhez szükséges Településrendezési Terv módosítás engedélyeztetése
- Csákánydoroszló vízibázis és kerékpáros centrum építés megkezdése
- A WeCon projektben folytatjuk a kutatási tevékenységeket (hallépcsők, duzzasztók hatásának vizsgálata), oktatófilmet készítünk és egy tanulmányutat bonyolítunk le
- A D2C-ben három kutatás indul el (denevérek, madarak, lepkék élőhelyei ökológiai hálózatának működése tekintetében)
- A Contracts2.0 projektben előkészítő tevékenységek, szerződéskötés tervezett.